ΕΤΟΣ ΛΕ΄. ΤΕΥΧΟΣ 411-412 η΄.—θ.΄

Η ιεραποστολή του Χριστιανισμού

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

Μηνιαῖον θρησκευτικὸν κοινωνικόν, οἰκογενειακὸν περιοδικόν.

Προνοίᾳ τῆς Α. Π. τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ.

Ὄργανον τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου Θεσσαλονίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΒΑΣΙΛ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΠΑΝΤ. Σ. ΡΟΚΚΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	1952

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ: "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ„
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1917
ΙΔΡΥΤΗΣ: Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (†)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1952

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΝΟΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

*Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν,
καὶ οὔπω ἐφανερώθη τὶ ἐσόμεθα.*
1 Ἰωάν. 3, 3.

Πολλοὶ χριστανοί, ἡ μεγίστη πλειονότης αὐτῶν, δὲν γνωρίζουν καλὰ τὶ εἶναι ἡ θρησκεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ὑπερηφανεύονται. Φρονοῦσιν οὗτοι, ὅτι ὁ Χριστανισμὸς παρουσιάσθη ὡς μία νέα θρησκεία, ἡ ὁποία ἀπέβλεψεν ἁπλῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἐπιπέδου αὐτῶν. Διὰ τοῦτο οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ καὶ τὸν Χριστὸν θαυμάζουν καὶ λατρεύουν κυρίως ὡς ἕνα τέλειον καὶ ἀπαράμιλλον διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς ὑψίστας θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας. Ἀμφότεραι αἱ ἰδέαι αὐταὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς θρησκείας του ἀποτελοῦν μοιραίαν πλάνην καὶ τρομερὰν παρανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὔτε ὁ Χριστὸς ἦλθεν, ἵνα ἀποκαλύψῃ ἁπλῶς ὑψηλάς τινας ἀληθείας, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ μελετῶσι καὶ νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ζωήν των, ὅπως μελετῶσι καὶ ἐφαρμόζουν τὰς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Καντίου, τοῦ Μάρξ καὶ ἄλλων φιλοσόφων καὶ κοινωνιολόγων, οὔτε ἡ θρησκεία του ἀποτελεῖ πλῆρες καὶ τέλειον σύστημα ἠθικῆς. Ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθεν ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς λυτρωτής, ἤτοι ἦλθεν ἵνα ἄρῃ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, ἵνα ἀποπλύνῃ ταύτας διὰ τοῦ τιμίου αἵματός του καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ οὕτω τελείως τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἀντὶ νὰ εἶναι ἁπλοῦν πλάσμα τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνῃ

τοῦτ᾽ αὐτὸ τέκνον Αὐτοῦ. Οὐχὶ λοιπὸν ἠθικὴ ἀνύψωσις, ἀλλ᾽ ἀναδημιουργία καὶ ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πάντων ἐπιδιώκεται διὰ τοῦ Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Ὥστε εἴτις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γίγινε καινὰ τὰ πάντα» (2 Κορ. 5, 17). «Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἔσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τὶ ἐσόμεθα» (1 Ἰωαν. 3, 3).

Ὑπάρχει διάχυτος καὶ διαδεδομένη ἡ ἰδέα, ὅτι, ὅταν ἡ κοινωνία φθάση εἰς ἓν σημεῖον, ὥστε πάντες οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν νὰ διακρίνωνται διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν τρόπων καὶ τῶν διαθέσεων καὶ διὰ τὴν προθυμίαν πρὸς τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα εἰς τὸ σύνολον, ἡ κοινωνία αὕτη θεωρεῖται ὡς πεπολιτισμένη καὶ τελεία, διότι ἔχει ἐξησφαλισμένην τὴν εὔρυθμον καὶ εὐτυχισμένην ζωὴν τῶν μελῶν της. Βεβαίως τὸ νὰ ἐπικρατῶσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καλὰ ἤθη, εὐγένεια τρόπων καὶ διαθέσεων, ἡ προθυμία διὰ πᾶν καλόν, εἶναι ὡραῖον πρᾶγμα καὶ πρέπει ὅλαι αἱ πολιτικαί, ἐκπαιδευτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ δυνάμεις μιᾶς χώρας νὰ ἐργάζωνται διὰ τὸ ἰδεῶδες αὐτό. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο. Ἁπλῆ βελτίωσις τῶν ἠθῶν δὲν σημαίνει ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ προσανατολισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ δὲν εἶναι χριστιανοὶ πραγματικοὶ ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἀρκοῦνται εἰς ἓν τοιοῦτον ἰδεῶδες καὶ δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ριζικὴν μεταμόρφωσιν ἐκείνην, περὶ ἧς ἔγινε λόγος εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον τῆς παρούσης στήλης. Καὶ «ὁ καλὸς κόσμος» τῆς συγχρόνου κοινωνίας μας ἔχει ἀνάγκην ἀπολυτρώσεως, ὅπως καὶ οἱ ἠθικῶς ἐξηθλιωμένοι καὶ διεφθαρμένοι, ἴσως μάλιστα περισσότερον, διότι οἱ ἄνθρωποι τοῦ καλοῦ κόσμου εἶναι τύποι εὐχαριστημένοι καὶ ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτόν των, ὅπως οἱ Φαρισαῖοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου. Ἐὰν δὲ ἐπιπέση μία συμφορὰ ἢ εἷς ἄγριος πόλεμος συγκλονίση ἐκ βάθρων τὴν ζωήν, ὅπως συνέβη κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους τῆς σημερινῆς γενεᾶς, τότε ὅλοι οὗτοι οἱ τοῦ καλοῦ κόσμου ἄνθρωποι μὲ τοὺς εὐγενεῖς καὶ λεπτοὺς τρόπους των καὶ τὰς καλὰς διαθέσεις, γίνονται ἀγνώριστοι, μεταβάλλονται εἰς ἠθικὰ ῥάκη καὶ εἰς τοὺς πρὸς ἀλλήλους πολέμους φέρονται οὐχὶ πλέον ὡς ἄνθρωποι, ἀλλ᾽ ὡς θηρία. Διότι καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων τοῦ καλοῦ δῆθεν κόσμου δὲν ἔχει ἐξαλειφθῆ τὸ ἁμαρτωλὸν Ἐγώ, ἡ ἁμαρτία μεθ᾽ ὅλων τῶν διακλαδώσεών της. Μόνον ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ λυτρωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἀμνὸς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ μόνον δι᾽ αὐτοῦ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀναγέννησις καὶ ἀναδημιουργία τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸν φυ-

σικὸν ἄνθρωπον, τὸν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς θείας ζωῆς του εὑρισκόμενον, παρακολουθεῖ ἡ ἁμαρτία πανταχοῦ. Μὲ νόμους καὶ ἀρτίαν ἐκπαίδευσιν δυνάμεθα νὰ δημιουργήσωμεν πεπολιτισμένην ἐξωτερικῶς ἀνθρωπότητα, ἀλλ' οὐχὶ ἀπηλλαγμένην τῆς ἁμαρτίας. Πρὸς ἄρσιν αὐτῆς ἐχρειάσθη σταυρός, αἷμα: «ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτὸς ἔστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (1 Ἰωαν. 1, 7.). Ὁ Σκῶτος πατριώτης Pobert Bruce ἐκρύπτετο κάποτε εἰς τὰ βουνὰ ἀπὸ τὰ καταδιωκτικὰ ἀποσπάσματα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου, ὅτε ἀκούει αἴφνης μακρὰν τὴν ὑλακὴν σκύλλων, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἰχνῶν του τὰ καταδιωκτικὰ ἀποσπάσματα. Ὁ Bruce ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, ὅτι αἱ ὑλακαὶ ἦσαν τῶν ἰδικῶν του σκύλλων. Οἱ ἐχθροί του εἶχαν θέση ἐπίτηδες αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ἴχνη του, βέβαιοι ὄντες ὅτι θὰ τὸν ἀνακαλύψουν. Ἂν καὶ ἐξηντλημένος ἀπὸ τὰς στερήσεις, ὁ Bruce ἀφήνει τὸ κρυσφύγετόν του καὶ τρέπεται εἰς φυγήν. Ἀλλ' εἰς μάτην τρέχει ἀπαύστως. Οἱ σκύλλοι ὁλονὲν πλησιάζουν περισσότερον, διότι ὠσφράνθησαν καὶ ἐγνώρισαν ἀπὸ τὰ ἴχνη τὸν κύριόν των. Ἡ θέσις του ἦτο ἀπελπιστική. Θὰ κατεστρέφετο ἀπὸ τοὺς ἰδικούς του σκύλλους. Τότε αἴφνης εὑρέθη ἐνώπιον ἑνὸς ποταμοῦ. Ρίπτεται λοιπὸν ἐντὸς αὐτοῦ καί προχωρεῖ μὲ τὴν κεφαλὴν κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος. Οἱ σκύλλοι ἔχασαν τὰ ἴχνη του καὶ ὁ Bruce ἐσώθη βυθισθεὶς ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Καὶ ὁ Χριστιανὸς ἀπολουσθεὶς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ζῶν ἐντὸς τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀπολυτροῦται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ καθίσταται υἱὸς τοῦ Θεοῦ: «Καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». (1 Κορ. 6,11).

Ἐν τῇ Χριστιανικῇ θρησκείᾳ δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ βελτιώσεως τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν, ἀλλὰ περὶ ἀπολυτρώσεως καὶ ἀναδημιουργίας τῶν πάντων. Ὁ ἄνθρωπος, γενόμενος χριστιανός, ἀνήκει πλέον εἰς ἄλλο γένος ἀνθρώπων, ἂν καὶ ἔχει ἀνθρωπίνην μορφὴν καὶ ζῇ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἀνθρωπίνας συνθήκας, ὅπως καὶ πρὶν ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Γενάρχης τοῦ νέου ἀνθρωπίνου γένους δὲν εἶναι ὁ Ἀδάμ, ἀλλ' ὁ Χριστός, ὁ νέος Ἀδάμ, οὗτινος, πλέον φέρουσι τὴν εἰκόνα: «ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ...καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου» (1 Κορ. 15, 47.) Ὁ νέος αὐτὸς ἄνθρωπος, ὁ κατὰ τὴν μορφὴν τοῦ Χριστοῦ κτισθείς, δὲν ἔχει οὐδε-

μίαν σχέσιν μὲ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἀνώτερος τῆς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ κακίας, ἡ ζωή του ἔχει ὡς κέντρον καὶ ὡς πηγὴν αὐτὸν τὸν Χριστόν, τὸ ἐγώ του τὸ παλαιόν, τὸ φυσικόν, ἔχει θανατωθῆ τελείως ἐντός του καὶ ἓν ἄλλο ἐγώ, τὸ ἐγὼ τοῦ Χριστοῦ, ἔχει ἐνθρονισθῆ ἐντός του, ὥστε νὰ λέγῃ μετὰ βεβαιότητος καὶ ἀγαλλιάσεως «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. (Γαλ. 2, 20). Τοιαύτην ῥιζικὴν μεταμόρφωσιν, τοῦτ᾽ αὐτὸ θέωσιν, τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου ἀπεργάζεται ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἀποτελεῖ παρανόησιν τῆς οὐσίας καὶ ἀποστολῆς της ἡ μείωσις καὶ ἡ ὑποστολὴ τοῦ ἰδεώδους τούτου. Ἢ πρέπει νὰ ἔχῃ ὑποστῆ ὁ πιστὸς τὴν μεταστοιχείωσιν καὶ μεταμόρφωσιν ταύτην, ἢ δὲν εἶναι Χριστιανός. Ἢ καὶ ὁ κοινωνικὸς καὶ ὁ ἀτομικὸς βίος εἶναι καθ᾽ ὅλα καὶ ἀπολύτως χριστοκεντρικὸς ἢ ἄλλως δὲν εἶναι καθόλου χριστιανικός. Μέση κατάστασις δὲν ὑπάρχει. Ὁ Θεὸς ἠθέλησε διὰ τοῦ Χριστοῦ νὰ μεταβάλῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου οὐχὶ εἰς ἁπλῆν καλύβην, ἀλλ᾽ εἰς ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου νὰ κατοικῇ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα του.

Ἐὰν οἱ χριστιανοὶ δὲν ἵστανται σήμερον εἰς τὸ προσῆκον ὕψος καὶ ἂν ὁ βίος των μόλις διαφέρει ἀπὸ τὸν βίον τῶν μὴ χριστιανῶν, τοῦτο ὀφείλεται, διότι ἀκριβῶς ἔχουν λελανθασμένην ἀντίληψιν περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, νομίζοντες, ὅτι εἶναι καλοὶ χριστιανοί, ἐὰν τηρῶσι μερικὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του. Ἐν ᾧ ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς λέγει, ὅτι πιστεύει καὶ ἐλπίζει εἰς τὸν Χριστόν, ἐν τούτοις ὁ βίος του εἶναι πλήρης ἀπὸ ἀνησυχίας καὶ φόβους. Σήμερον καὶ οἱ χριστιανοὶ φοβοῦνται τοὺς ἀνθρώπους, φοβοῦνται τὰ γεγονότα, φοβοῦνται διὰ τὸ μέλλον των, φοβοῦνται ἀπὸ ἀσθενείας, μερικοὶ φοβοῦνται τὸ γῆρας, καὶ ὅλοι τὸν θάνατον, ἐν ᾧ ὁ πραγματικὸς χριστιανὸς δὲν ἔχει οὐδέποτε τὸ αἴσθημα τοῦ φόβου, διότι ἂν ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς τὸ πλευρόν του, ἐὰν ἔχῃ ἐν τῇ ζωῇ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ δοκιμάζῃ ἀνησυχίας εἰς τὰς κρισιμωτέρας περιστάσεις; Μήπως δὲν ἠμπορεῖ ὁ παντοδύναμος Θεὸς νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὰς δοκιμασίας ταύτας; «Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χείρ μου τοῦ ῥύσασθαι καὶ οὐκ ἰσχύω τοῦ ἐξελέσθαι;» (Ἡσ. 50, 2.): «Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδέν με ὑστερήσει» λέγει ὁ ψαλμωδὸς (22, 1). Ἐν ᾧ διακηρύττει ὁ τοιοῦτος χριστιανός, ὅτι ὅλας τὰς ἐλπίδας ἐν τῷ βίῳ του ἔχει πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐν πᾶσι καὶ προσδοκᾷ τὰ πάντα, ἐν τούτοις θησαυρίζει πολλὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὸν οἰκονομικῶς καὶ φροντίζει νὰ καλλιεργῇ φιλίας καὶ δεσμοὺς μετὰ ἰσχυρῶν καὶ πλουσίων, ἵνα ἔχῃ τὴν ὑποστήριξίν των ἐν δεδομένῃ δυσκόλῳ περιστάσει. Ἀλλ᾽ ἐὰν συνηθίζῃ τις

νὰ τελειώνῃ τὰ ζητήματά του μὲ τὸ χρῆμα καὶ δι᾽ ἁπλῆς ὑπογραφῆς τῶν διαφόρων του τσέκ, σιγά—σιγὰ σβύνει ἐντός του τὸ αἴσθημα, ὅτι ἐξαρτᾶται εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὁ κίνδυνος τῶν χρημάτων εἶναι ἀκριβῶς, ὅτι τὸ χρῆμα παρέχει εὐτυχίας καὶ ἀνέσεις κατὰ κόσμον, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται ὁ πλούσιος σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνους οἵτινες στηρίζονται εἰς τὴν βοήθειαν καὶ ὑποστήριξιν τῶν ἰσχυρῶν των φίλων καὶ ἀπαμβλύνουσιν οὕτω τὸ αἴσθημα τῆς ἐξαρτήσεώς των ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀπολύτως καὶ εἰς πᾶσαν στιγμήν. Εἶναι ἀνόητον νὰ στηρίζεταί τις εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ οἱ ἄριστοι ἐξ αὐτῶν πλειστάκις πλανῶνται καὶ ὅλοι ἀποθνήσκουν. Βεβαίως ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐεργέτας μας, τοὺς ὁποίους ἡ θεία Πρόνοια ἔστειλεν, ἵνα μᾶς βοηθήσουν καὶ ὑποστηρίξουν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει οὐδέποτε νὰ στηριζώμεθα εἰς ἀνθρώπινα ὄντα, ὁσονδήποτε χρήσιμα καὶ ἂν εἶναι. Εἶναι πολλὰ πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι χρησιμωτάτη ἡ ἄμμος, ἀλλ᾽ εἶναι ἀφροσύνη νὰ κτίζωμεν καὶ οἰκίας ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ὁ πραγματικὸς χριστιανὸς ἀποβάλλει τελείως ὅλον τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ζῇ ἐν αὐτῷ ὁ Χριστὸς μᾶλλον ἢ αὐτός. Δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τὸ πτηνὸν καὶ νὰ πετάξῃ, ἐὰν δὲν σπάσῃ τὸν φλοιὸν τοῦ ᾠοῦ. Δὲν δύναται καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ θεωθῇ, νὰ ζῇ ἀπολύτως χριστοκεντρικὴν ζωήν, ἐὰν δὲν ἀποβάλῃ πᾶν τὸ παλαιὸν καὶ ἁμαρτωλὸν ἐν ἑαυτῷ καὶ «καταστῇ μία ἐντελῶς καινὴ κτίσις». Πᾶσα ἄλλη ἐκδοχὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀποτελεῖ μοιραίαν πλάνην καὶ φοβερὰν παρανόησιν καὶ διαστροφήν του.

Β. Χ. Ι.

Μητροπολίτου πρώην Νευροκοπίου ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΕΝΩΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΟΠΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΥΧΕΡΗΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ, ΚΑΝΟΝΙΚΗ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Ἀμέσως ὁ Κύριλλος ἐπέτρεψε τῷ Παύλῳ νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ κηρύξῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῷ Καισαρείῳ. Καὶ ἐκήρυξε μὲ βάσιν τὴν ἑξῆς γραμμήν «Δύο φύσεων τελείων συνδρομή, Θεότητος καὶ ἀν» θρωπότητος, τὸν ἕνα ἡμῖν ἀπετέλεσεν υἱόν, τὸν ἕνα Χριστόν, τὸν ἕνα Κύριον.[1] Ὁ Παῦλος Ἐμέσης ἐκόμισεν εἰς Ἀντιόχειαν τὰς ὑπογραφείσας συμφωνίας τὰς ὁποίας ἀφοῦ ἐδέχθη ὁ Ἰωάννης οἱ μετὰ τοῦ Παύλου συναποσταλέντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίλλου ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ ἐπέδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν κοινωνικὴν ἀπάντησιν τοῦ Κυρίλλου, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρέθετε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου κομισθεῖσαν αὐτῷ ὁμολογίαν ὡς δεκτὴν καὶ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ἀπήντησε τῷ Κυρίλλῳ ἐνθουσιωδῶς ἀγγέλλων, ὅτι ἔχει καθῃρημένον τὸν Νεστόριον, τὸν πάλαι γενόμενον ἐπίσκοπον Κων)πόλεως καὶ ἀναθεματίζει τὰς φαύλας αὐτοῦ καὶ βεβήλους κενοφωνίας καὶ συναινεῖ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ Μαξιμιανοῦ, κοινωνεῖ δὲ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν Οἰκουμένην θεοσεβεστάτοις ἐπισκόποις[2] ἀνήγγειλε δὲ καὶ εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἐπελθοῦσαν συνδιαλλαγὴν καὶ εἰρήνην τὴν συντελεσθεῖσαν κατὰ Μάρτιον τοῦ 433.[3] Θά μοι ἐπιτραπῇ ἤδη νὰ παραθέσω αὐτουσίαν τὴν ἀμφοτέρωθεν γενομένην δεκτὴν ὁμολογίαν, ὡς πρωτόκολλον συνδιαλλαγῆς, ἡ ὁποία διετύπωσεν ὁριστικῶς καὶ ἐπακριβῶς τὸν τρόπον, καθ' ὃν αἱ δύο τέλειαι φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, ἡνώθησαν ἐν τῷ Χριστῷ ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως, εἶναι δὲ αὕτη:

---

[1] Χρ. Κ. 292.
[2] Φιλ. Κ. 115.
[3] Φιλ. Κ. 114.

7. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΛΛΑΓΗΣ

α΄. Προοίμιον ὁμολογίας.

«Περὶ δὲ τῆς Θεοτόκου Παρθένου, ὅπως καὶ φρονοῦμεν καὶ λέ-
» γομεν, τοῦ τε τρόπου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ
» Θεοῦ, ἀναγκαίως οὐκ ἐν προσθήκης μέρει, ἀλλ' ἐν πληροφορίας εἴ-
» δει, ὡς ἄνωθέν τε ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ἔκ τε τῆς παραδόσεως
» τῶν ἁγίων πατέρων παρειληφότες ἐσχήκαμεν, διὰ βραχέων ἐροῦμεν
» οὐδὲν τὸ σύνολον προστιθέντες τῇ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νι-
» καίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει. Ὡς γὰρ ἔφθημεν εἰρηκότες πρὸς πᾶσαν
» ἐξαρκεῖ καὶ εὐσεβείας γνῶσιν πάσης καὶ αἱρετικῆς κακοδοξίας
» ἀποκήρυξιν. Ἐροῦμεν δὲ οὐ κατατολμῶντες τῶν ἀνεφίκτων, ἀλλὰ
» τῇ ὁμολογίᾳ τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἀποκλείεσθαι τοῖς ἐπιφυέσθαι
» βουλομένοις, ἐν οἷς ὑπὲρ ἄνθρωπον διασκεπτόμεθα».[1]

(Δὲν τὴν θεωροῦμεν προσθήκην ἀλλὰ διασάφησιν τῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνανθρωπήσεως).

β΄. Ἡ Ὁμολογία

«Ὁμολογοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ
» Θεοῦ, τὸν Μονογενῆ, Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυ-
» χῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννη-
» θέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν
» δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθέ-
» νου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ
» τὴν Θεότητα καὶ ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπό-
» τητα· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε, διὸ καὶ ἕνα Χριστόν, ἕνα
» Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου
» ἑνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν Ἁγίαν Παρθένον Θεοτόκον,
» διὰ τὸ τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι καὶ ἐξ αὐ-
» τῆς τῆς συλλήψεως ἑνῶσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν».

γ΄. Τῆς Ὁμολογίας ἐπίλογος

«Τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς τοῦ Κυρίου φωνὰς ἴσμεν
» τοὺς θεολόγους ἄνδρας, τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προ-
» σώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας ὡς ἐπὶ δύο φύσεων, καὶ τὰς μὲν θεο-

---

[1] Χρ. 305—306.

» πρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν
» ἀνθρωπότητα αὐτοῦ παραδιδόντας».[1].

8) Αἱ κατὰ τῆς Διαλλαγῆς ἀντιρρήσεις καὶ ἀναίρεσις αὐτῶν

Ἡ ὁμολογία αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὑπῆρξεν ἐν τῇ πραγματικότητι συμπλήρωμα τῆς Γ΄ Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ὁλοκλήρωμα τῆς Χριστολογικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ ὀλίγαι ἀντιδράσεις, αἵ ὁποῖαι καὶ μετὰ τὴν συνεννόησιν ταύτην ἐνεφανίσθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας, ἐκάμφθησαν ἐντὸς ὀλίγου, οὕτω δὲ ἔκτοτε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μετὰ τῆς τῶν Ἀντιοχέων διακρατεῖ αὐτὴν στερρῶς καὶ θαυμάζει τὴν ἀκριβεστάτην διατύπωσιν αὐτῆς καὶ τὴν διαυγεστάτην σαφήνειαν. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα διὰ τῆς ὁμολογίας ταύτης συμφωνία καὶ εἰρήνη τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπῆρξε θρίαμβος τῶν ἀγώνων τοῦ θείου Κυρίλλου, ὡς ὡμολόγησαν ἀμέσως πάντες οἱ σπουδαῖοι παράγοντες τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνεκήρυξε δὲ μετά τινα ἔτη ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς καὶ αὐτὴ ἡ Τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος τῷ 451 μ. Χ.[2] Οἱ πλεῖστοι τότε ἔχαιρον καὶ συνέχαιρον τῷ Κυρίλλῳ ἐπὶ τῇ ἐπιτευχθείσῃ εἰρήνῃ, ὑπῆρχον ὅμως καὶ ἄλλοι, εἴτε ἐκ τῶν παλαιῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ (οἱ μανιώδεις Νεστοριανοί), εἴτε καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ὀπαδῶν (οἱ ἀδιάλλακτοι), οἱ ὁποῖοι ἐπέκρινον τὴν ἕνωσιν ἰσχυριζόμενοι διάφορα: Καὶ δή.

1) Ὅτι, ἐνῷ ἡ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος ἀπηγόρευσε τὴν ἔκδοσιν ἄλλου συμβόλου, ὁ Κύριλλος ὑπέγραψε νέον σύμβολον. Ἂς ἐκκαθαρίσωμεν λοιπὸν τὸ παρὸν μετ' ἐπαρκοῦς ἀναπτύξεως.

Καὶ πρῶτον. Ὅτε ὁ θεῖος Κύριλλλος ἔθετεν ἐν τῇ Γ΄ Οἰκουμενικῇ συνόδῳ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ «προφέρειν, ἤγουν συγγρά- » φειν, ἢ συντιθέναι ἑτέραν πίστιν παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν » ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαέων συναχθέντων πόλει»[3] τὸ ἀρχικὸν σύμβολον τῆς Νικαίας ἦτο διασαφηνισμένον μὲ πλατυασμοὺς καὶ ἐν συνεχείᾳ συμπεπληρωμένον διὰ πέντε ἄλλων ἄρθρων ὑπὸ τῆς Δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὕτω δὲ ἀπετελέσθη ἓν ἀριστοτεχνικῶς συμπεπληρωμένον ἑνιαῖον ὀχύρωμα περικλεῖον ἐν ἀγαστῇ συντομίᾳ,

---

[1] Χρ. 306—7. Migne 77, 176—177.

[2] Εἰς τὴν Β΄, Δ΄ καὶ Ε΄ συνεδρίασίν της. Βλ. καὶ ὅρον Δης Οἰκ. καὶ Ἱστορ. Ἐκκλ. Ἀλεξανδρείας Χρ. 367, 375--376.

[3] P. Π. Β΄. 200—201.

ἀλλὰ καὶ θαυμασίᾳ σαφηνείᾳ τὰ κεφαλαιωδέστατα ζητήματα τῆς πίστεως παντὸς Χριστιανοῦ, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ὡς ποιητοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τῆς ἐξ οὐρανῶν καθόδου καὶ τῆς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου ἐνσαρκώσεως καὶ ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ, τοῦ πάθους, τῆς ἀναστάσεως, τῆς ἀναλήψεως, τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ διὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἑνὸς βαπτίσματος, τῆς προσδοκίας τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Τὸ οὑτωσὶ δὲ ἀποτελεσθὲν ἑνιαῖον σύμβολον ὠνομάσθη ἀκριβολογικῶς μὲν Σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως, συντετμημένως δὲ μόνον σύμβολον τῆς Νικαίας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔννοιαν καὶ Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τὸν σύντομον δὲ τίτλον τῆς Νικαίας ὀνομάζεται μέχρι σήμερον μὲ τὴν αὐτονόητον πάντοτε ἔννοιαν καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πρώτη ἀπόδειξις εἶναι, ὅτι αὐτὴ ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἡ πλατύνασα τὸ τῆς Νικαίας καὶ συμπληρώσασα αὐτό, ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς κανόνι ὀνομάζει τὸ οὑτωσὶ συμπεπληρωμένον μόνον μὲ τὸ ὄνομα τῆς Νικαίας. Ἀπὸ τῆς Δευτέρας λοιπὸν Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐφεξῆς σύμβολον πίστεως διὰ τοὺς ὀρθοδόξους εἶναι τὸ ὡς ἀνωτέρω ἀποτελεσθὲν ὀχύρωμα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Δευτέρα ἀπόδειξις εἶναι, ὅτι αὐτὸς ὁ θεῖος Κύριλλος λέγων σύμβολον Νικαίας ἐνόει καὶ τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀνέγνωσε τὸ σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως [1] καὶ ἔπειτα ἐθέσπισε τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἐκ τρίτου τὸ ὡλοκληρωμένον τοῦτο Σύμβολον γνωρίζει ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ἀναγράφει αὐτὸ ἐπισήμως δὶς ἐν τῇ Β' καὶ ἐν τῇ Ε' πράξει αὐτῆς, καὶ διατάσσει, ὅπως τοῦτο κρατῇ ἐσαεί. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καὶ πᾶσαι αἱ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.[2] Τῆς τοῦ συγγράφειν, ἢ προστιθέναι, ἑτέραν πίστιν ἀπαγορεύσεως ἐγένετο φορτικὴ καὶ πάντα κορεσμὸν ὑπερβαίνουσα χρῆσις εἰς βαθμόν, ὥστε νὰ παράγηται παρὰ πολλοῖς ἡ ἰδέα, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ διαπλατύνῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἀρχικὸν τῆς Νικαίας σύμβολον, ἐκ τούτου δὲ προκύπτει τὸ ζήτημα. Εἶχεν, ἢ δὲν εἶχεν, ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δικαίωμα διαπλατύνσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἀρχικοῦ συμβόλου; Ἀναντιρρήτως εἶχε καὶ τύποις καὶ οὐσίᾳ. Τύποις μὲν

---

[1] Φιλ. 66.

[2] Δελ. 287—8+209—90.

διότι, ὅτε αὕτη ἐπλάτυνε καὶ συνεπλήρου τὸ τῆς Νικαίας Σύμβολον, δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀπαγόρευσις ἡ γενομένη μετὰ πεντήκοντα ἔτη, οὐσίᾳ δὲ διότι ἦτο κυρίαρχον σῶμα ὡς Οἰκουμενική, τῆς ὁποίας αἱ ἀποφάσεις, καὶ εἰδικῶς τὸ σύμβολον, ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν πλειστάκις ὑπό τε τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ ἐν πάσαις, ὡς ἐλέχθη, ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις.

Εἰς ἐνδεχομένην ἀπορίαν, πῶς μία σύνοδος, ἔστω Οἰκουμενική, δύναται νὰ μεταρρυθμίζῃ ἀποφάσεις ἄλλης Οἰκουμενικῆς συνόδου διὰ πλατυασμῶν, ἢ προσθηκῶν, ἐπὶ ζητημάτων πίστεως θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ἐκθέσω τὰς ἑξῆς διασαφήσεις καὶ ἐξηγήσεις. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τηρεῖται ἡ ἀμετάθετος ἀρχή, ὅτι οὐδεμία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐκδίδει ἀντίθετον ὁμολογίαν ἐπὶ θέματος πίστεως ἐπὶ τοῦ ὁποίου (τοῦ αὐτοῦ δηλαδὴ) προηγουμένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέδωκεν ἀντίθετον. Οὐδεμία ὅμως δύναμις δύναται νὰ κωλύσῃ μίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον νὰ διασαφηνίσῃ πλατύτερον τὰ ὑπὸ προηγουμένης οἰκουμενικῆς συνόδου ἐκτεθέντα ζητήματα πίστεως, ὅταν κρίνῃ, ὅτι ὑπὸ τὰ συνοπτικώτερον καὶ γενικώτερον εἰρημένα διάφοροι αἱρετικοὶ θέλουσι νὰ στεγάσωσι νέας αἱρετικὰς διδασκαλίας. Τὸ ἀντίθετον θὰ ἐδημιούργει πάραυτα ἀσφυξίαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας Ὑπὸ παρομοίας συνθήκας εὑρέθη καὶ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Εἶχεν ἐνώπιόν της τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας, διὰ τοῦ ὁποίου αὕτη ἐπάταξε τὸν αἱρεσιάρχην Ἄρειον καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 325 μέχρι τοῦ 381 ἀνεφάνησαν νέοι αἱρετικοί, ὡς ὁ Μακεδόνιος, ὁ Ἀπολλινάριος καὶ ὁ Σαβέλλιος, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς γενικὰς ἐκφράσεις τοῦ τῆς Νικαίας συμβόλου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συλληφθῶσι· διωλίσθαινον. Καὶ τί ἔπραξεν; Ἀνέπτυξε πλατύτερον τὰ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντα καὶ συνεπλήρωσεν αὐτὰ χωρὶς ἀπολύτως οὐδὲ διὰ μιᾶς συλλαβῆς νὰ δημιουργήσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας. Ἁπλῆ παράπλευρος παράθεσις τῶν δύο συμβόλων ἀποδεικνύει ψηλαφητῶς τοῦτο.

Α'. Τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός. Θεὸν ἐκ

Β'. Τό τῆς Β' Οἰκουμενικῆς μετὰ τῶν πλατυασμῶν καὶ συμπληρώσεών του.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ,

Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τάτε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ Ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα.

Τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοίωτον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τοὺς τοιούτους ἀναθεματίζει ἡ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρα κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν. Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ ἔλεγέ τις εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Δύναται μία Οἰκουμενικὴ σύνοδος εἰς σύμβολα ἄλλων Οἰκουμενικῶν συνόδων νὰ προσθέτῃ, ἢ νὰ παρεμβάλλῃ, καὶ ἄλλα σύμβολα πίστεως; Ἀδιστάκτως ἀπαντῶ, ὅτι κατ' ἀρχὴν δύναται, ὡς ἔπραξεν ἄλλως ἡ Β′ Οἰκουμενική, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὅμως ὅρον· 1) νὰ πράττῃ τοῦτο ἐπὶ θεμάτων, ἢ κεφαλαίων, ἄλλων, καὶ ὄχι ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐρρύθμισε προηγουμένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος· καὶ 2) νὰ μὴ περιέχηται εἰς τὴν νέαν προσθήκην, ἢ παρεμβολήν, οὐδεμία, οὔτε κατὰ λέξιν, οὔτε κατὰ συλλαβήν, οὔτε κατὰ ἓν ἰῶτα, ἀντίθεσις ἄμεσος, ἢ ἔμμεσος, εἰς προηγουμένως τεθεσπισμένα. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κατ' ἀρχὴν δυνατόν. Εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι τὸ κατ' ἀρχὴν δυνατὸν πάντες ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἄτομα καὶ πάσης φύσεως ὀργανισμοὶ τὸ

ἐφαρμόζουσι πάντοτε, (δηλαδὴ πρέπει νὰ τὸ ἐφαρμόζωσιν), ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχῃ μία τοιαύτη, ἢ τοιαύτη, ἐφαρμογή.

Ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸν κανόνα τοῦτον ἐπὶ τοῦ πλατυνθέντος καὶ συμπληρωθέντος συμβόλου τῆς Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως θὰ σκεφθῶμεν ὡς ἑξῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει διδάγματα πολλά, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κεφαλαιωδέστερα πρέπει νὰ γνωρίζωσι πάντες οἱ Χριστιανοὶ καὶ νὰ διακηρύττωσιν αὐτά, ἢ νὰ ὑψώνωσιν αὐτὰ ὡς λάβαρα, ἢ σημαίας, εἰς πᾶσαν περίστασιν. Τὰ διδάγματα ταῦτα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ἰδίᾳ μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, κατὰ τρόπον περιεκτικόν, σαφῆ κλασσικὸν εἰς διατύπωσιν, καὶ αὐθεντικόν, περιεκλείσθησαν εἰς τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσεν ἑνιαῖον καὶ ἀδιάσειστον ὀχύρωμα πίστεως, ὡς τοιοῦτον δὲ παρεδόθη εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ὁμολογεῖται ὡς πίστις ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν μέχρι τοῦ τάφου.[1] Εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει καὶ ἄλλας δογματικὰς διδασκαλίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλας μὲν ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ διατυπώσῃ αὐθεντικῶς εἰς ὅρους, ἄλλας δὲ κατέχει ἐν τῇ παραδόσει καὶ συνειδήσει της, καὶ τὰς διδάσκει ὁμοφώνως διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ ἱερέων αὐτῆς. Ἐὰν μὲ τὴν κατ' ἀρχὴν δυνατότητα νὰ κάμνῃ προσθήκας καὶ παρεμβολὰς ἄφινε τὴν θύραν ἀνοικτὴν εἰς χρῆσιν, τότε εἰς ἑκάστην ἐμφανιζομένην περίπτωσιν θὰ διέλυε τὸ ὑπάρχον σύμβολον καὶ θὰ ἐνεφάνιζεν αὐτὸ μὲ νέον ὄγκον καὶ νέαν συναρμολόγησιν, ἢ πρὸς τὸ πρῶτον ὀχύρωμα-σύμβολον θὰ παρέτασσεν ἑκάστοτε καὶ νεώτερα. Τοῦτο ὅμως θὰ ἐξέθετεν αὐτὴν ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν ὡς ἀλλοιοῦσαν ἑκάστοτε τὸ ἀναλλοίωτον διὰ νέων προσθηκῶν, ἢ συμπληρώσεων, καὶ θὰ περιῆγεν αὐτὴν εἰς διαρκῆ ἀγωνίαν μὲ τὸ «ῥάβε-ξήλωνε», ἢ θὰ ἐδημιούργει δυσχερείας εἰς τοὺς πιστοὺς ὡς πρὸς τὴν παρα-

[1] Ἀπὸ τοῦ 381 τὸ μέχρι τότε ψαλλόμενον σύμβολον τῆς Νικαίας ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ πλατυνθέντος τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς καὶ ἤρχισε νὰ ψάλληται ἐν Θράκῃ, Πόντῳ, Ἀσίᾳ, Ἀντιοχείᾳ, Μεσοποταμίᾳ, Φοινίκῃ, Παλαιστίνῃ, Ἀραβίᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Βορείῳ Ἀφρικῇ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἑρμηνειῶν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Δ΄. καὶ Ε΄. αἰῶνος καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου. (Βλ. Ἀδαμ. Δ. σελ. 62 σημ. ἐξ ὧν ἕπεται δίχως ἀντιλογίας, ὅτι ὁ Κύριλλος ὁ ἀπαγορεύσας τὴν προσθήκην συμβόλων εἰς τὸ τῆς Νικαίας ἐνόει τὸ τελευταῖον ὡς τὸ συμπεπληρωμένον ὑπὸ τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς.

κολούθησιν τῶν προσθέτων, ὅπερ δὲ σπουδαιότατον, θὰ παρεῖχε τὴν εὐχέρειαν εἰς τοὺς ἑκάστοτε αἱρετικοὺς νὰ παρουσιάζωσι καὶ νέας κατὰ τὰς ἀπόψεις αὐτῶν συμπληρώσεις, καθὼς ὁ Νεστοριανὸς πρεσβύτερος Χαρίσιος εἰς τὴν Γ' Οἰκουμενικήν, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, θὰ εἴχομεν διαρκῶς ἀνοικτούς τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου, βασιλεύουσαν δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν σύγχυσιν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ μετ' ἀγώνων καθιερωθὲν καὶ ὡς πρῶτον σύμβολον ἀνακηρυχθέν, (τὸ τῆς Νικαίας δηλαδὴ καὶ Κωνσταντινουπόλεως), ἔπρεπεν ἡ Ἐκκλησία νὰ καταστήσῃ καὶ ἐξωτερικῶς ἀπροσμάχητον, ὡς πρὸς δὲ τὰς νέας ἀμφισβητήσεις νέων αἱρετικῶν νὰ ἔχῃ τὴν θύραν ἀνοικτὴν νὰ πατάσσῃ αὐτοὺς διὰ κεχωρισμένων ἀποφάσεων, καὶ νὰ ἐκθέτῃ τὸ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων ἀμφισβητούμενον δόγμα της δι' ἀποφάσεων, τὰς ὁποίας ὀνομάζει ὅρους, ὄχι ὅμως καὶ σύμβολα, ἢ ὁμολογίας.

Τὰς ἀπόψεις ταύτας πρῶτος μετὰ τὴν Β' Οἰκουμ. Σύνοδον διέγνωσεν ὁ θεῖος Κύριλλος, καὶ ἔλαβε τὰ προσήκοντα καὶ ἀσφαλῆ μέτρα διὰ τοῦ 7ου κανόνος τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου, δι' οὗ ἀπηγορεύθη εἰς τὸ ἑξῆς «τὸ προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι ἑτέραν » πίστιν παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ » Νικαέων συναχθέντων πόλει» καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης (τῆς νέας δηλ.) «δέχεσθαι τοὺς θέλοντας ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ » ἐξ ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδήπτ' οὖν». Ἡ σκοπιμότης δὲ καὶ ἡ ὀρθότης τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ἐκυρώθη καὶ ὀλίγῳ βραδύτερον (μετὰ 20 ἔτη) ὑπὸ τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου, ἡ ὁποία ὡς σύμβολον πίστεως ἀνεκήρυξε[1] τὸ τῆς Νικαίας — Κων)πόλεως, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀνεγνώρισαν καὶ ἐτήρησαν καὶ πᾶσαι αἱ μετέπειτα Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, εἰς τρόπον ὥστε παντὸς πλέον Χριστιανοῦ ἀνεξαιρέτως ἡ συνείδησις, ὅτι τὸ σύμβολον τοῦτο εἶνε σύμβολον πίστεως, νὰ εἶναι σταθερά, ἀκλόνητος καὶ ἀναλλοίωτος, καὶ τοῦτο νὰ προβάλληται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δκμοσίᾳ τε καὶ κατ' ἰδίαν.

Ὁ θεῖος Κύριλλος λοιπὸν δεχθεὶς καὶ ὑπογράψας τὴν ἀποσταλεῖσαν αὐτῷ διὰ τοῦ Ἐμέσης Παύλου ὁμολογίαν τῶν ἀνατολικῶν δὲν συνέθετεν ἑτέραν πίστιν ἀντίθετον πρὸς τὴν τῆς Νικαίας—Κων)πόλεως, οὐδὲ προσέθετεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄλλο σύμβολον πίστεως, ὥστε νὰ παραβαίνῃ αὐτὸς τὸν φραγμόν, τὸν ὁποῖον ἔθηκε διὰ τοῦ 7ου κανόνος ἐξ ἀντιφάσεως πρὸς ἑαυτόν, ἀλλὰ τηρῶν ἐν ἀπολύτῳ

---

[1] Δελ. σελ. 287—290.

σεβασμῷ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τεθέντα φραγμὸν ἀπέκρουσε νικηφόρως τὴν ἀντιθέτως πρὸς τὴν διδασκαλίαν Νικαίας—Κων)πόλεως καὶ τὴν ἐν γένει παράδοσιν δυσσεβῆ καὶ βλάσφημον διδασκαλίαν τοῦ Νεστορίου. Ἔπρεπεν οἱ Ἀνατολικοί, οἱ ὑπερασπίζοντες τὸν Νεστόριον, νὰ ἐκθέσωσιν ὀρθῶς καὶ ἐγγράφως τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ διαταράξαντος τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματος, τῶν δύο φύσεων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως αὐτῶν ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἀρθῇ τὸ δημιουργηθὲν σχίσμα καὶ ἀποκατασταθῇ ἡ διασπασθεῖσα ἑνότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ τοῦτο ἔπραξαν ἐπὶ τέλους οἱ Ἀνατολικοὶ δηλώσαντες ἐν προοιμίῳ τῆς ὁμολογίας, ὅτι τὸ πράττουσιν «οὐκ ἐν προσθήκης μέρει, ἀλλ' ἐν πληροφορίας εἴδει» καὶ τοῦτο ἐδέχθη ὁ θεῖος Κύριλλος μετὰ τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας καθὼς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, χωρὶς τὴν ἔκθεσιν ταύτην νὰ ἀνακηρύξωσιν ὡς σύμβολον, ἢ μόνον ὡς δογματικὸν ὅρον συμφωνίας καὶ συμφιλιώσεως. Καὶ τὴν ἀπάντησιν ταύτην δίδει εἰς τοὺς κατηγορήσαντας αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ὁ θεῖος Κύριλλος λέγων. Ἡ ὑπογραφεῖσα ἔκθεσις πίστεως ἦτο ἀναγκαία ὡς ἀπολογία τῶν Ἀνατολικῶν, οἱ ὁποῖοι διχονοήσαντες πρὸς τὴν Σύνοδον κατέστησαν ὕποπτοι, ὡς φρονοῦντες τὰ τοῦ Νεστορίου. Ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ Νεστόριος ὑπέβαλλε τὴν αὐτὴν ἔκθεσιν πίστεως, ἵνα ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας, αὕτη δὲν θὰ ἦτο νέον σύμβολον[1] Ὁ Κύριλλος ἄλλως, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν περὶ ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου παραδεδομένην διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ᾖ συνεπὴς πρὸς τὸν τεθέντα φραγμόν, ἀπέφυγε τοῦτο καὶ ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄλλως πως νὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἀειπαρθενίαν τῆς Θεοτόκου. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔκαμε τὴν κατοχύρωσιν εἰς τοὺς ὕμνους αὐτῆς ὡς ἐν τῷ ὕμνῳ. Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ....σαρκωθῆναι ἐκ τῆς Ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κλπ.

2) Κατηγόρουν τὸν Κύριλλον οἱ Νεστοριανίζοντες, ὅτι ἡ ὑπογραφεῖσα ὁμολογία δὲν διαφέρει τῆς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου. Ὁ Κύριλλος ἀπέδειξεν ἐμπεριστατωμένως, ὅτι ἡ διαφορὰ εἶναι πλήρης. Θὰ ἐπιτραπῇ ἑπομένως καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ἐμφανίσω τὴν πλήρη διαφορὰν κατὰ τρόπον συντομώτατον καὶ ψηλαφητόν. Πρὸς τοῦτο θὰ διαιρέσω τὴν σελίδα εἰς δύο στήλας, ἵνα ἡ σύγκρισις εἶναι πλήρης καὶ ἡ διαφορὰ φαίνηται ψηλαφητῶς.

---

[1] Χρ. 313—314.

Α) Νεστόριος

1) Ἐθεώρει ἀδύνατον τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων καὶ ἐχώριζε τὸν Χριστὸν εἰς δύο πρόσωπα (Χριστοὺς)

2) Ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐν ταυτῷ, ἀλλὰ μόνον ψιλὸς ἄνθρωπος· ἑπομένως οὔτε ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν Θεότητα ἦτο, οὔτε ὁμοούσιος ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

3) Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ὡς ἄνθρωπος ψιλός, ὁ δὲ Θεὸς λόγος διῆλθεν ἁπλῶς ἐξ αὐτῆς, ἵνα συναντήσῃ τὸν ἄνθρωπον Χριστόν, καὶ χρησιμεύσῃ αὐτῷ ὡς ἔνδυμα, ἤ χρησιμοποιήσῃ αὐτὸν ὡς ναὸν (κατοικητήριον) δι' ἁπλῆς συναφείας, (ὡς αἱ δύο σανίδες.

4) Τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἐν ταυτῷ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ἀπέκλειεν ὡς ἀδύνατον καὶ ἀπεκάλει τὴν Παρθένον Μαρίαν μόνον Χριστοτόκον, ἤ τὸ πολὺ Θεοδόχον, οὐχὶ δὲ Θεοτόκον.

5) Ἀπέκλειε τὴν ἀντιμεθίστασιν, ἤ ἀντίδοσιν, ἤ κοινωνίαν τῶν ἰδιωμάτων.

Β) Ἀνατολικοὶ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ

1) Ἐδέχοντο τὴν ἕνωσιν δυνατὴν καὶ ἀνεκήρυξαν αὐτὴν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τελείαν πραγματικότητα, καθ' ἥν αἱ δύο φύσεις ἑνωθεῖσαι ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἀπετέλεσαν τὸ ἕν καὶ μόνον θεανδρικόν πρόσωπον τοῦ Κυρίου.

2) Τὸν Χριστὸν ἀνεκήρυξαν τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἐν ἑνὶ καὶ μόνῳ προσώπῳ, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

3) Ὁ Θεὸς λόγος, ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων κατὰ τὴν θεότητα, ὁ αὐτὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως, ἐνηνθρώπησε καὶ ἐγεννήθη ὁ αὐτὸς ὡς ἕν πρόσωπον δι' ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, καὶ ὄχι διὰ συναφείας.

4) Ἡ ὁμολογία τῶν ἀνατολικῶν κηρύττουσα τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων τελείαν, ἀσύγχυτον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως γενομένην κατὰ τρόπον ἀπόρρητον ἀποκαλεῖ πανηγυρικῶς τὴν Παρθένον Μαρίαν Θεοτόκον.

5) Δέχεται τὴν ἀντιμεθίστασιν τῶν ἰδιωμάτων τῶν δύο φύσεων ἀποδίδουσα τὰς εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς φωνάς, τὰς μὲν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν (δηλ. εἰς τὸ θεανδρικὸν πρόσωπον αὐτοῦ) τὰς δὲ εἰς τὴν μίαν, ἤ τὴν ἄλλην, ἐκ τῶν δύο φύσεων, εἰς τὴν θείαν μὲν τὰς θεοπρεπεῖς, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δὲ τὰς ταπεινάς, (ἀνθρωποπαθεῖς), καὶ οὕτω διατηρεῖ τὴν διαφορὰν τῶν λειτουργιῶν, ἤ ἰδιωμάτων, τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἑνιαίῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ προσώπῳ τοῦ Κυρίου.

Ἐκ τῆς συγκριτικῆς ὡς ἄνω παραθέσεως τῆς ὁμολογίας τῶν Ἀνατολικῶν πρὸς τὰς δυσσεβεῖς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου προκύπτει ψηλαφητῶς, ὅτι, οὔτε ταυτότης, οὔτε ὁμοιότης, ὑπάρχει, εἰ μὴ πλήρης ἀντίθεσις, ἑπομένως δέ, ὅτι ἀδίκως κατηγορήθη ὁ θεῖος Κύριλλος, ὡς δεχθεὶς ὁμολογίαν τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν Νεστόριον κηρύττουσαν. Ναί, ἀλλ' οἱ ὀλιγώτερον ἀδιάλλακτοι ἐκ τῶν ὀπαδῶν του παρετήρησαν, ὅτι ἡ ὁμολογία ποιεῖται μὲν λόγον περὶ τελείας ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ διατηρεῖ ταύτας καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐνῷ ὁ θεῖος Κύριλλος μετ' ἐπιμονῆς ἐδίδασκε, καθὼς καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὅτι ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου (μετὰ τὴν ἕνωσιν) εἶναι μία σεσαρκωμένη. «Μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη», ὅπερ σημαίνει—προσθέτουσιν—ὅτι ὁ Κύριλλος ἐθυσίασε τὴν ἰδίαν διδασκαλίαν εἰς τὴν ὁμολογίαν. Ὁ θεῖος Κύριλλος ἀπήντησεν εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην πλέον ἢ ἐπαρκῶς καὶ πλέον ἢ πειστικῶς.

9) Ἐξήγησις ὅρων φύσις, πρόσωπον, ὑπόστασις.

Θὰ ἐπιτραπῇ ὅμως εἰς ἐμέ, πρὶν ἢ ἐκθέσω τὰς ἀπαντήσεις τοῦ θείου Κυρίλλου, ὅπως ἐκθέσω εἰσαγωγικῶς, πῶς ἀντελήφθην ἐγὼ τὰ ζητήματα ταῦτα καὶ ἐν ταῖς σπουδαῖς μου καὶ ἐν ταῖς μελέταις μου μέχρι σήμερον. Εἶνε γεγονός, ὅτι οἱ μέχρι τοῦ θείου Κυρίλλου πατέρες εἶχον τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ λέξις φύσις σημαίνει, ὅ,τι καὶ ἡ λέξις πρόσωπον, καὶ τὰς δύο αὐτὰς λέξεις μετεχειρίζοντο ἐπὶ τῆς ἑνώσεως ἀδιαφόρως, κατὰ προτίμησιν ὅμως καὶ κατὰ κανόνα μετεχειρίζοντο τὴν λέξιν φύσις. Ἑπομένως, ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι αἱ δύο αὐταὶ λέξεις ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, τότε δὲν δυνάμεθα νὰ λέγωμεν, ὅτι ἀπετελέσθη μὲν ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων ἓν πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἔχομεν δύο φύσεις, δηλ. δύο πρόσωπα. Τοῦτο θὰ εἶναι καθαρὰ ἀντίφασις καὶ στροφὴ εἰς τὸν Νεστοριανισμόν. Θὰ λέγωμεν ἓν πρόσωπον ἀπετελέσθη ἐκ τῆς ἑνώσεως, δηλ. μία φύσις. Ἀλλ' εἶνε γεγονός, ὅτι ἡ λέξις φύσις δὲν σημαίνει ποτὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ὅ,τι καὶ ἡ λέξις πρόσωπον.

Πρόσωπον, εἶνε τὸ ἀποτετελεσμένον ἐκ δύο ἢ πλειόνων, συστατικῶν, καθὼς ὁ ἄνθρωπος εἶνε πρόσωπον ἀποτετελεσμένον ἐκ τῶν δύο συστατικῶν αὐτοῦ, τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, φύσις δὲ εἶνε τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἑνός, ἢ τοῦ ἄλλου, συστατικοῦ.[1] Δὲν

---

[1] Μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ συνόλου τῶν ἰδιοτήτων μιᾶς φύσεως (δηλ. συστατικοῦ) ταυτίζεται ἡ λέξις οὐσία. Βλ. Δοξαστικὸν τοῦ Γ' ἤχου κατὰ τὸ Σάβ.

ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὰ δύο ταῦτα σῶμα καὶ ψυχή, ἑνούμενα ἀποτελοῦσι τὸν ἕνα ἄνθρωπον.

Ὁ ἀποτελεσθεὶς εἷς ἄνθρωπος δὲν τέμνεται περαιτέρω, μένει ἀδιαίρετος καὶ ἀδιάσπαστος μετὰ τὴν ἕνωσιν. Πλὴν τὰ ἰδιώματα ἑκατέρου συστατικοῦ τοῦ ἀνθρώπου, (σώματος καὶ ψυχῆς) ἐν τῇ ἀδιασπάστῳ ἑνώσει μένουσι, καὶ ἐν τῇ ἑνώσει ταύτῃ λειτουργοῦσι μὲ τὴν σαφῆ καὶ ἐξώφθαλμον διάκρισίν των εἰς σωματικὰ καὶ ψυχικά. Π. χ. ἡ πεῖνα, ἡ δίψα, ὁ κόπος, εἶνε ἰδιότητες τοῦ σώματος, ἐν ᾧ ἡ χαρά, ἡ θλίψις, τὰ συναισθήματα ἐν γένει, εἶνε ἰδιότητες τῆς ψυχῆς. Καὶ τὸ θεμελιῶδες. Αἱ ἰδιότητες αὗται τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀντλοῦσιν ἑκατέρα τὴν λειτουργίαν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτῆς ἐκ τοῦ ἀδιαιρέτως ἀποτετελεσμένου ἀνθρώπου. Ἡ πεῖνα καὶ ἡ δίψα ὅμως, αἱ ὁποῖαι, ὡς εἴπομεν, εἶναι ἰδιότητες σωματικαί, δὲν ἐκδηλοῦνται εἰς τὸ κεχωρισμένον τῆς ψυχῆς σῶμα, (τὸ νεκρὸν δῆλα δή), ἀλλ' εἰς τὸ ἡνωμένον μετ' αὐτῆς καὶ τὸν ἕνα ἄνθρωπον διὰ τῆς ἑνώσεως ἀποτελοῦν. Ἡ χαρά, ἡ θλίψις, καὶ τὰ λοιπὰ συναισθήματα, εἶνε ἰδιότητες ψυχικαί, ἀλλ' αἱ ἰδιότητες αὗται δὲν ἐκδηλοῦνται ὑπὸ τῆς κεχωρισμένης τοῦ σώματος ψυχῆς, ἀλλὰ τῆς ἡνωμένης μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὸν ἕνα ἄνθρωπον μετ' αὐτοῦ ἀποτελούσης διὰ τῆς ἑνώσεως. Ὥστε δυνάμεθα μὲν νὰ λέγωμεν εἷς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὄχι καὶ μία φύσις, ἤ, τἀνάπαλιν, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν δύο φύσεις, σωματικὴ καὶ ψυχική, ἀλλ' ὄχι καὶ δύο ἄνθρωποι. Φραστικῶς δυνατὸν νὰ ἐκφραζώμεθα περὶ δύο φύσεων, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μετὰ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον ἀφῃρημένως, διότι συγκεκριμένη, ἤτοι πραγματικὴ διάσπασις αὐτῶν σημαίνει θάνατον. Ἑπομένως δέ, ἐάν τις δεχθῇ παραγματικὴν ἕνωσιν, δὲν ὑπάρχει φέβος νὰ διασπασθῶσι μετὰ ταῦτα τὰ ἑνωθέντα ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν ἰδιοτήτων ἑκατέρας φύσεως, ἀφοῦ ἡ λειτουργία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἀποτετελεσμένῳ ἀνθρώπῳ.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τοῦ ἀδιασπάστου μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὅταν π. χ. μᾶς καταλάβῃ ἡ πεῖνα, ἢ ἡ δίψα, (ἰδιότητες σωματικαί), δὲν λέγομεν, τὸ σῶμά μου ἐπείνασεν, ἢ ἐδίψησεν, ἀλλ' ἐγὼ ἐπείνασα, ἢ ἐδίψησα, (ἐγὼ ὁ ἀποτετελεσμένος ἄνθρωπος). Ὅταν κάμνωμεν διαφόρους σκέψεις, (ἐνεργείας ψυχικὰς δηλονότι), δὲν λέγογεν ἡ ψυχή μου σκέπτεται, ἀλλ' ἐγώ σκέπτομαι (Ὁ ἀποτετελεσμένος).

βατον ἐν τῇ Παρακλητικῇ «... μηδαμῶς ὑπομείναντα τροπήν, ἢ φυρμὸν ἢ διαίρεσιν, ἀλλ' ἑκατέρας οὐσίας (φύσεως δηλ.) τὴν ἰδιότητα σῴαν φυλάξαντα»

Τὰ αὐτὰ ἀπαραλλάκτως συμβαίνουσι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Μὲ τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων, τῆς ἀνθρωπίνης, (σώματος καὶ λογικῆς ψυχῆς), καὶ τῆς θείας ἔχομεν τὸν ἕνα Χριστόν, τὸν ἕνα Υἱόν, τὸν ἕνα Κύριον, ἤτοι τὸ ἓν θεανδρικὸν πρόσωπον. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἔχομεν λειτουργίας τοῦ Ἰησοῦ, ἢ ἐκδηλώσεις, καθαρῶς ἀνθρωπίνους, πεῖναν, δίψαν, νηστείαν, κόπωσιν, ἀγαλλίασιν, θλῖψιν κλπ. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι θεία καὶ ἀνθρωπίνη φύσις ὡς συστατικά, (ἵνα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην γλῶσσαν ἐκφρασθῶμεν) ἡνώθησαν μὲν ἐν τῷ Χριστῷ ἀπορρήτως, καὶ ἀπετέλεσαν τὸ ἓν θεανδρικὸν πρόσωπον, ἀλλὰ διετηρήθησαν αἱ ἰδιότηνες αὐτῶν καὶ αἱ ἐκδηλώσεις ἀσκούμεναι οὐχὶ κεχωρισμένως, πότε ὑπὸ τῆς μιᾶς καὶ πότε ὑπὸ τῆς ἑτέρας φύσεως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀποτετελεσμένου ἐκ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν θεανδρικοῦ προσώπου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ Σταυρῷ, ἐπὶ παραδείγματι, δὲν ἔλεγεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μου διψᾷ, ἀλλ' ἐγὼ διψῶ (δηλαδὴ ὁ ἀποτετελεσμένος Θεὸς καὶ ἄνθρωπος) καὶ τόσας ἄλλας ἐκφράσεις εἰς ἅπαντα τὸν βίον του. Τὴν ἐξόφθαλμον ταύτην πραγματικότητα διετύπωσεν ὀρθῶς καὶ σαφῶς καὶ μὲ πλήρη διάκρισιν τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων π ρ ό σ ω π ο ν καὶ φ ύ σ ι ς ἡ ὁμολογία, ἡ ὁποία τὰς εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς φωνάς, ἄλλας μὲν κοινοποιεῖ ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἄλλας δὲ διαιρεῖ ὡς ἐπὶ δύο φύσεων, καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς ἀποδίδει εἰς τὴν θείαν φύσιν, τὰς δὲ ταπεινὰς ἢ ἀνθρωποπαθεῖς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐπὶ πλέον διὰ τῶν τελευταίων μᾶς δίδει τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ διδασκαλία τῆς ἀντιμεθιστάσεως τῶν ἰδιωμάτων.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ Χριστῷ δυνάμεθα μὲν νὰ λέγωμεν εἷς Χριστός, εἷς Υἱός, εἷς Κύριος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μία φύσις, ἢ τανάπαλιν, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν δύο φύσεις, θεία καὶ ἀνθρωπίνη, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δύο Χριστοί, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Νεστόριος.[1] Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ φραστικὴ διατύπωσις τῶν Ἀνατολικῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ εἶνε κάπως διάφορος τῆς τοῦ θείου Κυρίλλου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας ὁμολογεῖ τοῦτο πρὸς τὸν Κύριλλον μὲ τὴν αἰτιολογίαν, ὅτι ἔπρεπε διὰ μικρᾶς λεκτικῆς διαφορᾶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τοὺς ἰδικούς του καὶ νὰ τοὺς προσελκύσῃ εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας, ἤ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος,

[1] Ὁ Κ ύ ρ ι λ λ ο ς. Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ (=φύσις) μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. (Mansi VI 972) Βλ. καὶ 665—673 περὶ διατηρήσεως τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς.

αἱ μικραὶ μεταβολαὶ «οὐ διαφορὰν ἔχουσι δυνάμεως, ἀλλ' οἰκονομίας μεταχείρισιν»[1].

Ὁ Κύριλλος ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ εἶχεν ὅ,τι ἀκριβῶς ἤθελε. Δι' ὃ καὶ ἐδέχθη τὴν ὁμολογίαν μὲ τὰς μικρὰς λεκτικὰς διαφορὰς ἀκριβῶς διὰ τὴν τῆς οἰκονομίας μεταχείρισιν, ἀποβλέψας εἰς τὴν οὐσίαν καὶ μόνην. Δι' ὃ καὶ ἐτόνιζεν εἰς τοὺς ἀδιαλλάκτους τοῦτο, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν τέμνουσι τὸν ἕνα Υἱὸν εἰς δύο, ἀλλὰ τὰς φωνάς, ἤτοι τὰς ἐκφράσεις. Παραλείπω, ὅτι οἱ Ἀνατολικοί, οἱ ὁποῖοι εἶχον χαλάσει τὸν κόσμον ἐναντίον τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ Κυρίλλου, ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τελείως παρασιωπῶσι τὸ ζήτημα, διότι ἐπείσθησαν, ὅτι δὲν εἶχον δίκαιον. Δὲν ἐδέχθη λοιπὸν ὁ Κύριλλος διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ὁμολογίας πίστιν διάφορον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐδίδασκεν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως. Ἡ διαφορὰ τῶν λέξεων δὲν ἔπαιζε κανένα ῥόλον. Σημασίαν εἶχε διὰ τὸν Κύριλλον ἡ διὰ διαφόρων τινῶν λέξεων ταὐτότης τῆς διδασκαλίας, περὶ τῆς ὁποίας (ταὐτότητος) ἦτο βέβαιος. Κατηγορηματικῶς δὲ ἐβεβαίωνε τοὺς ἐπικριτάς του, ὅτι μὲ τὴν διατύπωσίν των οἱ Ἀνατολικοὶ ἐννοοῦσι τὰ αὐτὰ πρὸς αὐτόν, τὴν δὲ διάκρισιν τῶν φύσεων τὴν δέχονται μόνον «ἐν ἐννοίαις», ἤτοι ἀφῃρημένως, ἀφοῦ ἀπορρίπτουσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Νεστορίου, καθ' ἣν αἱ φύσεις εἶναι κεχωρισμέναι φυσικῶς καὶ προσέθετε. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν λέγουσιν, ὅτι αἱ εὐαγγελικαὶ καὶ ἀποστολικαὶ φωναὶ ἀναφέρονται, αἱ μὲν εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, αἱ δὲ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' αἱ μὲν εἰς τὴν Θεότητα αἱ δὲ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, (ἀφῃρημένως), ὅπερ εἶνε διαφορώτατον, τὰς δὲ κοινὰς εἰς ἀμφοτέρας τὰς φύσεις. (Φιλ. 119). Καὶ ἔτι σαφέστερον» Τῆς ἑνώσεως ὁμολογουμένη (ὑπὸ τῶν Ἀνατολι-
» κῶν) οὐκέτι διίστανται ἀλλήλων τὰ ἑνωθέντα ἀλλ' εἷς λοιπὸν Υἱός,
» μία φύσις αὐτοῦ, ὡς σαρκωθέντος τοῦ Λόγου. Καὶ οἱ δύο λέγον-
» τες φύσεις οὕτω νοοῦσιν ὡς ἡμεῖς. Ταῦτα ὡμολόγησαν οἱ ἐκ τῆς
» Ἀνατολῆς, εἰ καὶ περὶ τὴν λέξιν ὀλίγον ἐσκοτίσθησαν, ἐφάνησαν
» ἀσαφεῖς»[2].

Σαφεστάτην ἐπίσης ἀνάπτυξιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κάμνει ὁ θεῖος Κύριλλος ἀπευθυνόμενος καὶ πρὸς τὸν Μελιτηνῆς Ἀκάκιον καὶ πρὸς λοιπούς, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον, ὅτι ὤφειλε νὰ ἀναθεματίσῃ καὶ τοὺς λέγοντας, ὅτι μετὰ τὴν ἕνωσιν μένουσι πάλιν δύο φύσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν. «Οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν λέγουσι πλέον

---

[1] Χρ. 103. [2] Φιλ. 121.

» τὰ ἴδια. Δέχονται τὴν ἕνωσιν ἄφραστον καὶ ἀσύγχυτον καὶ δέχον-
» ται μὲν δύο φύσεων διαφοράν, ἀλλ' ἕ ν α υἱὸν καὶ Χ ρ ι σ τ ὸ ν καὶ
» Κ ύ ρ ι ο ν καὶ ὡς ἑνὸς ὄντος ἀληθῶς ἓν αὐτοῦ καὶ τὸ πρόσωπον
» εἶναί φασι, μερίζουσι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον τὰ ἡνωμένα, οὔτε
» μὴν φυσικὴν παραδέχονται τὴν διαίρεσιν, δύο μὲν φύσεις ἑνοῦσθαί
» φασι, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν ὡς ἀνῃρημένης (κατηργημένης) ἤδη τῆς
» εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύουσιν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὡς
» ἑνός, πλὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου, ἡ δὲ ἕνωσις παν-
» τελῶς ἀσύγχυτος. . . Ἐπειδὴ δὲ εἷς ἐστιν υἱὸς καὶ Θεὸς καὶ Κύριος,
» ἓν αὐτοῦ πρόσωπον,[1] εἶναί φαμεν ἡ μ ε ῖ ς τ ε κ ἀ κ ε ῖ ν ο ι. (Φιλ. 118)

10) Συνέχεια ἐνστάσεων καὶ ἀναίρεσις

Καὶ μετὰ τὰς πειστικὰς ὡς ἄνω ἐξηγήσεις παρετηρήθη, ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐδέχθη μὲν τὴν διατύπωσιν τῶν Ἀνατολικῶν, «ἓν πρόσωπον δύο φύσεις» ἀλλ' αὐτὸς διετήρει τὴν ἰδικήν του διατύπωσιν, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη», ὅπερ δὲν σημαίνει ἀπὸ λεκτικῆς ἀπόψεως τὸ ἴδιον, ὡς αὐτὸς βεβαιοῖ, ἀλλὰ σημαίνει, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀπερροφήθη καὶ ἔμεινε μία, ἡ θεία.

Πρὶν ἢ παραθέσω τὴν εἰδικὴν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐξήγησιν τοῦ θείου Κυρίλλου, θεωρῶ ἐπιβεβλημένον νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς. Ὅταν τις μεταχειρίζηται μίαν λέξιν, ἢ μίαν ἔκφρασιν, ἡ ὁποία δὲν καλύπτει λεκτικῶς τὸ νόημά του, πολλάκις δὲ καὶ ὑπόκειται εἰς παρεξηγήσεις, τότε ὡρισμένως ἀπαιτεῖται ἐξήγησις, ἢ ἑρμηνεία αὐθεντική. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, ὅτι ὁ μόνος αὐθεντικὸς ἑρμηνεὺς τῶν ἰδίων λέξεων, ἢ ἐκφράσεων, εἶναι ὁ χρησιμοποιήσας αὐτάς. Καὶ ἐν τῇ συγκεκριμένῃ περιπτώσει ὁ ἀποκλειστικὸς αὐθεντικὸς ἑρμηνεὺς τῶν ἰδίων ἐκφράσεων, ἢ διατυπώσεων, εἶναι ὁ θεῖος Κύριλλος, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐξηγήσεων ἑρμηνεύων εἰδικῶς τὴν ἔκφρασιν «μία » φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη» (μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐννοεῖται) μᾶς βεβαιοῖ, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἐκφράσει περιέχεται τό, δύο φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς συγχύσεως, ἢ ἀπορροφήσεως. «Ἂν ἔλεγον-ἀπαντᾷ » μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου· ἄνευ τοῦ «σεσαρκωμένη» ἠδύνατό τις νὰ προβάλῃ τοιαύτην παρατήρησιν. (Ἀλλ' ἐγὼ προσθέτω τὸ

[1] Ἄξιον παρατηρήσεως ἐνταῦθα εἶνε, ὅτι καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος τὸ ἐκ θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἡνωμένον ὀνομάζει π ρ ό σ ω π ο ν καθὼς οἱ Ἀνατολικοὶ (ἡ μ ε ῖ ς τ ε κ ἀ κ ε ῖ ν ο ι).

«σ ε σ α ρ κ ω μ έ ν η», ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἕνωσιν παραμένει ἀκεραία καὶ ἡ οὐσία τῆς θεότητος καὶ ἡ οὐσία τῆς ἀνθρωπότητος (Δηλ. δύο φύσεις). Καὶ εἶναι πράγματι καθὼς ὁ θεῖος Κύριλλος βεβαιοῖ. Ἀφοῦ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἔχομεν ὄχι μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου ἁπλῆν, ἀλλὰ σ ε σ α ρ κ ω μ έ ν η ν, δηλ. προσειληφυῖαν σάρκα ἀνθρωπίνην, ἔχομεν ἀμέσως μὲ τὸ σεσαρκωμένη καὶ τὴν δευτέραν φύσιν, τὴν ἀνθρωπίνην.[1] Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠδύνατό τις κατ' ἐμὲ νὰ παρατηρήσῃ τελικῶς, εἶναι ὅτι τὸ σεσαρκωμένη σημαίνει μὲν προσθήκην σαρκὸς εἰς τὴν πρώτην, τὴν θείαν φύσιν, δηλ. κἄτι δεύτερον, ἀλλ' εἶναι ἄδηλον ἐκ τῆς λέξεως,‹ἂν ἡ σὰρξ αὕτη προσελήφθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου μετὰ λογικῆς ψυχῆς, ἢ ἄνευ λογικῆς ψυχῆς, ὡς ἐφλυάρησε βλασφήμως ὁ Ἀπολλινάριος, ὁ ὁποῖος πρῶτος μετεχειρίσθη τὴν ἔκφρασιν, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Ἀλλὰ περὶ τοιαύτης ἐννοίας Ἀπολλιναριστικῆς οὐδεὶς πλέον λόγος δύναται νὰ γίνῃ εἰς βάρος τοῦ Κυρίλλου, ἀφοῦ μετὰ τὰς μυριολέκτους δηλώσεις αὐτοῦ ὅτι δέχεται τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ σώματος καὶ λογικῆς ψυχῆς καί μετὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν ἐφημώθησαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Μετὰ τὰς σαφῶς καὶ αὐθεντικῶς ἑρμηνευτικὰς αὐτὰς δηλώσεις τοῦ θείου Κυρίλλου θὰ ἠδύνατό τις ἐκ τῶν ἀρεσκομένων εἰς ἐνστάσεις νὰ εἴπῃ τὰ ἑξῆς· Ἡ ἐξήγησις αὕτη πείθει μὲν ὅτι ἡ ἔκφρασις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη» ἔχει μὲν τὴν αὐτὴν ἔννοιαν πρὸς τὸ ἓν θεανδρικὸν πρόσωπον τοῦ Κυρίου μὲν τὴν διατήρησιν τῆς διαφορᾶς τῶν δύο φύσεων μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστόν, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς μετεχειρίζετο τὴν ἔκφρασιν μὲ τὴν ἰδίαν ἔννοιαν, ἢ ἐὰν ἐπενόησε τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἐκ τῶν ὑστέρων. Εἰς τοιαύτην ἔντασιν, ἡ ὁποία δυνατὸν νὰ εἶναι λογική, (χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι πραγματική), ἀντιτάσσω τὴν ἀντίθετον πραγματικότητα διὰ τῆς παραθέσεως ἑνὸς ἀποσπάσματος ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου πρὸς τὸν Νεστόριον πλὴν εἰσέτι καταλήξωσιν εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς

[1] Τὰ αὐτὰ λέγουσι πολλοὶ ἐν τῇ Δ' Οἰκουμενικῇ. Παραθέτω παράδειγμα τικῶς τὰ ἑξῆς. «Ἐὰν εἴπῃς ἐκ δύο φύσεων μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν εἴπῃς μίαν, καὶ ἐὰν μὴ προσθῇς σεσαρκωμένην καὶ ἐνανθρωπήσασαν, ὑπονοῇ σύγχυσιν λέγειν καὶ σύγκρασιν. Ἐὰν δὲ προσθῇς σεσαρκωμένην καὶ ἐνανθρωπήσασαν τὰ αὐτὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν λέγεις (Mansi VI σελ. 745). Καὶ ἐν σελ. 744. Γνωρίζομεν τὰς δύο φύσεις, ἀλλ' οὐ διαιροῦμεν (μετὰ τὴν ἕνωσιν δηλ.) οὔτε διῃρημένας οὔτε συγκεχυμένας λέγομεν. Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ σ ε σ α ρ κ ω μ έ ν η ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ δευτέρα φύσις, ὡς ἐξήγησεν ὁ θεῖος Κύριλλος.

Γ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀδιακόπως εἶχε συνεχῆ τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν διατύπωσιν περὶ διατηρήσεως τῆς διαφορᾶς τῶν δύο φύσεων ἐν Χριστῷ μετὰ τὴν ἕνωσιν. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς: «Οὐ φαμέν, ὅτι ἡ τοῦ Λόγου φύσις μεταποιηθεῖσα γέγονε σάρξ, ἀλλ' οὐδὲ ὅτι εἰς ὅλον ἄνθρωπον μετεβλήθη τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ ἑνώσας ὁ λόγος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, ἀφράστως τε καὶ ἀπερινοήτως γέγονεν ἄνθρωπος καὶ κεχρημάτικεν υἱὸς ἀνθρώπου, οὐ κατὰ θέλησιν μόνην, ἢ εὐδοκίαν, ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐν προσλήψει προσώπου μόνου, καὶ ὅτι διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἑνότητα τὴν ἀληθινὴν συναφθεῖσαι φύσεις, (δύο), εἷς δὲ ἐξ ἀμφοτέρων Χριστὸς καὶ Υἱὸς οὐχ' ὡς τῆς τῶν φύσεων, διαφορᾶς ἀνηρημένης (κατηργημένης) διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Υἱόν, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς.

Ἰδοὺ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Κυρίλλου.

Οὐ διαιρετέον τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον εἰδικῶς ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι καὶ φαμὲν τὴν τῆς «φύσεως εἰδότες διαφορὰν καὶ ἀσυγχύτως ἀλλήλως τηροῦντες αὐτάς»[1].

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ μάλιστα, εἶνε αἱ δύο διάφοροι λεκτικαὶ διατυπώσεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς διδασκαλίας ἐκ μέρους τοῦ θείου Κυρίλλου και τῶν Ἀνατολικῶν.

Οἱ Ἀνατολικοὶ λέγουσι τὸ δύο μετὰ τὴν ἕνωσιν φανερά, ὁ δὲ θεῖος Κύριλλος δέχεται τὸ δύο τῶν Ἀνατολικῶν, ἀλλὰ τὸ δύο τοῦτο τὸ λέγει συγκεκαλυμμένως, μὲ τὴν προσθήκην τοῦ σεσαρκωμένη εἰς τὸ μία, δηλ. ἓν σὺν ἓν=(2).

Τὰ πράγματα δὲν ἔγιναν τυχαίως ἀμφοτέρωθεν, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Νεστορίου ἡ μερίζουσα τὸν Χριστὸν εἰς δύο πρόσωπα συνετάραξε σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδίως δὲ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας, ἡ ὁποία καὶ λίαν συντηρητικὴ ἦτο, καὶ τὰς συνεπείας μιᾶς τοιαύτης βλασφήμου διδασκαλίας ἠδύνατο καὶ ἐξ ἀποστάσεως νὰ διακρίνῃ. Πρὸς τὸ δύο λοιπὸν αὐτὸ τῶν προσώπων

---

[1] Mansi VI σελ, 969 εἰς, πολλὰ ἄλλα

ἀντετάχθη ἀπὸ πάσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ ἕν. Ἐκ τῆς ὀξύτητος ὅμως τῶν ἀγώνων ἐν μὲν Ἀντιοχείᾳ εἶχε παραχθῆ προσήλωσις εἰς τὸ δύο, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ προσήλωσις εἰς τὸ ἕν, τὸ ὁποῖον ἐξεφράζετο διὰ τοῦ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη». Ὅτε δὲ ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας μετὰ τῆς συνετῆς αὐτοῦ μερίδος ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν Νεστόριον καὶ νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἑνότητα τοῦ Κυρίου, ἦτο φυσικὸν νὰ συναντήσωσι καὶ ἀντιδράσεις ἐν τῇ μερίδι αὐτῶν παρὰ τοῖς ἄγαν προσηλωμένοις εἰς τὸ δύο. Ἔκαμε λοιπὸν ἐν τῇ συντάξει τῆς ὁμολογίας συνδυασμὸν τοιοῦτον, ὥστε ἐνῷ θὰ κατεδίκαζε τὴν διχοτόμησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο πρόσωπα καὶ θὰ ἀνεκήρυττε τὴν πραγματικὴν ἕνωσιν, (ὄχι συνάφειαν), τῶν δύο φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον, ἐθεώρησε καὶ καθῆκον καὶ σκόπιμον χάριν οἰκονομίας τῶν ἑαυτοῦ, τῶν προσηλωμένων εἰς τὸ δύο ὡς ἐβεβαίωσε τὸν θεῖον Κύριλλον, νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν ὑπάρχουσαν πραγματικῶς διαφορὰν τῶν δύο φύσεων μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἀδιασπάστως ὅμως, οὕτως ὥστε νὰ ἀκούηται ἐξ ἄλλης μὲν αἰτίας καὶ μὲ ἄλλην ὀρθὴν ἔννοιαν καὶ τὸ προσφιλὲς εἰς τοὺς Ἀνατολικοὺς δύο.

Ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὁ θεῖος Κύριλλος εἶχεν ἀρκετοὺς λόγους νὰ διατυπώνῃ τὰ αὐτὰ πράγματα μὲ τὸ προσφιλὲς εἰς τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς ἕν. Ἐξηγοῦμαι. Ἡ ἔκφρασις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη» ἐχρησιμοποιήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ αἱρετικοῦ Ἀπολλιναρίου μὲ τὴν ἰδικήν του ἔννοιαν, τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης ἄνευ λογικῆς ψυχῆς φύσεως. Ἀλλ᾽ ἐνωρὶς συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου, ἰδίᾳ δὲ ἡ ὁμολογία αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰοβιανόν, ἀντιγραφέντα ψευδεπιγράφως ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον. Ὁ θεῖος Κύριλλος μὲ τὴν πίστιν, ὅτι εἶναι διατύπωσις τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου μετεχειρίσθη πλειστάκις τὴν ἔκφρασιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη» μὲ τὴν ἰδικήν του βεβαίως, τὴν ὀρθόδοξον ἔννοιαν, ἤτοι τῆς μετὰ λογικῆς ψυχῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Ἦτο φυσικὸν νὰ παραχθῇ συνείδησις παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς καὶ κάπως μηχανικὴ προσήλωσις πρὸς τό, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἀνεκαλύφθη βραδύτερον ἡ ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Ἀθανασίου πλαστότης τῶν Ἀπολλιναριστῶν, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Κύριλλος εἰς τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας, ἀλλ᾽ ἡ προσήλωσις εἰς τὸ ἓν εἶχεν ἀποκτήσει ῥίζας. Διὰ τοῦτο ἐνῷ ὁ θεῖος Κύριλλος ἐδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου διατύπωσιν τῆς ὁμολογίας ὡς ἐκφράζουσαν ὅ,τι καὶ αὐτὸς ἐπρέσβευε καὶ ἐδίδασκεν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρω παρατεθέντος ἀποσπάσματος, ἐτήρησεν ὅμως καὶ τὴν

ἑτέραν, τὴν ἐπικρατήσασαν ἰδικήν του διατύπωσιν μὲ τὸ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου», (θεία), προσθέτων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ «σεσαρκωμένη» μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρωπίνου, καὶ ἐπεξηγῶν ὅτι αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουσιν οἱ Ἀνατολικοὶ μὲ τὸ ἕν πρόσωπον ἐκ δύο φύσεων διατηρουσῶν τὰς ἰδιότητας αὐτῶν μετὰ τὴν ἕνωσιν, αὐτὰ τὰ ἴδια ἐκφράζει καὶ αὐτὸς μὲ τὸ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη», καὶ τονίζων ἐπανειλημμένως τὴν ταυτότητα τῆς σημασίας τῶν δύο διατυπώσεων.

Μία τοιαύτη τελικὴ ἐξοικονόμησις ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀπεδείχθη, ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως, διότι εἰς περιστάσεις θυελλώδεις, καθ᾽ ἅς τὰ πνεύματα εἶναι τεταραγμένα ἐκ τῶν ἀντιθέσεων, ἡ ψυχολογία πολλῶν προσώπων διασήμων μάλιστα ἀλλ᾽ ὀξέως χαρακτῆρος, εἶναι ὑπερτέρα τῆς λογικῆς μέχρις οὗ σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκατασταθῇ ἡ νηφαλιότης.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἱ ἄκροι ὀπαδοὶ τοῦ ἑ ν ὸ ς ἐδυσφόρησαν εἰς βάρος τοῦ θείου Κυρίλλου ἐπὶ τῇ συνδιαλλαγῇ του μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν, διότι ἐξεγηγερμένοι δικαίως ἐναντίον τῆς διχοτομήσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Νεστορίου μόνον τὸ ἓ ν ἤθελον νὰ ἀκούωσι μετὰ τὴν ἕνωσιν. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν κορυφαῖος ἦτο ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ θείου Κυρίλλου Διόσκορος, ὁ καὶ διαδεχθεὶς αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας, ἀνὴρ μεγάλης μὲν ἀξίας, ἀλλ᾽ ὀξὺς τὸν χαρακτῆρα καὶ ἐπίμονος εἰς τὰς ἀντιλήψεις του Ἐξ ἄλλου ἐν Κων)πόλει ὑπῆρχεν Εὐτυχὴς τις Ἡγούμενος, ὁ ὁποῖος ἐξεγηγερμένος ἀρχικῶς κατὰ τοῦ Νεστορίου διὰ τὴν εἰς δύο πρόσωπα διαίρεσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα συμπράξας μετὰ τοῦ θείου Κυρίλλου διὰ τὴν καταδίκην αὐτοῦ, ἐπὶ πλέον δὲ κατεχόμενος ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ ἄλλων στρεβλῶν φρονημάτων, δὲν ἔμεινε ποσῶς εὐχαριστημένος ἐκ τῆς μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν συνδιαλλαγῆς. Οὕτω δὲ καὶ μετὰ τὴν συνδιαλλαγὴν ἐναπελείφθησαν σπέρματα διχονοίας, τὰ ὁποῖα ἐξερριζώθησαν κατὰ τὴν Δ´ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Κύριον πρόσωπον ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ὑπῆρξεν ὁ Εὐτυχής, ὁ καὶ δικαίως καταδικασθεὶς ἐπὶ αἱρέσει. Παραστάτης αὐτοῦ μέχρι τινός, καὶ ὡς μὴ ὤφειλε καταδικασθείς, εὐτυχῶς ὅμως ὄχι ἐπὶ αἱρέσει, ἀλλὰ διὰ διοικητικάς τινὰς ἀταξίας καὶ ἀνυπακοὴν πρὸς τὴν Σύνοδον, ὑπῆρξεν ὁ Διόσκορος.

Τὰ κατὰ τοὺς δύο τούτους παράγοντας θὰ ἐκθέσωμεν σαφῶς καὶ ἀκριβοδικαίως καὶ ἄνευ παλαιῶν πλανῶν καὶ προκαταλήψεων δι᾽ ἑκάτερον ἐν τοῖς ἑξῆς.

(Συνεχίζεται)

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

...ΕΠΙ ΤΗΝ ΗΛΙΟΥ ΔΥΣΙΝ

Κάθε στιγμὴ εἶναι καὶ μία ἀποκάλυψις. Παντοῦ συναντῶμεν τὰ ἴχνη Σου, Κύριε. Τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα καὶ κάθε ὥραν, αἰσθανόμεθα τὴν πνοήν Σου. Ὅπου κι' ἂν σταθῶμεν, ἐγγίζομεν τὸ ἀσύλληπτον μεγαλεῖόν Σου. Δὲν εἶναι ἁπλοῦς θαυμασμός, αὐτὸ ποὺ αἰσθανόμεθα τὸ πρωΐ, ἐνῷ γλυκοχαράζει ἡ αὐγή. Δὲν εἶναι ἔκστασις, αὐτὸ ποὺ δοκιμάζομεν ἐμπρὸς εἰς τὸ ἡλιοβασίλεμα. Τὸ θρησκευτικὸν δέος καὶ ἡ ἱερὰ κατάνυξις δὲν ἐκφράζονται μὲ λόγους. Εἶναι βιώματα τῆς ψυχῆς. Τόση γοητεία σκορπισμένη εἰς τὴν φύσιν ἀπὸ τὸ εὐλογημένο Σου χέρι τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ κινεῖ τὴν γλῶσσαν εἰς ψαλμῳδίαν. Τὰ χείλη μου θέλουν νὰ ὑμνήσουν, ὅπως ὁ ψαλμῳδός, «ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν Σου».

Δειλινό. Εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς ὑποστολῆς τῆς σημαίας. Εἰς προσοχήν. Θὰ ὑποστείλωμεν τὸν πτωχὸν ἐγωϊσμόν μας ἐμπρὸς εἰς τὸν πλοῦτον τῶν θαυμασίων Σου καὶ θὰ λάβωμεν στάσιν προσευχῆς.

Κάθε ὥραν καὶ κάθε στιγμὴν ἀξίζει καὶ πρέπει νὰ προσευχώμεθα, «ἀδιαλείπτως», κατὰ τὴν προτροπὴν τοῦ θείου Παύλου. Περισσότερον ὅμως προσευχόμεθα τὴν ὥραν αὐτὴν τοῦ δειλινοῦ ποὺ τὸ ἑσπερινὸν φῶς χύνεται τριγύρω. Τὸ ζητεῖ ἡ ψυχή μας. Δὲν εἶναι προσευχὴ τῆς ἀνάγκης. Εἶναι αὐθόρμητος στροφὴ πρὸς τον Οὐρανόν. Οὐράνια κύματα δονοῦν τὰς χορδὰς τῆς καρδίας. Ἡ λυρα τῆς ψυχῆς ἂς ἑτοιμασθῇ. Βραδυάζει. Μία ὁλόκληρη ἡμέρα ἐπέρασε. Μία ζωή. Καὶ φθάνει ἡ νύκτα. Καὶ ὁ ὕπνος θὰ ἔλθῃ νὰ ξεκουράσῃ τὸ σῶμά μας. Θὰ παραδώσωμεν εἰς χεῖράς Σου τὴν ζωήν μας. Εἰς Ἐσέ, Παντοδύναμε, ἐμπιστευόμεθα τὰς ψυχάς μας.

*
* *

Κύριε, ἤκουσα ἀπόψε τὰ βήματά Σου καὶ ρίγη διέτρεξαν τὸ κορμί μου. Ἡ παρουσία Σου ἀγκαλιάζει τὸ σύμπαν. Ἐπέρασες ἀπὸ μπροστά μου καὶ τὰ μῦρα τῆς χάριτός Σου ἐμύ-

ρωσαν τὴν ἀτμόσφαιραν. «Ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν» ἐφωτίσθη ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ ἰδικόν Σου φῶς καὶ ἡ ψυχή μου ἐπλημμύρισε ἀπὸ φῶς. Οὐράνιε Βασιλεῦ, ὅπου κι' ἂν στραφῶ, διακρίνω τὴν παρουσίαν Σου, τὴν καλωσύνην Σου, τὴν ἀγάπην Σου, τὴν δύναμίν Σου. Σὺ ὁμιλεῖς εἰς τὰ σύννεφα καὶ τὰς ἀστραπάς, εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης καὶ τὰς καταιγίδας, εἰς τὰς λίμνας καὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων. Μὲ τὸ ἄκρον τῶν δακτύλων Σου ἐγγίζεις τὴν πτωχείαν μας καὶ τὴν μεταβάλλεις εἰς βασίλειον.

Στέκομαι ἐκστατικὸς καὶ θαυμάζω τὸ μεγαλεῖον Σου, καθὼς ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν πανωραῖον ναόν Σου τὴν ὥραν αὐτὴν τοῦ δειλινοῦ. Λειτουργῶ εἰς τὸν Ἑσπερινόν, τὸν ὁποῖον Σοῦ ψάλλει ἡ φύσις καὶ νοιώθω νὰ βηματίζῃς πλησίον μου, ὅπως ὁ Πέτρος, ὅταν περιεπάτεις εἰς τὸν αἰγιαλόν. Αὐτὸ ποὺ εἶδε ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, αἰσθάνεται ἡ ψυχή μου, καθὼς ἀποθαυμάζει τὴν μαγείαν τῆς φύσεως. Σὲ αἰσθάνομαι, Πανάγαθε, τὸ πρωῒ καὶ τὸ μεσημέρι, τὸ δειλινὸ καὶ τὸ βράδυ. Καὶ εἰς τὴν γαλήνην καὶ εἰς τὴν θύελλαν. Εἰς τὴν βροχὴν καὶ εἰς τὸ χιόνι, εἰς τὸ ψῦχος καὶ εἰς τὸν καύσωνα. Εἰς τὴν δρόσον τοῦ ζεφύρου καὶ εἰς τὸν ὁρμητικὸν ἄνεμον. Σὺ μᾶς χαμογελᾶς τὸ πρωΐ, ὅταν μᾶς λούζῃ ὁ ἥλιος μὲ τὰς χρυσακτῖνας του καὶ Σὺ ἀγρυπνᾷς εἰς τὴν ἀστρόφωτη βραδυά. Ἀκούω τὸν ψίθυρον τῆς πνοῆς Σου, λόγους στοργῆς πατρικῆς συλλαμβάνει μέσα εἰς τὴν γαλήνην ἡ ψυχή μου. Ὁποία εὐτυχία! Ὁσάκις τὸ θελήσωμεν, εἴμεθα μαζί Σου. Ἠμπορεῖ ὁ νοῦς μας νὰ ἀποσπᾶται κάποτε ἀπὸ Ἐσέ. Ἡ καρδιά μας ὅμως ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ νὰ Σὲ διψᾷ. Θέλω, Κύριε, ἐδῶ εἰς τὴν ζωὴν νὰ εἶμαι μαζί Σου.

Σὺ ὁμιλεῖς καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ πέραν τοῦ τάφου, Σὺ ὑπάρχεις. Πολλὰς μονὰς ἔχει ὁ οἶκός Σου. Θὰ σὲ ἀκούσουν ὅσοι γνωρίζουν τὴν φωνήν Σου. Ὁ Οὐρανὸς εἶναι ὁ Θρόνος Σου. Ἐκεῖ ἔχεις ἑτοιμάσει τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς Σου. Θέλω νὰ εἶμαι ἰδικός Σου, Ἰησοῦ μου.

* * *

Σύ, Αἰωνία Ἄνοιξις, μᾶς ἐδίδαξες νὰ ἀγαπῶμεν. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος διὰ τὴν αἰωνιότητα. Κάθε ὕπαρξις ἔχει τὸ φθινόπωρόν της. Κάθε ἡμέρα ἔχει ἑσπέραν. Αὐγὴ καὶ δειλινό, γέννησις καὶ θάνατος, εἶναι ἕνας κύκλος. Κάποτε θὰ ἔλθῃ τὸ ἡλιοβασίλεμα. Διὰ νὰ ροδίσῃ καὶ πάλιν ἡ Αὐγή...

Τὸ σιτάρι διὰ νὰ βλαστήσῃ πρέπει νὰ σαπήσῃ, νὰ ἀποθάνῃ. Ὁ ἥλιος δὲν δύει εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ βασιλεύει· Τοῦτο μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν αἰωνίαν ζωήν, τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοῦ θανάτου μεταβαίνομεν εἰς τὴν ζωήν. Θὰ ἀνατείλῃ καὶ πάλιν ὁ ἥλιος ἐπάνω ἀπὸ τὰ μνήματα. Ὅσοι κοιμῶνται, θὰ ξυπνήσουν πάλιν. Θὰ ξαναβροῦμε μίαν ἡμέραν τοὺς ἀγαπημένους μας. Καὶ ἡ ἡμέρα θὰ ἔλθῃ χωρὶς ἑσπέραν.

. . . .

Σὲ εἶδα, Ἀθάνατε, νὰ περνᾷς ἐπὶ χειρουβικοῦ ἅρματος, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἐλισσαῖος τὸν Προφήτην Ἠλίαν. Πόσον θὰ ἤθελα νὰ κρατήσω, ὅπως ἐκεῖνος, τὸ ἄκρον τῆς μηλωτῆς Σου, νά σκεπάσω μὲ τὸ ἱμάτιόν Σου τὴν δυστυχίαν μου! Τὴν ὥραν αὐτὴν τοῦ δειλινοῦ, ποὺ ἡ φύσις σὰν ἀπὸ ὁλόχρυσο θυμιατῆρι Σοῦ καίει τὸν λιβανωτόν της, δέξου τὴν προσευχήν μου. Κλίνω τὸ γόνυ πρὸ τῶν ποδῶν Σου διὰ νά δεχθῶ τὴν εὐλογίαν Σου, καθὼς ὁ Ἰακὼβ ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἡ νύκτα γοργόφτερη ἁπλώνεται γύρω καὶ ὁ φόβος μοῦ κυριεύει τὴν ψυχήν. Μαζί Σου, οὐδεὶς φόβος, καμμία ἀνησυχία. Θέλω νὰ Σὲ ἴδω εἰς τὸν ὕπνον μου, νὰ μοῦ ἐγγίζῃς τὰ βλέφαρα, νὰ μοῦ φωτίζῃς τὰ σκοτάδια μου, τὸ ὄνειρον τοῦ Ἰακὼβ μὲ τὴν κλίμακα νὰ ὀνειρευθῶ. Καί, ἅμα ξυπνήσω, νὰ εὑρεθῶ πλησίον Σου, παντοτεινὰ ἰδικός Σου.

† Ο ΜΥΡΕΩΝ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον Σιγίλλιον ἀπελύθη ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων. Μέχρι τινὸς ἐφυλάσσετο εἰς τὴν ἐν Ἰωαννίνοις βιβλιοθήκην τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νικολάου Ε΄. τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, τώρα δὲ εὑρίσκεται παρ᾽ οἰκογενείᾳ ἐγκατεστημένῃ ἐν Ἀθήναις.

Σιγίλλιον ἐπὶ μεμβράνης.

Στίχοι 45, διαστάσεις 78×54. Μετὰ μολυβδίνης σφραγῖδος ἀνηρτημένης διὰ μηρίνθου.

Χρονολογία· Ἰούλιος 1835.

***

Γρηγόριος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὥσπερ ποίμνιον ποιμένος ποτὲ στερηθὲν ἄμεσον ἤχθη διὰ τὸν τὴν ποιμαντορίαν διαδεξόμενον, ὅς τὴν μὲν λύπην | ἀποσοβήσει, ὁδηγήσει δὲ εἰς νομὰς ποηφόρους τὰ πρόβατα, καὶ τἄλλα πάντα ποιήσει πρὸς αὐτά, ἅπερ ἐκτρέφεσθαι πέφυκε τὰ βοσκή|ματα καὶ πιμελῆ καὶ πολυτόκα καθιστᾶν, οὕτω καὶ ποίμνη τις λογική, ἥν ποτε τυχὸν στερηθῇ ἱεροῦ ποιμάντορος ἀνάγκην ἕξει διαδοχῆς τε | καὶ ἀντικαταστάσεως ἑτέρου ἀρχιερέως, ὅς ἀποσοβήσει μὲν τὰς κακουργίας τῶν λυμαινομένων τὰ λογικὰ πρόβατα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκ|κλησίας, προνοήσει δὲ τὰ σωτήρια καὶ συντείνοντα αὐτοῖς καὶ μὴν καὶ μεταδώσει αὐτοῖς τὰς τοῦ ἀγαθαρχικοῦ Πνεύματος μυστικωτέρας | τροφὰς καὶ ποτίσει αὐτὰ ὕδωρ ζωῆς καὶ ἁλλόμενον, καὶ ἄξια ἀναδείξει τῆς οὐρανίου μακαριότητος, ἅπερ καὶ προσαγαγὼν τῷ Ποιμενάρχῃ | Χριστῷ παρρησιάσει τὸ «Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία, ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός». Οὕτως οὖν ἀναλογίας οὔσης ἐν τῇ νοητῇ ποιμαντορίᾳ | τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς ἀμέσου διαδοχῆς καὶ ἀντικαταστάσεως τῶν ἀρχιερέων, ἐπειδὴ ἡ Ἁγιωτάτη Μητρόπολις Ἰωαννίνων ἐν | στερήσει ἐγένετο ποιμαντορίας πνευματικῆς ἅτεδὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κῦρ Ἰωακεὶμ διὰ τὰς κανονικὰς αὐτοῦ παρεκτρο|πάς, κατὰ τὰς ἐμφανισθείσας τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινὰς ἀναφορὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν Χριστιανῶν, καὶ τὰ σταλέντα γράμματα καὶ λοιπὰς | ἀγωγάς, ἐκπτώτου γενομένου, καὶ ἀπομακρυνθέντος τέλεον, ἡ Μετριότης ἡμῶν κρίμασιν ἀρρήτοις τῆς ἀνωτάτω θείας Προνοίας | λαχοῦσα διέπειν τὸ παγκόσμιον σύστημα τῶν πιστῶν ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης ταύτης περιωπῆς τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ, πατριαρχικοῦ, | οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, πλείστην ὅσην σπουδὴν κατεβάλετο εἰς εὕρεσιν τοῦ ἀξίως διαδεξομένου τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως καὶ τὴν ἐν αὐτῇ προστασίαν τοῦ χριστωνύμου πληρώματος. Καὶ δὴ κελεύσει καὶ ἀδείᾳ ἡ|μετέρᾳ Πατριαρχικῇ, κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ Ἁγίῳ καὶ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυ-

ρος Γεωργίου | τοῦ τροπαιοφόρου Ναῷ ὑπὸ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐνδημούντων Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι | ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν Μετριότητος τοῦ τε Ἐφέσου κῦρ Χρυσάνθου, ἔχοντος καὶ τὰς γνώμας τοῦ Ἡρακλείας κῦρ | Διονυσίου καὶ τοῦ Χαλκηδόνος κῦρ Ἱεροθέου, τοῦ Νικομηδείας κῦρ Παναρέτου, τοῦ Σοφίας κῦρ Παϊσίου, τοῦ Σισανίου κῦρ Λεοντίου, | καὶ τοῦ Ἐρσεκίου κῦρ Ἰωσήφ, ἐξελέγη τῶν ἄλλων ὑποψηφίων καὶ προεκρίθη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως κῦρ Ἰωακείμ, ἀ|νὴρ τίμιος καὶ θεοσεβής, ζηλωτὴς τῶν καλῶν ἔργων, ἔχων πρᾶξιν τε καὶ πεῖραν ἱκανὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων καὶ νομίμων | καὶ ἐν τῇ λαχούσῃ αὐτῷ ἐπισκοπῇ εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως πολιτευσάμενος, καὶ τὸ τοῦ εὐαγγελικοῦ ποιμένος ἔργον ἐκ τῶν ἐνόντων αὐτῷ | ἐνδειξάμενος, οὗ ἕνεκα γνωστὸς ὑπάρχων τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄξιος οἰκονομήσασθαι καλῶς καὶ κρείττονα ἐπαρχίαν προεκρίθη | συνοδικῶς μετατεθῆναι καὶ προβιβασθῆναι εἰς τὴν Ἁγιωτάτην ταύτην Μητρόπολιν Ἰωαννίνων. Τοῦτον τοίνυν ἡ Μετριότης ἡμῶν | τῇ χάριτι καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἀποκαθίστησι Μητροπολίτην τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννίνων | καὶ προστάτην πνευματικὸν συμπάσης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, καὶ κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν πάντων τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμά|των τῆς Μητροπόλεως ταύτης. Ὀφείλει δὲ ὁ διαληφθεὶς οὗτος Ἱερώτατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ὑπέρτιμος καὶ Ἔξαρχος πάσης Κερκύρας καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν Μετριότητος κῦρ Ἰωακεὶμ ἀπελθὼν εἰς τὴν θεόθεν αὐτῷ λαχοῦσαν Μητρόπολιν ταύτην καὶ παραλαβὼν τὰς ἡνίας αὐτῆς εὐλογεῖν καὶ ἁγιάζειν καὶ διδάσκειν τὸν ἐν αὐτῇ λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ παρακαλεῖν καὶ | νουθετεῖν αὐτῷ τὰ σωτήρια, ἔχων τὴν ἄδειαν σφραγίζειν ἀναγνώστας, χειροτονεῖν διακόνους καὶ ἕως τὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίω|μα προβιβάζειν, ἐγκαθιστᾶν πνευματικοὺς πατέρας δι' ἰδίων ἐνταλμάτων καὶ τἄλλα πάντα διαπράττεσθαι ὅσα τοῖς γνησίοις καὶ κυρίοις | ἀρχιερεῦσιν ἔξεστι ποιεῖν μετὰ καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως· καρποῦσθαι δὲ καὶ λαμβάνειν πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐ|τῷ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, τὰ συνήθη καὶ νενομισμένα ἐκεῖνα. Ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύ|τῃ εὑρισκόμενοι ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ἱερομόναχοί τε καὶ μοναχοί, ἐντιμότατοι πρόκριτοι, καὶ γέροντες, καὶ προεστῶτες καὶ | τὸ λοιπὸν χριστεπώνυμον πλήρωμα πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως ἀπονέμειν τῇ αὐτοῦ Ἱερότητι πᾶσαν τιμὴν καὶ

εὐλάβειαν, δεξίωσίν τε καὶ | φιλοφροσύνην, ὑπείκειν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ὡς γνησίῳ αὐτῶν ποιμένι καὶ κυριάρχῃ, παρέχειν καὶ διδόναι αὐτῷ εὐγνωμόνως καὶ | εὐπειθῶς πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα κύρια καὶ τυχηρά, τὰ συνήθη καὶ νενομισμένα, δηλαδὴ βοηθείας, | λειτουργίας, ψυχομερίδια καὶ ὅ,τι ἄλλο σύνηθες τυπικὸν καὶ νενομισμένον, μνημονεύειν τε τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις | ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις, ὡς νενόμισται καὶ συντρέχειν καὶ βοηθεῖν αὐτῷ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αὐτοῦ χρείαις καὶ ὑποθέσεσι | καὶ κατ' οὐδὲν αὐτῷ ἀντιφέρεσθαι ἢ ἐναντιοῦσθαι ἀτάκτως· ἡ γὰρ πρὸς τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα γινομένη καὶ ἀποδιδομένη τιμή, εὐλάβεια, | ὑπακοὴ καὶ εὐπείθεια εἰς ἡμᾶς ἀναφέρεται, καὶ δι' ἡμῶν πρὸς Θεὸν αὐτόν, οὗ τὸν τύπον ἐπὶ τῆς γῆς οἱ ἀρχιερεῖς φέρουσιν. Ὁ | δὲ παρὰ τὰ προστατιόμενα πράττων καὶ γνώμῃ στρεβλῇ ἀντισταθῆναι τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ θέλων, ἢ ἀντιλέγων, ἢ κατακρατῶν τῶν διωρισμένων αὐτοῦ δικαιωμάτων, καὶ μὴ ἀποδιδοὺς τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ ὑπακοήν, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ ἀδιάκριτος τῆς τε θείας | ἀγανακτήσεως πειραθήσεται καὶ παρ' ἡμῖν ἐπιτιμίοις βαρυτάτοις καθυποβληθήσεται. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἅπασιν ἀπολυθεῖσα ἡ παροῦσα Πα|τριαρχικὴ ἐν μεμβράναις πρᾶξις δίδοται τῷ διαληφθέντι Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἀ|δελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κῦρ Ἰωακεὶμ εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ πέμπτῳ κατὰ μῆνα Ἰούλιον.

Ἐπινεμήσεως η΄.

Ὑπογραφαί:

Ἐφέσου ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ	Σοφίας ΠΑΪΣΙΟΣ
Νικομηδείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ	Σισανίου ΛΕΟΝΤΙΟΣ
	Ἐρσεκίου ΙΩΣΗΦ

* * *

Τὸ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸν γράμμα ἀναφέρεται εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Ἰωακεὶμ τοῦ ἐκ Μελενίκου καὶ τὴν ἐκλογὴν νέου διὰ μεταθέσεως τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Ἰωακείμ.

Ὁ Ἰωακεὶμ ὁ ἐκ Μελενίκου διεδέχθη τὸν Μητροπολίτην Βενέδικτον, ἀποθανόντα τὴν 30 Αὐγούστου 1830,[1] ἐλθὼν ἐκ Σόφιας τῆς Βουλγαρίας, ὅπου ἦτο Μητροπολίτης. Κατ᾽ ἀρχὰς ἐξελέγη Φαναριοφερσάλων, κατόπιν Σόφιας (1822) καὶ κατὰ Σεπτέμβριον 1830 Ἰωαννίνων. Μετὰ τὴν ἐκλογήν του, συμφώνως πρὸς ἑτέραν ἐνθύμησιν «1831 Φλεβάρης 27 Παρασκευή, ἦλθεν ὁ δεσπότης ὁ Σοφίας εἰς τὰ Γιάννινα ὄνομα Ἰωακίμης».[2]

Εἰδήσεις περὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωακεὶμ εὑρίσκομεν εἰς ἐνθυμήσεις καὶ ἐπιγραφὰς ναῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἰωαννίνων. Οὕτω ἀναφέρεται εἰς ὑπέρθυρον ἐπιγραφὴν τοῦ ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Σαντοβίτσας (νῦν Μάρμαρα) μνημονεύουσαν τὴν ἱστόρησιν τοῦ ναοῦ κατὰ τὸ 1832.[3]

Ὁμοίως εἰς ἐνθύμησιν εἰς Μηναῖον τῆς Μονῆς Καστρίτσας Ἰωαννίνων λέγεται ὅτι ὁ Ἰωακεὶμ ἦτο «πλούσιος κατὰ πολλά». Ἡ ἐνθύμησις αὕτη ἀναφέρεται εἰς ἐπισκευὴν ὑδρομύλου τῆς μονῆς, κειμένου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βραχώδους λόφου ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ἐκτισμένη αὕτη, εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς λίμνης Παμβώτιδος. Κατὰ τὴν συμφωνίαν τῆς ἐπισκευῆς, ὁ Μητροπολίτης θὰ παρεῖχε τὰ ἔξοδα δι᾽ αὐτήν, τὰ ὁποῖα κατόπιν θὰ εἰσέπραττε ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ὑδρομύλου. Ἡ συμφωνία αὕτη δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι ἐπενέβη Τοῦρκος ἀξιωματοῦχος, Βεῒπ ἐφέντης ὀνομαζόμενος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν ἐπισκευήν. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου ὁ ἐν λόγῳ ὑδρόμυλος εἶνε μέχρι σήμερον γνωστὸς ἐν Ἰωαννίνοις. Ἡ ἐπισκευὴ ἐγένετο τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1834.[4]

Ἡ τελευταία κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν εἴδησις ἀναφέρεται εἰς ἐπιγραφὴν ἐν τῷ προνάῳ τῆς Μ. Ἀσπραγγέλων Ζαγορίου, Β. τῶν Ἰωαννίνων, ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τῆς ἱστορήσεως τοῦ Ναοῦ τὴν 10 Ἰουνίου 1835.[5]

Ὁ Μητροπολίτης Ἰωακείμ, συμφώνως πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τὴν παρὰ τοῦ σιγιλλίου παρεχομένην, ἐστερήθη τῆς ποιμαντορίας του, λόγῳ τῶν κανονικῶν του παρεκτροπῶν[6] καὶ κατόπιν τῶν ἀναφορῶν,

---

[1] Χρ. Ἰ. Σούλη «Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις Ἠπειρωτικαὶ» Ἠπειρωτικὰ Χρονικά, ἔτος Θ΄. 1934 σελ. 81, ἐνθύμ. 136.

[2] Χρ. Ἰ. Σούλη, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 117, ἐνθύμ. 139.

[3] Χρ. Ἰ. Σούλη, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 117, ἐνθύμ. 140.

[4] Ἀθηναγόρα, Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Πάργας «Νέος Κουβαρᾶς» Ἠπειρ. Χρονικὰ ἔτος Δ΄. 1929 τεῦχ. Α. καὶ Β. σελ. 47.

[5] Ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 48.

[6] Στίχ. 9.

τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν Ἰωαννίνων ὑπέβαλον πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως.[1] Τὴν ἰδίαν σχεδὸν ἀσαφῆ δικαιολογίαν διὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Ἰωακεὶμ παρέχουν καὶ οἱ Πατριαρχικοὶ κώδικες, ὅπου ἀναγράφεται, ὅτι τοῦ Ἰωακεὶμ «διὰ τὰς κανονικὰς αὐτοῦ παρεκτροπὰς κατὰ τὰς ἐμφανισθείσας τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινὰς ἀναφορὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν Χριστιανῶν καὶ τὰ σταλέντα ἱλάμια καὶ κοινὰς ἀγωγὰς ἐκπτώτου γενομένου καὶ ἀπομακρυνθέντος τέλεον ἐξελέγη . . . .».[2]

Δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Ἰωακεὶμ ὁ ἐκ Μελενίκου εἶχε βίαιόν πως χαρακτῆρα ἐξ ἐπεισοδίου τὸ ὁποῖον εἶχε μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Χειμάρρας Παϊσίου, μνημονευομένου εἰς τὸν κώδικα τοῦ Ναοῦ τῆς πόλεως Δελβίνου.[3] Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος «Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1831 ἀκούσας (ὁ Ἐπίσκοπος Παΐσιος) ἐν Ἑλλάδι ὅτι ἦλθεν εἰς Ἰωάννινα διοικητὴς ὁ σατραζάμης καὶ μάλιστα νέος Μητροπολίτης, κύριος Ἰωακείμ, ὑπῆγεν εἰς προσκύνησίν των. Καὶ ἐκεῖ ἔπαθε τὰ δεινότερα. Διότι βλέποντάς τον ὁ Ἰωακεὶμ ἤρχισε νὰ τὸν ὑβρίζῃ καὶ νὰ τὸν λέγῃ ὅτι ἦτο τόσα χρόνια ἀντάρτης τῆς βασιλείας καὶ ὅτι ἄφησε τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας χωρὶς ποιμένα καὶ μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς τὸν ἐξώρισε. Τοῦτο δὲ ἔγινε παρὰ τοῦ Ἰωαννίνων ὄχι δι' ἄλλο, ἀλλὰ ἠξεύρων ὅτι ὁ ρηθεὶς ἐπίσκοπός του Χειμάρρας Παΐσιος εἶχε τεσσάρων ἐτῶν πτωχικὰ δικαιώματά του ἀσύνακτα ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιώτας καθὼς καὶ τὸ συνηθισμένον ἐτήσιον τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἀπλήρωτον, ἐπειδὴ δὲν εἶχε συνάξει καὶ δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ πληρώσῃ. Λοιπὸν τὸν ἔκαμαν ἐξορίαν διὰ νὰ συνάξῃ αὐτὸς τὰ δικαιώματα καθὼς καὶ ἔγινεν».

Ὁ κύριος ὅμως λόγος εἶνε ἡ διαμάχη τῶν ἐν Ἰωαννίνοις ὑπαρχουσῶν δύο φατριῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων, ὁσάκις ὑπερίσχυεν εἰς τὰς ἐκλογάς, διεχειρίζετο τὰ ἐκεῖ κληροδοτήματα, ἔχουσα πρόεδρον τὸν ἑκάστοτε Μητροπολίτην. Τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων τῶν κληροδοτημάτων προήρχοντο ἐκ δωρεῶν τῶν ἀειμνήστων εὐεργετῶν τοῦ Ἔθνους Ζωσιμάδων. Ἐξ ὑπομνήματος τοῦ Ἀλεξίου Φίλιου πρὸς τὸν Μ. Σταμέρωφ, ἐπίτροπον τοῦ Ν. Ζωσιμᾶ ἐν Ρωσσίᾳ, μανθάνομεν, ἀφοῦ ἀναφέρει περὶ καταχρήσεων γενομένων παρὰ τῶν διαχειριστῶν τῶν

---

[1] Στίχ. 10.

[2] Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ: «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κ.Π.» Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ τόμ. ΙΒ'. 1937, σελ. 70.

[3] Θ. Μπαμίχα «Κῶδιξ τοῦ Ναοῦ τῆς πόλεως Δελβίνου» Ἠπειρωτικὰ Χρονικά. Ἔτος Ε'. 1930, σελ. 67.

κληροδοτημάτων, ὅτι «ταῦτα πάντα ἔπραττεν ἡ ὑπερισχύουσα ἑκάστοτε μερίς, ἔχουσα συνεπίκουρον τὸν Ἀρχιερέα».[1]

Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ μνημονευθέντος ὑπομνήματος, ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς πόλεως διὰ τῆς ἰσχύος τῆς ψήφου του καὶ τῶν προὐχόντων καὶ ἐπιτρόπων προέβαινε εἰς πράξεις χαριστικάς.[2] Συγκεκριμένως δὲ λέγει «αἱ δύο λοιπὸν φατρίαι πολεμούμεναι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀναβιβάζουσαι καὶ καταβιβάζουσαι τοὺς ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ δοκοῦν ἑκάστη, ἐδαπάνησαν περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια γροσίων, ἐπιβαρύνασαι οὕτω τὸ κοινὸν ταμεῖον μὲ χρέος . . . .».[3]

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Μητροπολίτης Ἰωακεὶμ ἐνεπλάκη εἰς τὴν διαμάχην τῶν φατριῶν τῆς πόλεως, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ σύνηθες αὐταῖς, ἐδαπάνησαν χρήματα, ἀπέστειλαν ἀναφορὰς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον παραπονούμεναι καὶ ἐπέτυχον τὴν ἔξωσίν του.

Ἀνεχώρησεν ἐξ Ἰωαννίνων τὴν 2 Αὐγούστου 1835, ὡς ἀναφέρεται εἰς ἐνθύμησιν, ὅπου χαρακτηριστικῶς λέγεται, ὅτι «ἔκαμαν τὸν Δεσπότην τὸν Σοφίας σεργηγούνη» δηλ. ἐξορίαν.[4]

Ἀπέθανεν ἐν Μελενίκῳ τὸ 1845.[5]

Τὸν Ἰωακεὶμ ἐκ Μελενίκου, ἐξωσθέντα, διεδέχθη ὁ Ἰωακεὶμ ὁ Δρυϊνουπόλεως. «1836 ἁλωνάρης (Ἰούλιος) 17 μέρα Παρασκευὴ ἦρθεν (εἰς Ἰωάννινα) ὁ Δεσπότης Ἰωακείμης ποὺ ἦταν στὸ Κάστρο», δηλ. Ἀργυρόκαστρον.[6]

Ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως Ἰωακεὶμ ἦτο Χῖος τὴν καταγωγήν, ἐχρημάτισε κατ᾽ ἀρχὰς ἀρχιδιάκονος εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων, κατόπιν ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως καὶ Χειμάρρας[7] καὶ κατὰ τὸ 1835 διεδέχθη τὸν ἐξωσθέντα Μητροπολίτην Ἰωαννίνων.

Εἰς τὸ σιγίλλιον χαρακτηρίζεται ὡς «ἀνὴρ τίμιος καὶ θεοσεβής,

---

[1] «Ἀλεξίου Φίλιου, Λεπτομερὲς ὑπόμνημα περὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν, πρὸς τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον Ν. Ζωσιμᾶ Μ. Σταμέρωφ» 12 Ὀκτωβρίου 1867. Φ. Σαγκούνη, Ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία τῶν Ζωσιμάδων. Ἠπειρωτικὰ Χρονικά. Ἔτος Η΄. 1933 σελ. 31.

[2] Ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 31.

[3] Ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 32.

[4] Χρ. Ἰ. Σούλη. «Ἐπιγραφαὶ κ. λ. π.». Ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 117, ἐνθύμ 143.

[5] Ἀθηναγόρα Μητροπολίτου κ.λ.π. «Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων. Ἠπειρωτικὰ Χρονικά. Ἔτος Γ΄. 1928 σελ. 43.

[6] Χρ. Ἰ. Σούλη. «Ἐπιγραφαὶ κ. λ. π., ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 117-118, ἐνθύμ. 144.

[7] Θ. Μπαμίχα. «Κῶδιξ κ.λ.π., ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 66.

ζηλωτὴς καλῶν ἔργων, ἔχων πρᾶξίν τε καὶ πεῖραν ἱκανὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων καὶ νομίμων».[3]

Λέγεται ὅτι ἐπολιτεύθη καλῶς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δρυϊνουπόλεως καὶ εἶνε διὰ τοῦτο ἄξιος νὰ διοικήσῃ μεγαλυτέραν ἐπαρχίαν.[6] Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου ὅλως διαφορετικὴν γνώμην ἔχει ὁ συγγραφεὺς τοῦ Κώδικος τοῦ ναοῦ τῆς πόλεως Δελβίνου, ὅπου πληροφορούμεθα τὰ ἑξῆς:[7] «Ἔτος 1832. Τὸν θρόνον Χειμάρρας διεδέχθη ὁ Ἰωακείμ. Οὗτος ἦτο Χῖος καὶ εἶχε τὴν ἐπαρχίαν Δρυϊνουπόλεως, προκάτοχος τοῦ Γαβριὴλ Σιφναίου. Κατ᾽ αὐτὸν τὸν χρόνον βλέποντας τὴν ἐπαρχίαν μας χωρὶς ἀρχιερέα ὁ καλὸς Ἰωακεὶμ καὶ τοὺς ἐπαρχιώτας της εἰς μεγάλην διχόνοιαν, εὗρε καιρὸν κατάλληλον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του. Αὐτὸς εἶχε μεγάλην φιλίαν μὲ τὸν Ἰωαννίνων καὶ μὲ τὴν τέχνην του ἔφερε τὸν Ἰωαννίνων νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἐπαρχίαν Χειμάρρας ἑνωμένην μὲ τὴν ἰδικήν του καὶ νὰ εἶνε ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ἀρχιερεὺς τῶν δύο ἐπαρχιῶν, καὶ ἔγινεν αὕτη ἡ διεστραμμένη καὶ παράνομος ἕνωσις κατὰ τὸν καλογηρικὸν πόθον ἀπὸ τὴν ἀναξιότητα τῶν Χριστιανῶν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐπαρχίας. Ἑνώσας αὐτὴν ὁ καλὸς Δρυϊνουπόλεως διὰ τὰ τέλη του καὶ ἐλθὼν εἰς αὐτήν, εὗρεν εἰς μεγαλωτάτην δυστυχίαν ἕνεκα τῆς διχονοίας τῶν Χριστιανῶν της. Ἔχοντας δὲ μεγάλην ἀντιπολίτευσιν τὸ πρῶτον του ἔργον ἐστάθη νὰ καταπείσῃ τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ εἰς τὸ νὰ διπλώσῃ τὰ δικαιώματα καὶ ἀπὸ ἓξ γρόσια ὁποῦ εὗρε τὸν πρῶτον γάμον, τὸν ἔβαλε δώδεκα κ.λ.π. Ἐστάθη μέγας φίλος τοῦ χρυσοῦ καὶ ἔδειξε μεγίστην ἀμέλειαν εἰς τὰς θείας προσταγὰς τοῦ Χριστοῦ. Ἐστάθη ἄξιος φίλος τῆς ἁρπαγῆς καὶ πολλὰ ἀμελὴς εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν λογικῶν του προβάτων καὶ ἐκ τούτου ἐπληρώθη τὸ λόγιον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «εἰσελεύσονται κατὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου (Πράξ. Ἀπ. Κ, 29), διότι ὅσον καιρὸν ἐστάθη ἐδῶ δὲν ἠξιώθη νὰ διορθώσῃ τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Οὔτε περὶ σχολείου ἐφρόντισε, οὔτε περὶ διδασκάλου, οὔτε περὶ πνευματικοῦ».

Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους μεγαλοστόμους ἐπαίνους τοῦ σιγιλλίου, ὅταν πάλιν οἱ Πατριαρχικοὶ κώδικες κατὰ τὸ 1838 ὅτε οὗτος ἐξώσθη, δίδουν περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὅλως διαφορετικὴν εἰκόνα; Ἐξ αὐτῶν πληροφορούμεθα, ὅτι «ἐπειδὴ ἡ ἁγιωτάτη Μη-

---

[1] Στίχ. 19, 20.

[2] Στιχ. 23.

[3] Θ. Μπαμίχα. «Κῶδιξ» κ.λ.π.» σελ. 67.

τρόπολις Ἰωαννίνων διέμεινεν ἀπροστάτευτος καὶ ἐστερημένη διοικήσεως πνευματικῆς διάγε τὰς παρεκτροπὰς καὶ τὰ ἐγκλήματα, εἰς ἃ ἐφωράθη περιπεπτωκὼς ὁ χρηματίσας αὐτῆς ἀρχιερεὺς Ἰωακείμ, οἱ Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης προσκλαυθέντες δεινοπαθῶς πρός τε τὸν ἐκεῖσε ὑψηλότατον ἡγεμόνα καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ πολυχρόνιον καὶ κραταιὸν δεβλέτι, ἐξητήσαντο θερμῶς τὴν παντελῆ ἔξωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπαλλαγήν, συγχρόνως δὲ καὶ διὰ κοινῶν αὐτῶν ἀναφορῶν ἐμφανισθέντες τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτὰ ταῦτα προὐβάλοντο περιπαθῶς, ἀφόρητον τοῦ λοιποῦ καὶ ἀδύνατον τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἀρχιερατείαν ἐκείνου παριστῶντες, διά τοι τοῦτο παρατηρηθέντων καὶ ἀνακριθέντων συνοδικῶς τῶν κατ' αὐτοῦ κατηγορηθέντων καὶ κοιναῖς ἀγωγαῖς πιστοποιηθέντων, ἐπειδὴ οὐ μόνον εὔλογος καὶ δικαία καὶ ἀναγκαιοτάτη κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀνεφάνη ἡ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπόστασις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀμετάθετος ὑψηλὴ ἐπιταγὴ καὶ ἀπόφασις ἐγένετο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀποφαινομένη τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ...».[1]

Μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ἰωακεὶμ τοῦ Χίου, εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἀνέρχεται ὁ Ἰωαννίκιος ὁ ἀπὸ Ρεθύμνης τῆς Κρήτης. Καὶ τούτου ὅμως ἡ ἀρχιερατεία ὑπῆρξε βραχεῖα, διότι κατ' Αὔγουστον τοῦ 1840 ὁ Ἰωακεὶμ ὁ Χῖος ἀποκατεστάθη εἰς τὸν θρόνον Ἰωαννίνων, ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1845, ὅτε ἐξελέγη Κυζίκου, διαδεχθεὶς τὸν ὑψωθέντα εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον Μητροπολίτην ταύτης. Κατὰ τὸ 1860 ὁ Ἰωακεὶμ ὁ Χῖος ἀνεδείχθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὡς Ἰωακεὶμ Β΄. πατριαρχεύσας δίς.[2]

ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς Γυμνασίου Φλωρίνης

---

[1] Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κ.λ.π.» ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 70 - 71.

[2] Ἀθηναγόρα, Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Πάργας : «Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων» ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 44.

Η ΞΕΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Ἡ ὑποδοχὴ καὶ περιποίησις τῶν ξένων ἀνέκαθεν ἐθεωρεῖτο ὡς πρᾶξις ἀγαθή. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ τῶν ξενοδοχείων, ἡ φιλοξενία ἐξετιμᾶτο ὅλως ἰδιαιτέρως. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναφέρεται αὕτη ὡς ἀρετή. Ὁ ἄνθρωπος ζῶν κοινωνικὸν βίον ὀφείλει κατ᾽ αὐτὴν νὰ ἐκτελῇ ἀγαθὰς πράξεις πρὸς τοὺς συνανθρώπους του, καθιστάμενος ἐξυπηρετικὸς πρὸς πάντα ἄλλον ἄνθρωπον, ἔχοντα ἀνάγκην τῆς βοηθείας αὐτοῦ. Τὰ ἀγαθὰ ἅτινα παρέχει τοῖς ἀνθρώποις ὁ Θεός, δέον ὅπως μεταδίδωνται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Πολλαχοῦ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναφέρονται τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ πλησίον, αἱ ἐκ τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ ἀπορρέουσαι. Κατ᾽ αὐτὴν ἡ ξενία συνίσταται εἰς τὴν παροχὴν τροφῆς, ἐνδύματος, στέγης, θερμάνσεως, οἰκονομικῆς βοηθείας κ.λ.π., οὖσα ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τῆς φιλανθρωπίας.

Εἰς τὴν Ἰσραηλιτικὴν κοινωνίαν ἐξεδηλοῦτο αὕτη πρὸς πάντα εἰσερχόμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰουδαίου πολίτου ἐπισκέπτην δι᾽ ἰδιαιτέρας φιλοφρονήσεως καὶ περιποιήσεως, ὡς ἦτο ὁ ἀσπασμός, ἡ παροχὴ ὕδατος πρὸς νίψιν τῶν ποδῶν τοῦ ξένου, ἡ χρίσις δι᾽ ἐλαίου τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἡ παράθεσις φαγητοῦ, κλίνης, κ.λ.π. «Καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρεσβύτης. Εἰρήνη σοι· πλὴν πᾶν τὸ ὑστέρημά σου ἐπ᾽ ἐμέ, πλὴν ἐν τῇ πλατείᾳ οὐ μὴ αὐλισθήσῃ. Καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τόπον ἐποίησε τοῖς ὄνοις, καὶ αὐτοὶ ἐνίψαντο τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.» (Κριτ. 19, 20-21).

Περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου παρὰ τῇ ἰουδαϊκῇ κοινωνίᾳ ὡμίλησε καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Φαρισαίου Σίμωνος «ἵνα φάγῃ μετ᾽ αὐτοῦ» εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ προσῆλθεν ἡ ἁμαρτωλὴ γυνὴ καὶ ἤλειψε διὰ μύρου τοὺς πόδας Αὐτοῦ. «Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθον σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε. Φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας αὕτη δὲ ἀφ᾽ ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπε καταφιλοῦσα μου τοὺς

πόδας. Ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας». (Λουκ. 7, 36-50).

Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρομεν παραδείγματα φιλοξενίας· α) τοῦ Ἀ β ρ α ά μ φιλοξενήσαντος τὸν Τριαδικὸν Θεὸν ὑπὸ μορφὴν ἀγγέλων· «ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τῇ δρυΐ τῇ Μαμβρῇ καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας, ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. Καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ εἶπε. Κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδα σου, ληφθήτω δὴ ὕδωρ καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν καὶ καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον καὶ λήψομαι ἄρτον καὶ φάγεσθε καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνεκεν ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. Καὶ εἶπεν· οὕτω ποίησον, καθὼς εἴρηκας. Καὶ ἔσπευσεν Ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκηνὴν πρὸς Σάρραν καὶ εἶπεν αὐτῇ· σπεῦσον καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως καὶ ποίησον ἐγκρυφίας. Καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν Ἀβραὰμ καὶ ἔλαβεν ἁπαλὸν μοσχάριον καὶ καλὸν καὶ ἔδωκε τῷ παιδὶ καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι αὐτό. Ἔλαβε δὲ βούτυρον καὶ γάλα καὶ τὸ μοσχάριον ὃ ἐποίησε. Καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς καὶ ἔφαγον, αὐτὸς δὲ παρειστήκει ὑπὸ τὸ δένδρον». (Γεν. 18, 1-8). β) Τ ο ῦ Π ρ ο φ ή τ ο υ Ἠ λ ι ο ὺ ε ἰ ς Σ α ρ ε π τ ὰ τ ῆ ς Σ ι δ ω ν ί α ς. «Καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυνὴ χήρα συνέλεγε ξύλα καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς Ἠλιοὺ καὶ εἶπεν αὐτῇ· λάβε δή μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγγος καὶ πίομαι. Καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν καὶ ἐβόησε ὀπίσω αὐτῆς Ἠλιοὺ καὶ εἶπεν: λήψῃ δή μοι ψωμὸν ἄρτου τοῦ ἐν τῇ χειρί σου· καὶ εἶπεν ἡ γυνή· ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δράξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καψάκῃ· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συλλέξω δύο ξυλάρια καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὸ ἐμαυτῇ καὶ τοῖς τέκνοις μου καὶ φαγόμεθα καὶ ἀποθανούμεθα. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν Ἠλιού· θάρσει, εἴσελθε καὶ ποίησον κατὰ τὸ ρῆμα σου. ... ἡ ὑ δ ρ ί α τ ο ῦ ἀ λ ε ύ ρ ο υ ο ὐ κ ἐ κ λ ε ί ψ ε ι κ α ὶ ὁ κ α ψ ά κ η ς τ ο ῦ ἐ λ α ί ο υ ο ὐ κ ἐ λ α τ τ ο ν ή σ ε ι ἕ ω ς ἡ μ έ ρ α ς τ ο ῦ δ ο ῦ ν α ι Κ ύ ρ ι ο ν τ ὸ ν ὑ ε τ ὸ ν ἐ π ὶ τ ῆ ς γ ῆ ς» (Βασ. Γ' 17,8-16). γ) Τ ο ῦ Π ρ ο φ ή τ ο υ Ἐ λ ι σ α ί ο υ ε ἰ ς Σ ω μ ά ν. «Καὶ ἐγένετο ἡμέρα καὶ διέβη Ἐλισαιὲ εἰς Σωμὰν καὶ ἐκεῖ γυνὴ μεγάλη, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον καὶ ἐγένετο ἀφ' ἱκανοῦ τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτόν, ἐξέκλινε τοῦ ἐκεῖ φαγεῖν. Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς· ἰδοὺ δὴ ἔγνων ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοῦ

Θεοῦ ἅγιος οὗτος διαπορεύεται ἐφ' ἡμᾶς διὰ παντός. Ποιήσωμεν δὴ αὐτῷ ὑπερῷον τόπον μικρόν, καὶ θῶμεν αὐτῷ ἐκεῖ κλίνην καὶ τράπεζαν καὶ δίφρον καὶ λυχνίαν καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐκκλινεῖ ἐκεῖ. Καὶ ἐγένετο ἡμέρα καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ καὶ ἐξέκλινεν εἰς τὸ ὑπερῷον καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ» (Βασ. Δ', 4,8-11).

Ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Λευϊτικοῦ τῆς Πεντατεύχου γίνεται λόγος περὶ τῆς ξενίας· «ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ὑμῖν προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψετε αὐτόν, ὡς ὁ αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ προσπορευόμενος πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀγαπήσεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν» (Λευϊτ. 19,33-34). Εἰς δὲ τὸ τοῦ Ἰὼβ μνημονεύεται ἡ φιλοξενία αὐτοῦ «ἔξω δὲ οὐ ηὐλίζετο ξένος, ἡ δὲ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἀνέῳκτος». (Ἰώβ. 31,32).

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἡ ξενία δηλοῦται ὡς ἀπαίτησις τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ὑφ' οἵαν ἔννοιαν ἐδίδαξεν αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ταύτης ἐκδήλωσις εἶναι ἡ ξενία, διὸ καὶ χαρακτηρίζεται αὕτη ὡς χριστιανικὴ κατ' ἐξοχὴν ἀρετή. Ἡ φιλοξενία προϋποθέτει τὴν ὕπαρξιν τῆς ἀγάπης, ἄνευ αὐτῆς οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξίαν ἢ χάριν. Ὅπου ἀγάπη ἐκεῖ καὶ κάθε καλὴ καὶ θεάρεστος πρᾶξις. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη κανόνα τῆς ἐναρέτου ζωῆς παντὸς χριστιανοῦ. Ὁ Χριστὸς κατέστησε σαφῆ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἡρμήνευσε καὶ ἀνέπτυξε τὸ περιεχόμενόν της, τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ τὸ βάθος της. Ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἐκείνης ἐξήρτησε τὴν ἀξίαν τοῦ Νόμου καὶ πάντων τῶν Προφητῶν (Ματθ. 22,37-40). Ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις» (Ιωάν. 13,35).

Χωρὶς ἀγάπην, οὔτε φιλοξενίαν, οὔτε εὐγένειαν, οὔτε ἄλλο τι χάρισμα δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν. Ἄνευ αὐτῆς τὸ καθῆκον καθίσταται βάρος, ἡ φιλοξενία καὶ ἡ περιποίησις ὄχλησις, διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος συνιστᾷ ὅπως εἴμεθα «φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμῶν» (Α' Πέτρ. 4, 9). Ὁ μὴ ἀγαπῶν εἰλικρινῶς εἶναι ἀδιάφορος πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, μηδεμίαν αἰσθανόμενος ὑποχρέωσιν ὅπως παρέχῃ τὰς βοηθείας αὐτοῦ εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Τοὐναντίον ὁ ἐμφορούμενος ἐκ τοῦ συναισθήματος τῆς ἀγάπης δεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς, φιλοξενίαν, καλωσύνην, συμπάθειαν, ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς συνανθρώπους αὐτοῦ. Ὁ Χριστὸς ἔδωσε μεγίστην ἀξίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς φιλοξενίας, περιλαβὼν ῥητὴν διάταξιν εἰς τὴν περὶ μελλούσης κρίσεως διδασκαλίαν Αὐτοῦ περὶ αὐτῆς· «ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι

φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με» (Ματθ. 25,35). Τὴν πρὸς πάντα ἄλλον ἄνθρωπον παρεχομένην φιλοξενίαν ἐχαρακτήρισεν ὡς γινομένην πρὸς Αὐτὸν τὸν ἴδιον εἰπών· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 40).

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς ὁποίας ἔγραφε, συνίστα τὴν ἀρετὴν τῆς φιλοξενίας μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν «ἡ φιλαδελφία μενέτω, τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους» (Ἑβρ. 13, 1—2. Α' Τιμ. 3, 2. Τίτ. 1, 8). Ὅπου μετέβαινεν εὐαγγελιζόμενος τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ προέτρεπε τοὺς Χριστιανοὺς νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν· «ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες, (Ρωμ(12, 13). Μεταξὺ δὲ τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν τῆς γυναικὸς περιέλαβε καὶ τὴν φιλοξενίαν, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ὅσων ἀναφέρει εἰς τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ· «ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένους ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησε» (Α' Τιμ. 5, 10).

Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων μνημονεύεται ἡ φιλοξενία ἧς ἔτυχον ὁ Παῦλος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅτε ναυαγήσαντες παρὰ τὴν νῆσον Μάλταν διεσώθησαν· «καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωσαν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. Οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν· ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος» (Πράξ. 28, 1). Ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἀναφέρεται καὶ ἡ παρασχεθεῖσα αὐτοῖς ὑπό τινος ὀνόματι Ποπλίου φιλοξενία ἐν τῇ νήσῳ· «ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας ἐξένισεν . . . . . Οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν» (Πράξ. 28, 7 - 10).

Εἰς τὸν Φιλήμονα γράφων παρήγγελλε ὅπως ἑτοιμάσῃ αὐτῷ ξενίαν· «ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν» (Φιλήμ. στιχ. 21). Ἐννοεῖται ὅτι συνιστῶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὴν φιλοξενίαν, διδάσκει συνάμα τὸ καθῆκον τῆς ἐργασίας, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀσκήσας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σκηνοποιοῦ καὶ μὴ δεχθεὶς νὰ τραφῇ ὑπὸ τῶν ἄλλων· «καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμεινε παρ' αὐτοῖς καὶ εἰργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ» (Πράξ. 18, 3). «Οὐδὲ δωρεὰν

ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν. Οὐχ' ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς» (Β' Θεσ. 3, 8 - 9)

Ὅσα περὶ φιλοξενίας ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἐτήρησε πιστῶς ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Πέριξ τῶν ἀνεγερθέντων αὐτῆς ναῶν ὑπῆρχον τὰ διάφορα κτίσματα ἤτοι αἱ τράπεζαι τῶν πτωχῶν, τὰ ὀρφανοτροφεῖα, ξενοδοχεῖα καὶ ὅσα ἄλλα ἱδρύματα, δι' ὧν ἐθεραπεύοντο αἱ πολλαπλαὶ τῶν πιστῶν ἀνάγκαι. Οἱ ἱστορικοὶ ἰδιαιτέρως ἐμνημόνευσαν τὴν ἀξιόλογον κοινωφελῆ δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἰδίᾳ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅτε αἱ μοναὶ κυρίως περιελάμβανον μεγίστης ἀξίας τοιαῦτα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον, παρ' ὅλην τὴν δυσχερῆ οἰκονομικὴν κατάστασιν εἰς ἣν περιῆλθον λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων σοβαρῶν κατὰ καιροὺς δημεύσεων τῆς κτηματικῆς αὐτῶν περιουσίας, δὲν παρέλειψαν τὴν ἀγαθοεργὸν αὐτῶν ἀποστολήν, δεχόμεναι εἰς τοὺς ξενῶνας αὐτῶν τοὺς εἰς αὐτὰς συρρέοντας προσκυνητάς. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἐπίσης ἡ μεγάλη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δρᾶσις. Ἡ περίφημος «Βασιλειὰς» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περιελάμβανεν οὐκ ὀλίγα ξενοδοχεῖα διὰ τοὺς ξένους, ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀπεκαλεῖτο πολλάκις ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως «ξενοδόχος», ἐπειδὴ παρεῖχε φιλοξενίαν εἰς ὅλους τοὺς καταφεύγοντας πρὸς αὐτόν.

Οὐδέποτε ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία παρέλειψε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀγαθῆς ταύτης πράξεως. Εἶναι δὲ γεγονὸς ὅτι ὅπου ἐπεκράτησε τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα, ἐκεῖ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐβελτιώθη, ὁ πολιτισμὸς ἀνεπτύχθη, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα διεμορφώθησαν ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον. Ἰδίᾳ ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἡ ἀρετὴ τῆς φιλοξενίας κατέστη κατ' ἐξοχὴν παράδοσις Ἑλληνική. Αὐτὴ διακρίνει τὰ εὐλογημένα χωρία τῆς ὑπαίθρου, προσδίδει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν χαρὰν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀγαθῶν χωρικῶν μας, οἵτινες ἁμιλλῶνται ποῖος καλύτερον θὰ ἐπιδείξῃ τὰ καλὰ τῆς φιλοξενίας ἔργα.

Ἐν προκειμένῳ κατανοοῦμεν πάντες καλῶς ὁπόσην σοβαρὰν κοινωφελῆ ἐργασίαν ἐπιτελοῦσιν οἱ ἐπαγγελλόμενοι τοὺς ξενοδόχους. Ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων λαμβανομένων ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν ξενοδοχείων καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Τουρισμοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν μέτρων, δέον ὅπως λαμβάνηται πρόνοια περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως ἐκείνων, οἵτινες ἐπωμίζονται τὸ βάρος καὶ τὰς

εὐθύνας τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου. Ἀναμφιβόλως ἡ χριστιανικὴ τούτων ἀγωγὴ ἀντανακλᾷ ἐπὶ τῆς ὅλης αὐτῶν συμπεριφορᾶς καὶ ἐργασίας. Στενοτέρα δὲ ἐπαφὴ καὶ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἐπαγγελματικῆς ταύτης τάξεως τῆς κοινωνίας θὰ συμβάλῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς καὶ θὰ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτὴν προβλημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἀκατάβλητος πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ δύναμις ἔχει θέσιν.

Ἀρχιμ. ΤΙΤΟΣ ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Η ΑΦΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΤΩΚΟΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

1. ΑΝΑΙΜΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

Α΄. ΕΒΡ. Ϛ΄. 1-9

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Τὸ χωρίον Ἑβρ. 6, 4,6 ἀποτελεῖ ἓν ἀπὸ τὰ πλέον δυσερμήνευτα καὶ συζητήσιμα τῆς Κ. Διαθήκης. Ἐξ αὐτοῦ ἤντλησαν τὰ ἐπιχειρήματά των οἱ «καθαροὶ» ἀρνούμενοι εἰς τοὺς πεσόντας μετὰ τὸ Βάπτισμα μετάνοιαν, ὅπως π.χ. ὁ Τερτυλλιανός, ὁ ὁποῖος στηριζόμενος εἰς αὐτὸ ἔψεγε τὴν Ἐκκλησίαν ὡς φερομένην μὲ καταχρηστικὴν ἐλαστικότητα, ἀκόμη δὲ καὶ τὸν Ποιμένα τοῦ Ἑρμᾶ ὡς τολμήσαντα νὰ διατυπώσῃ ἐπιεικεστέραν στάσιν πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς.[1] Ἀκολούθως διεδέχθησαν αὐτὸν οἱ Μοντανισταὶ καὶ οἱ Νοβατιανοί.[2] Πλεῖστοι δὲ φρονοῦσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία εἶχε διαιρεθῆ εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα, τῶν ἐπιεικῶν καὶ τῶν ἄγαν αὐστηρῶν, ἕως ὅτου ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος καθώρισε τὸ μέτρον τῆς ἐπιεικείας.[3]

---

[1] De Pudicitia 20.

[2] Epiphanius: Adv. Haeres 39.

[3] E. Basil Redlich: The Forgiveness of Sins p. 203 204. Edimburgh 1937.

Ὁ σ. ὡς ἄριστος ἰατρὸς καὶ θεραπευτὴς κάμνει γενικὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἀπ' ἀρχῆς ὑγιεινῆς των καταστάσεως καὶ τῆς μετέπειτα ἐξελίξεως. Ἀπὸ τούτου θὰ γίνῃ καὶ ἡ ὀρθὴ διάγνωσις. Πῶς ἐγνωρίσαμεν τὸν Χριστὸν καὶ ποίαν ἐξέλιξιν ἔκτοτε εἴχομεν; Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἔχει τὴν νηπιακήν της περίοδον, διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ὁ ἔλεγχος ἐνταῦθα συνδυάζεται μὲ ὑπόμνησιν τῶν παιδικῶν των χρόνων. Ὡς νεόφυτοι ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὸ ἀλφάβητον τῆς θρησκευτικῆς των μορφώσεως. Ἡ μύησίς των εἰς τὰς ἀληθείας τῆς Πίστεως ἦτο πολὺ συνοπτική, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ 6, 1-2.

Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶνε ὅτι ἔμειναν νήπιοι διὰ παντός. Οὗτοι δὲν κατορθώνουν ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὰς δοκιμασίας ἀκριβῶς διότι δὲν προσεπάθησαν ν' ἀναπτυχθοῦν κατὰ τὸν νόμον τῆς ἠθικῆς προόδου. Ἔμειναν καχεκτικοί, προσηλωμένοι εἰς τὰς νηπιακὰς γνώσεις, εἰς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Πίστεως. Ἐντεῦθεν ἐνθαρρύνει αὐτούς, ἐφ' ὅσον ἔχουν τὸν χρόνον ὑπὲρ αὐτῶν, νὰ ὁρμήσουν πρὸς νέας πνευματικὰς κατακτήσεις. Ὁ διδακτικὸς αὐτὸς τόνος κυριαρχεῖ δι' ὅλης τῆς ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν χαρακτηριστικῶς ὀνομάζει «λόγον παρακλήσεως» (13, 22). Παρομοίως ὠνομάσθη τὸ πρῶτον ἀποστολικὸν κήρυγμα ἀπὸ τὸν λαὸν εἰς τὴν Συναγωγὴν τῆς Πισιδείας ὅταν ἤθελον ν' ἀκούσουν τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν (Πρ. 13,15)

Ἡ παράθεσις τῶν ἄρθρων τῆς Ἰουδαϊκῆς Χριστιανικῆς Κατηχήσεως, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ κίνδυνος ἦτο ἀποστασία πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Αὕτη περιέχει ἓξ ἄρθρα, σχετιζόμενα μὲ τὰ κυριώτερα καθήκοντα τῶν κατηχουμένων, ἔχοντα παραλλήλως καὶ ἐσχατολογικὴν σημασίαν :

Μετάνοια ἀπὸ νεκρῶν ἔργων.	Ἐπίθεσις χειρῶν,
Πίστις ἐπὶ Θεόν.	Ἀνάστασις νεκρῶν.
Βάπτισις διδαχῆς.	Κρῖμα αἰώνιον.

Τὰ ἓξ αὐτὰ ἄρθρα ἦσαν τὰ πρῶτα πιστευτέα ὑπὸ τῶν νεοφύτων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὡς βλέπομεν ἐν Πρ. 2,38,4,2,33.8,16

Ἀλλ' ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς προόδου εἶνε ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰς νηπιώδεις ἀσχολίας. Ἡ ὡριμότης συμβαδίζει πάντοτε πρὸς τὴν πορείαν τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἄωροι καὶ βραδυκίνητοι μοιραίως θὰ παρουσιάσουν ἀργὰ ἢ γρήγορα νοσηρὰ συμπτώματα, θέτοντα εἰς κίνδυνον τὴν ὅλην των ζωήν. Ὁ κύριος στόχος τῆς προόδου εἶνε ἡ τελειότης, ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν νηπιότητα περὶ ἧς προηγουμένως εἶχεν ὁ σ. ὁμιλήσει (5,13). Αὐτὸς ὁ Φίλων ὁ Ἰου-

δαῖος ἐκφράζων τὴν ἐξειλιγμένην Ἰουδαϊκὴν ἀντίληψιν τῶν σταδίων τῆς ἀρετῆς λέγει, ὅτι τρεῖς τάξεις ὑπῆρχον: οἱ ἀρχόμενοι, οἱ προκόπτοντες, καὶ οἱ τετελειωμένοι (De agric 37).

Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως οἱ νεόφυτοι ὤφειλον ν' ἀφήσουν τὰ πρῶτα στοιχεῖα καὶ τὰ πρῶτα γυμνάσματα ὄπισθεν, ὅπως τὸ δένδρον ὅπερ προεκτείνομεν, δὲν παύει νὰ στηρίζεται πάντοτε εἰς τὸν κορμὸν καὶ τὰς ρίζας του, ὁπόθεν ἀντλεῖ ὕδωρ καὶ τὴν δύναμιν. Ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ἀνεξαρτησία κινήσεως πρὸς ἐλευθέραν προέκτασιν καὶ ἀνάπτυξιν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὅμως ἀπαραίτητος ἐξάρτησις εἰς τὸ στερεὸν βασικὸν στήριγμα.[1]

Ἀλλ' ἡ πρόοδος αὐτὴ εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν εἶναι ἄπειρος, χωρὶς ὅρια καὶ περιορισμούς. Εἰς τὴν φυσικὴν ζωὴν ἐπικρατεῖ ὁ νόμος τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς. Ἡ ζωὴ ἀκολουθεῖ τὸν θάνατον καὶ ὁ θάνατος τὴν ζωήν. Πᾶν τὸ ἀνθρώπινον ἔχει ἀργὰ ἢ γρήγορα τὴν στιγμὴν τῆς μεστότητος καὶ ὡριμάνσεως, ἀλλὰ ἔχει καὶ τῆς παλαιότητος,, φθορᾶς καὶ γήρατος. Κριτήριον τοῦ ἂν ὑπάρχη κἄπου ζωὴ εἶνε αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ αὔξησις. Μείωσις τῆς προόδου εἶνε ἡ ἀρχὴ πτώσεως. Πῶς ὅμως οἱ στάσιμοι αὐτοὶ Ἑβραῖοι θ' ἀναπτυχθοῦν εἰς ὕψος; Πῶς οἱ κυμαινόμενοι καὶ κλυδωνιζόμενοι θὰ στερεώσουν; Ὁ σ. ὡς ἀρίστην συνταγὴν δίδει τὴν ἐπὶ μᾶλλον προέκτασιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τοῦτο ἐδίδαξεν ὁ Κύριος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ κινδύνου τῆς νωθρότητος καὶ στατικῆς θρησκευτικότητος. Τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀκριβῶς ἐπειδὴ εὗρε «σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον τὸν ἄνθρωπον» δι' αὐτὸ καὶ ἐπανῆλθε μὲ ἑπτὰ πονηρότερα ἑαυτοῦ πνεύματα. (Μτ. 12,44 45). Τοῦτ' αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ἀπ. Πέτρος, ὁ ὁποῖος συνιστῶν ὅπως μὴ ἐκπέσωσι «τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ» προσθέτει: «αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (2 Πετρ. 17 18).[2]

---

[1] Robert Tuck: Homiletical Commentary p. 228: New, York, 1896

[2] Τὸ σημεῖον αὐτὸ ἰδιαιτέρως ἐτονίσθη ὑπὸ τῶν λεγομένων Νηπτικῶν ὅτι ἡ πνευματικὴ ζωὴ δὲν δύναται νὰ μείνη ἀργή. Ἀξιοπρόσεκτα εἶνε ὅσα λέγει ὁ Μάρκος ὁ ἐρημίτης:

«Μάθε πῶς ἡ φύσις διδάσκει ἡμᾶς, ἕως θανάτου μὴ ἀφιέναι τὴν μετάνοιαν. Νοῦς λογικῶς ἀργεῖν οὐ δύναται, ἀλλά κἂν τέλειος ᾖ, καλῶς ἔχων ἐν τοῖς δεξιοῖς ἐργάζεται. Ἐὰν δὲ προφάσει τελειότητος παύσηται τῆς τῶν ἀγαθῶν ἐργασίας, πάντως ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν νεύει. Ἀποσχόμενος δὲ τοῦ ἀριστεροῦ πάλιν ἐπὶ τὸ δεξιὸν φυσικῶς ἕλκεται».

(Περὶ Μετανοίας ια' MIGNE G.P. 65, 981).

Μία ἁπλῆ πίστις εἰς «ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ κρῖμα αἰώνιον» χωρὶς παράλληλον προσαρμογὴν τῆς ὅλης ζωῆς τῶν νεοφύτων θὰ ἡτοίμαζε τὸ ἔδαφος διὰ πτώσεις. Ἰδοὺ ὅτι ἔπρεπε νὰ τονωθῇ ἡ εἰς τὰ ἔσχατα πίστις των. Ἡ πίστις ὅτι ὁ ἀναστὰς Χριστὸς θὰ ἐπανέλθῃ διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀπετέλει πηγὴν θάρρους καὶ στήριγμα εἰς τὸν κλονισμόν των. Χριστιανισμὸς δὲ μετ' ἀσθενοῦς ἐσχατολογίας, μὴ τονίζων συχνὰ τὴν κρίσιν, ἡ ὁποία πάντας ἀναμένει, εἰς κρισίμους δὲ ὥρας μὴ ὑπενθυμίζων τὴν ἐγγὺς ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἀνανεώνων τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν «ἐγγίζουσαν ἡμέραν» τῆς κρίσεως (10,25), ταχέως μακραίνεται καὶ ἐκλείπει. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπ. ὑπογραμμίζει ὅτι αἱ «πρῶται ἀρχαὶ» ἐμπεριέχουν μὲν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἀλλ' αὐταὶ πρέπει σὺν τῷ χρόνῳ ν' ἀναλύωνται, νὰ διευρύνωνται διὰ βαθμιαίας ἐξελίξεως τοῦ πιστοῦ καὶ διὰ τῆς κατανοήσεως τῶν ὁσημέραι νέων ὑποχρεώσεών του. Διὰ τοῦτο τὸ «ἀφέντες» δὲν σημαίνει ἄρνησιν τελείαν τῶν στοιχειωδῶν ἀληθειῶν ἀλλὰ μεταπήδησιν εἰς τὰς ἐχούσας τὴν ἀφετηρίαν εἰς αὐτὰς παραγώγους ἀληθείας.[1]

Ἂς μὴ νομισθῇ ὅμως ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς μορφώσεως τῶν ἀρχαρίων τῆς Πίστεως εἶναι ἁπλῆ αὔξησις εἰς γνῶσιν καὶ θεολογίαν. Εἶναι διείσδυσις εἰς βαθυτέραν ἀντίληψιν τῆς θρησκείας καὶ βίωσιν αὐτῆς. Ὁ Χριστιανισμὸς πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι γνωστικισμός, χρησιμοποιεῖ ὅμως τὰς γνώσεις ὡς ἀφορμὰς καὶ κίνητρα πρὸς βίωσιν καὶ ἠθικὴν τελείωσιν.[2]

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπεδείχθη πόσον ἀδικαιολόγητος καὶ ἀφύσικος εἶναι ἡ ὀπισθοχώρησις, εἰς τὴν παραινετικήν του εἰσαγωγὴν ὁ ἀπόστολος ἐκφέρει τὴν ὄντως θλιβερὰν ἐτυμηγορίαν ὅτι εἶναι «ἀδύνατον .. τοὺς παραπεσόντας πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν». Ποταμοὶ δακρύων ἐχύθησαν ἀπὸ ἁμαρτωλοὺς πάσης ἐποχῆς ἐνώπιον τῆς ἀπαγορευτικῆς αὐτῆς φράσεως ἡ ὁποία τιθεμένη εἰς τὴν εἴσοδον τῆς συγχωρήσεως κλείει τὴν θύραν τῆς μετανοίας. Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ «ἀδυνάτου» αὐτοῦ τῆς μετανοίας ; Ἰδοὺ ἕνα ἐρώτημα ἔχον σχέσιν ἄμεσον μὲ τὸν θεραπευτικὸν θεσμὸν τῆς Μετανοίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

---

[1] R. V. G. Tasker : The Gospel in the Epistle to the Hebrews p. 26 ; London, 1950.

[2] Φίλων ὁ Ἰουδαῖος σχολιάζων τὸ μάννα ὡς θεόπεμπτον τροφὴν ὀρθῶς (Ἐξ. ις, 15.) παρατηρεῖ : «Ἡ θεία σύνταξις αὕτη τὴν ὁρατικὴν ψυχὴν φωτίζει τε ὁμοῦ καὶ γλυκαίνει... τοὺς διψῶντας καὶ πεινῶντας καλοκαγαθίας ἐφηδύνουσα» DE FUGA ET INVENT. 25).

2. ΤΟ ΔΥΣΚΟΛΟΝ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ἡ αὐστηρὰ καὶ κατὰ γράμμα ἑρμηνεία τοῦ ἀνωτέρω χωρίου ὑπὸ τῶν «καθαρῶν» δὲν ἔγινε δεκτὴ ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Τὰς δυσκολίας του παρακάμπτοί τινες, ἑρμηνεύοντες, ὅτι ἀδύνατος εἶναι ἡ τέλεσις δευτέρου βαπτίσματος.

Οὕτω ὁ Ἐπιφάνιος:

«Τῷ μὲν ὄντι τοὺς ἅπαξ ἀνακαινισθέντας καὶ παραπεσόντας ἀνακαινίζειν ἀδύνατον. Οὔτε γάρ ἔτι γεννηθήσεται Χριστός, ἵνα σταυρωθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. Οὔτε ἀνασταυροῦν δύναταί τις τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μηκέτι σταυρούμενον. Οὔτε δύναταί τις λουτρὸν δεύτερον λαμβάνειν. Ἕν γάρ ἐστι τὸ βάπτισμα καὶ εἷς ὁ ἐγκαινισμός. Ἀλλὰ εὐθὺς ἐπιφέρει τὴν τούτων ἴασιν ὁ ἅγιος ἀπόστολος, τὴν Ἐκκλησίαν ἰατρεύων καὶ τῶν αὐτῆς μελῶν ἐπιμελούμενος.[1]

Ὁ μ. Ἀθανάσιος παρατηρεῖ: «μίαν ἀνακαίνισιν εἶναι διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ μὴ δευτέραν ἀποφαίνεται».

Ὁ ἱ. Χρυσόστομος: «Τί οὖν ἐκβέβληται ἡ μετάνοια. Οὐχ' ἡ μετάνοια. Μὴ γένοιτο. Ἀλλ' ὁ διὰ λουτροῦ πάλιν ἀνακαινισμός. Οὐ γάρ εἶπεν ἀδύνατον ἀνακαινισθῆναι εἰς μετάνοιαν καὶ ἐσίγησεν, ἀλλ' εἰπών «ἀδύνατον» ἐπήγαγεν «ἀνασταυροῦντας»... ὅ δὲ λέγει τοῦτο ἐστι. Τὸ βάπτισμα σταυρὸς ἐστι. Συνεσταυρώθη γάρ ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος».[2]

Ὁ ἱ. Θεοδώρητος: «Τῶν ἄγαν ἀδυνάτων, φησίν, τοὺς τῷ παναγίῳ προσεληλυθότας βαπτίσματι... αὖθις προσελθεῖν καὶ τυχεῖν ἑτέρου βαπτίσματος. Τοῦτο γάρ οὐδὲν ἐστι ἕτερον ἤ πάλιν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τῷ σταυρῷ προσηλῶσαι».

Ὁ Οἰκουμένιος: «Τὶ οὖν ἐξέβαλε τὴν διὰ βαπτίσματος μετάνοιαν... ὅθεν καὶ εἶπεν «ἀνακαινίζειν» ὅπερ ἴδιον βαπτίσματος.[3]

Ὁ Εὐθύμιος Ζυγαβηνός: «Τί οὖν; Ἐκβέβληται ἡ μετάνοια; Μὴ γένοιτο. Εἰπὼν γάρ «εἰς μετάνοιαν» οὐκ ἔστη μέχρι τούτου ἀλλ' ἐπήγαγεν «ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ» διὰ μετανοίας, φησίν, ἀνασταυροῦντας τὸν Χριστὸν τὸ γάρ βάπτισμα, σταυρὸς ἐστιν... ὥσπερ οὖν ἅπαξ ἀλλ' οὐ δεύτερον χρὴ βαπτίζεσθαι».

---

[1] Κατὰ Αἱρέσεων βιβλ. ΙΙ, Αἱρέσεων νθ, 2. Migne G. P. 41, 1020.

[2] Ἐν ἑρμ. χωρίου Migne 63.143.

[3] Ἐν ἑρμ. χωρίου Migne 1919,432.

Μάρκος ὁ Ἐρημίτης εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς περὶ βαθυτέρων λόγων τοῦ δισταγμοῦ πολλῶν νὰ μετανοήσουν, κατακρίνει καὶ τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν τὴν ὁποίαν συνήθως στηρίζουν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου χωρίου τοῦ ἀποστόλου: «...Μετάνοια οὐ γίνεται μόνον τῷ ἀπὸ κακοπιστίας καὶ ἀγνοίας καὶ τούτῳ εὐχερῶς ἐπὶ τὰς ἡδονὰς ῥέποντι, καὶ προφάσει ἀπελπισμοῦ φιληδονοῦντι, καὶ τὸ τῶν Νοβατιανῶν φρόνημα προσλαμβανομένῳ, καὶ... ἐπερείδοντι τῷ ἀποστόλῳ διαλεγομένῳ πρὸς Ἑβραίους.. Τοῦτο δὲ εἴρηκεν, οὐ τὴν μετάνοιαν ἐκβάλλων, μὴ γένοιτο, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀλλὰ ἐν πάσῃ ἐργασίᾳ μετανοίας ἓν θεμέλιον εἶναι τὸ βάπτισμα ἐν Χριστῷ διδάσκων, τοῦ μὴ καθ᾿ ἡμέραν βαπτίζεσθαι τοὺς ἐκ περιτομῆς πεπιστευκότας». Προχωρῶν δὲ παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐξηγητικὴ ἀσάφεια ἐπὶ σκοπῷ ἔγινε, τοῦτο μὲν διὰ νὰ μὴ ἁμαρτάνουν ἀσυστόλως καταχρώμενοι ἐκ τῆς παρεχομένης συγχωρήσεως, τοῦτο δὲ διὰ νὰ προλάβῃ ὅσους μελλοντικῶς θὰ ἠρνοῦντο τὴν ἔκτασιν τῆς μετανοίας καὶ εἰς σοβαρὰς ἀκόμη πτώσεις: «Τὰ ῥήματα ὕστερον πρῶτον εἴρηκεν. Καὶ τοῦτο οἰκονομικῶς ποιῶν, ὡς οἶμαι, ὅπως τοῖς μὲν εὐλαβεστέροις διὰ τῆς τῶν Γραφῶν ἐκζητήσεως σαφὲς γένοιτο τὸ νόημα, τοῖς δὲ ἀμελεστέροις καὶ καταφρονηταῖς δυσεύρετον, ἵνα μὴ προφάσει μελλούσης μετανοίας, ἀδεῶς ἐξαμαρτάνωσιν. Ἐπειδὴ οὖν, οἱ μέν, προφάσει μετανοίας, κατὰ πρόθεσιν ἔγκεινται τοῖς κακοῖς, οἱ δέ, διὰ τὸ μὴ πιστεύειν εἶναι μετάνοιαν, ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῷ διαβόλῳ. Ἀμφοτέροις δὲ τὸ πάθος πονηρὸν καὶ δυσίατον».[1]

Ἡ ἰδέα τοῦ «ἀδυνάτου» τῆς διορθώσεως ἀνθρώπων προκεχωρημένων εἰς τὸ κακὸν εἶναι ἀρχαία. Ὁ Σενέκας ὑπενθυμίζει εἰς τὸν Λουκίλιον ῥητὸν τοῦ Ἐπικούρου προσθέτων ὅτι «εἶναι λίαν ἐπίπονον νὰ ἐπαναρχίσῃ τις ζωὴν ἀγαθὴν ἐκ νέου. Ὅσοι πάντοτε σκέπτονται νὰ ζήσουν ἐκ νέου ἐπὶ τὸ καλύτερον, σημαίνει ὅτι ζοῦν ἀνάρμοστον ζωήν».[2] Εἰς τὸν Ἰουδαϊσμὸν διαδεδομένη ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ δυσκόλου τῆς συγχωρήσεως ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεληματικῶς προτιμῶσι τὴν ἁμαρτίαν: Ὁ ἁμαρτάνων, ἐδιδάσκετο, καὶ παρακινῶν ἄλλους ν᾿ ἁμαρτήσουν δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ μετάνοιαν εὐπρόσδεκτον καὶ δυνατήν».[3] «Ὅστις παρεδόθη ὁλόκληρος εἰς τὴν ἁμαρτίαν εἶναι πλέον ἀνίκανος πρὸς μετάνοιαν, καὶ δὲν εὑρίσκεται συγχώρησις δι᾿ αὐτὸν ποτέ».[4]

---

[1] Περὶ μετανοίας ζ'. Migne, G. P. 65,976–977.

[2] Epist. xxiii, 9–11

[3] Aboth v. 26; Sanhedrin, 10b.

[4] Midrash Tehiilim on Psalm 1 od fin.

Ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ ἀναφέρουν αὐστηρὸν λόγιον τοῦ Κυρίου ἔχον σχέσιν μὲ τὸ ἀνὰ χεῖρας χωρίον τῆς πρὸς Ἑβραίους: «Οὗτοι εἰσὶ περὶ ὧν καὶ ὁ Κύριος πικρῶς καὶ ἀποτόμως ἀπεφήνατο λέγων ὅτι εἰσὶ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοδιδάσκαλοι οἱ βλασφημήσαντες τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος καὶ ἀποπτύσαντες τὴν παρ᾽ αὐτοῦ δωρεὰν μετὰ τὴν χάριν, οἷς οὐκ ἀφεθήσεται οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι»[1] πρβλ. Σειρὰχ λα' 30. Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως «ἀ δ ύ ν α τ ο ν» παρὰ τῶν συγχρόνωνδιάφοροι ἑρμηνεῖαι ἐδόθησαν. Οὕτως ὁ Ἔρασμος τὸ ἀδύνατον ἐξηγεῖ «δύσκολον». Ὁ Grotius ἑρμηνεύει «ἀδύνατον per legem mosis». Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Pratt παρατηρεῖ: «Ὁ Θεὸς ὁ ἀνιστῶν νεκροὺς δύναται νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν τῆς χάριτος καὶ τοῦ φωτὸς τοὺς πεσόντας. Ἀλλ᾽ ὁ σ. δὲν θέλει νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἔκτακτον αὐτὸ θαῦμα, εἰς στιγμὴν καθ᾽ ἣν ἔχει ἐνώπιόν του νωπὰς τὰς συνεπείας τῆς ἀποστασίας των».[2] «Δὲν αἴρεται ἡ παντοδύναμος ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν. Εὑρισκόμενοι ὅμως εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ἀρνήσεως, ἔχουν ἀνάγκην πολὺ μεγάλου θαύματος διὰ νὰ μετανοήσουν. Μεγαλύτερον ἴσως καὶ ἐκείνου τοῦ συμβάντος ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ Παύλου. Τοῦτο ὅμως ἐναπόκειται εἰς μόνον τὸν Θεόν.[3]

Προκαταβολικῶς πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι ἐνταῦθα τὸ «ἀδύνατον» δὲν ἀναφέρεται εἰς περιπτώσεις ἐκτάκτους ὅτε παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα ὁ Θεὸς θέλει τὴν σωτηρίαν του καὶ εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου εὑρισκομένου, ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ τί αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θ᾽ ἀφήσῃ τὸν Θεὸν νὰ πράξῃ. Διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος συστηματικῶς ἀντιδρᾷ εἰς τὴν θείαν ἐνέργειαν δημιουργεῖ τοιαύτην κρίσιμον κατάστασιν, ὥστε δὲν ἀφήνει χῶρον καὶ περιθώριον εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ θείου ἐνδιαφέροντος. Ποδοπατεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὸ χῶμα τόσον σκληρῶς ὥστε αὐτὸ πετρώνει καὶ συνεπῶς οὐδεὶς σπόρος δύναται νὰ φυτευθῇ. Εἶναι ἑπομένως ἡ ἀνθρωπίνη πλευρά, ἥτις κρημνίζει καὶ τὴν τελευταίαν ἀπομείνασαν γέφυραν ἐξ ἧς θὰ διήρχετο ἡ σώζουσα χάρις.

Ἀρχαία καὶ σύγχρονος ἱστορία διδάσκει ὅτι ἔθνη καὶ ἄτομα ἐξετράπησαν πάσης ἐλπίδος σωτηρίας παρὰ τὸ θεῖον ἐνδιαφέρον. Πρώτη χώρα ἵσταται ἡ Γομόρρα καὶ τὰ Σόδομα. 400 ἔτη μετὰ τὴν καταστροφήν των οἱ Χαναναῖοι ἁλματωδῶς προχωροῦν εἰς τὴν ἀπώ-

---

[1] vi, 18, [2] La Theologie de St. Paul i, 466.
[3] L. Birot: La Sainte Bible xxi, 316; Paris 1938.

λειαν. Ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἦλθεν. Ἱεριχὼ ἡ πρωτεύουσά των, ἕδρα λατρείας τοῦ Ἀστορέθ, τελείως κατεστράφη. Νινευὴ ἔσχε ἀργότερον τὴν ἰδίαν τύχην. Εἰς τὴν Καπερναούμ, τὴν ὡραίαν πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἔλαχε τὸ προνόμιον νὰ φιλοξενήση τὸν Διδάσκαλον. Παρὰ τὸ κήρυγμά Του ὅμως καὶ τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον ὑπερίσχυσεν ἡ ἐχθρικότης τῶν κατοίκων της μὲ ἀποτέλεσμα καὶ αὐτὴ μὲ τὴν σειράν της νὰ καταστραφῆ.

Τὸ «ἀδύνατον» αὐτὸ ἂς μὴ βιασθοῦν νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ἰδικήν των περίπτωσιν ὅσοι ἡμάρτησαν ἀλλὰ θέλουν νὰ μετανοήσουν. Πολλάκις ὑπερευαισθησία ἐξ ἰσχυροῦ αἰσθήματος ἐνοχῆς γεννᾶ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ περιλαμβάνονται εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτήν. Ἀκριβῶς ὅμως ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἀνησυχία καταδεικνύει τὸ ἀντίθετον. Μαρτυροῦσα τάσιν διορθώσεως καὶ διεξόδου ἐκ τῆς ἀμηχανίας. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ταραχὴ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἀφήνει ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς χάριτος καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῆ συγχώρησις. Ἐὰν τις ἀκόμη συγκινῆται ἀπὸ ἐλέγχους ἄλλων καὶ ὑποδείξεις, ἐὰν ἀκόμη ἡ καὶ διὰ του ἀσθενῶς κτυπᾶ ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς θείας προσκλήσεως, δὲν ἔλειψε λοιπὸν ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας καὶ ὁ δρόμος εἶναι ἐλεύθερος διὰ τὸν θέλοντα.

Ἡ αὐστηρὰ αὐτὴ προειδοποίησις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς ἰάσιμον ἢ δυσίατον περίπτωσιν, εἰς διασάλευσιν περὶ τὴν πίστιν καὶ παροδικὴν ἀδιαφορίαν, ἀλλὰ μόνον εἰς προκεχωρημένην κατάστασιν ἀπιστίας. Πρόκειται περὶ συστηματικῆς ἐθελουσίας καὶ ἐν ἐπιγνώσει περιφρονήσεως τῆς Πίστεως, κυνισμοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἔργον Του. Καὶ τί ἄλλο εἶναι αὐτὸ εἰμὴ «βλασφημία ἐναντίον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»;

Τὸ «ἀδύνατον» αὐτὸ τῆς μετανοίας δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεὸς θέλει πάντοτε τὴν σωτηρίαν μας καὶ ὅταν ἀκόμη μᾶς φαίνεται «ἀδύνατος». Ἔρχεται ὅμως μία στιγμὴ εἰς τὴν ἐσκληρυμένην καρδίαν καθ᾽ ἣν οὔτε θέλει, οὔτε ἐνδιαφέρεται, οὔτε δύναται νὰ ἐκτιμήση καὶ σκεφθῆ τὸ καλόν. Ἐκμηδενίζει τὰς ἁγιαστικὰς προσπαθείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐσκεμμένως ἀναιροῦσα καὶ ἀπορίπτουσα τὰς προσφορὰς τοῦ Θεοῦ ἐμμένει εἰς τὸ κακόν, παρ᾽ ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν Του νὰ τὴν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸ κακόν. Χωρὶς τὸ κακὸν ἡ ζωή της δὲν ἔχει σκοπὸν καὶ νόημα.

Ὁ αὐστηρὸς τόνος τοῦ σ. δικαιολογεῖται ἀπὸ τὸ πλούσιον παρελθὸν τῶν Ἑβραίων. Ἡ εὐθύνη των κατ᾽ ἀναλογίαν αὐξάνει, διότι

ἀνεδείχθησαν προνομιοῦχοι γενόμενοι «μέτοχοι πνεύματος ἁγίου». Ἐκ τούτου αἱ ἐντυπώσεις των, ἡ πεῖρα, τὰ αἰσθήματα, τὰ γεγονότα ἔπεισαν αὐτοὺς ὅτι ἔκαμον καλὴν ἐκλογὴν καὶ ὅτι πράγματι τὸ Εὐαγγέλιον ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι ἦτο «καλὸν ῥῆμα». Καλὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, διὰ τὸ παρελθὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μέλλον των. Ἡ πεποίθησις αὐτὴ ἐπλήρωσε αὐτοὺς χαρᾶς ὥστε ἄλλοι νὰ θαυμάζουν αὐτούς, ὅπως συνέβη καὶ μὲ μίαν τάξιν ἀνθρώπων εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος γεωργοῦ (Μτ. 13, 20). Ἐν τούτοις, ἐνῶ ἡ παλαιά των φύσις τόσον ἐπηρεάσθη καὶ ἐγοητεύθη καὶ μετηρσιώθη, μία νέα φύσις δὲν ἐμονιμοποιήθη. Ὁ διωγμὸς ἀπέδειξεν ὅτι ἦσαν ἑτοιμόρροποι καὶ ἀδύνατοι.

«Ἐγεύθησαν». Ἐπίτηδες ὁ σ. ἐξέλεξε τὸ ῥῆμα αὐτό, κατὰ τὸν Westcott,[1] διότι μέρος μόνον τῆς ἀληθείας ἐδέχθησαν, ὄχι δὲ τὸ πλήρωμα, καὶ ἐπιφανειακὴ σχέσις μὲ τὴν πίστιν τοὺς συνέδεε. Ὅσοι «ἐγεύθησαν» ἁπλῶς καὶ διῆλθον τὴν πρώτην μόνον γραμμὴν δὲν ἔχουν τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας. Εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὰ ἐχθρικὰ πυρά.

Εἶναι ἐπίσης ἀναπολόγητοι καθ' ὅσον ἔλαβον πεῖραν τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινοτικήν των ζωήν. Τὸ ὕψιστον ὅπερ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἡ βασιλεία Του. Ἀλλ' ἡ βασιλεία αὐτὴ δὲν εἶναι τι κεκρυμμένον καὶ προωρισμένον νὰ γνωσθῇ εἰς τὸ ἀπώτερον ὑπερπέραν. Ἀπεκαλύφθη ἤδη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Προσφέρεται ἀπὸ τοῦδε μερικῶς ὡς ἀρραβὼν καὶ προκαταβολὴ εἰς τὸν ἐνάρετον. Εἰς στιγμὰς ἱερᾶς ἐξάρσεως ὁ πιστὸς γεύεται ἐκ πείρας «Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος» (Ἑβρ. 6, 5). «Διὰ τοὺς συγγραφεῖς τῆς Κ. Δ. τὸ ἔ σ χ α τ ο ν εἶναι καὶ παρόν, ἀφοῦ εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν. Οἱ κεκρυμμένοι νόμοι τοῦ Θεοῦ ἀπεκαλύφθησαν. Ὁ μ έ λ λ ω ν α ἰ ὼ ν ἦλθε. Τὸ εὐαγγέλιον τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ εἶναι Εὐαγγέλιον πραγματοποιηθείσης ἐσχατολογίας».[2]

Ἀφοῦ ἔκλεισεν ὁ κατάλογος τῶν δωρεῶν ἀνοίγει τώρα ὁ κατάλογος τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς ἀποστασίας καὶ ἀποκαλύπτεται ἡ πτῶσις των: «π α ρ α π ε σ ό ν τ α ς». Ὁ ἱ. Θεοφύλακτος ἐπέστησε τὴν προσοχὴν ὅτι δὲν γίνεται ἐνταῦθα λόγος περὶ» πεσόντων» ἀλλὰ περὶ «παραπεσόντων». (Migne 125, 252.

---

[1] ἔ. ἀ. σ. 148.

[2] C, H. Dodd: The Apostolic Preaching and its Developments, pp.84—85; London, 1944.

Ἡ πτῶσις αὐτὴ ἄλλοτε εἶναι βαθμιαία καὶ ἄλλοτε ἀπότομος. Βαθμιαία ἦτο λόγῳ χρονίας ἀδιαφορίας ἡ πτῶσις τῆς Ἐκκλησίας Λαοδικείας, ἐνῶ ἀστραπιαία ἦτο ἡ πτῶσις τοῦ Δαβίδ. Παρὰ τὴν βαρύτητά των ὅμως δὲν κατατάσσονται εἰς τὴν κατάστασιν τῶν «παραπεσόντων». Διότι «παραπίπτω», σημαίνει ἐξακολουθητικῶς ἁμαρτάνειν μέχρις ὅτου ἀπέλθη τελείως ὁ Χριστὸς ἐκ τῆς ψυχῆς.

Ἡ πτῶσις συνοδεύεται ὑπό τινος ἐλπίδος καὶ προθέσεως ἐπιστροφῆς, ἐνῷ τὸ παραπίπτειν ἰσοδυναμεῖ πρὸς προεσχεδιασμένην ἀπόφασιν ἀμετακλήτου ἀποστασίας. Πτῶσις εἶναι στιγμιαία πρᾶξις ἀπατηθείσης καρδίας ἐνῶ παράπτωσις εἶναι παραπλάνησις τοῦ ὅλου ἀνθρώπου. Ἡ πτῶσις γεννᾶ ἐνοχήν, ἐνῶ τὸ παραπίπτειν σημαίνει ἀνεπιστρεπτὶ ἀποστασίαν.[1]

Ἡ ψυχικὴ διαφθορὰ τῶν «παραπεσόντων» αὐτῶν ἐκδηλώνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὸ μέλλον εἰς ὡρισμένας πράξεις, ἃς παρουσιάζει διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ὁ ἀπόστολος. Διὰ μυρίων τρόπων ἐκδηλώνει ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην Του εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ μυρίων τρόπων δύναται νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν κακίαν του πρὸς τὸν Θεόν. Ἐξεδήλωσε τὴν κακίαν του τότε ὅτε ἐσταύρωσε τὸν Υἱόν Του, καὶ ἐκδηλώνει ταύτην εἰς πᾶσαν ἐποχὴν δι' ἀντιθέτου πολιτείας ἢ ἀντιδράσεως εἰς τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ Θεοῦ· ἐξεδήλωσαν ταύτην ἢ ἐπρόκειτο ἐντὸς ὀλίγου νὰ τὴν ἐκδηλώσουν οἱ ριψάσπιδες Ἑβραῖοι ἕτοιμοι ν' αὐτομολήσουν εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν Σταύρωσιν—νομίζει κανεὶς—ὅτι ἔκτοτε ὁ Χριστὸς ἀφῆκεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐκτέλεσιν ἓν σατανικὸν τρομερὸν ἀπομίμημα ἐκείνην τὴν ὥραν ὥστε ἂν θέλῃ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸν θάνατόν Του. Ἀφέθη κατὰ θείαν παραχώρησιν μία σατανικὴ ἱκανότης ν' ἀναπαριστᾷ τὸ μαρτύριον τοῦ Γολγοθᾶ μὲ ὅλην τὴν φρίκην τῶν χλευασμῶν καὶ μαστιγώσεων. Ὁ σ. ἐδῶ μίαν τοιαύτην ὑποθετικὴν τάξιν ἀνασταυρωτῶν ἔχει ὑπ' ὄψει του. Τὸ δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ ἔχει πολλὰ πρόσωπα καὶ ἐκτελεστάς, ἀνήκοντας εἰς πᾶσαν γενεὰν ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ ἐναλλασσομένους ρόλους. Αἱ κραυγαὶ «ἆρον, σταύρωσον» δὲν ἠκούσθησαν μόνον ἅπαξ εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Ἀκούονται πάντοτε. Ἡ ἠχώ των ἐπαναλαμβάνεται ἐκεῖ ὅπου καὶ ὅταν προδίδεται ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ θέλημα τοῦ κόσμου, ἢ ὁ ἄρχων τοῦ σκότους. Ἂν θέσῃ τις σύγχρονα πρόσωπα γνωστὰ διὰ τὴν ἀντίθεον στάσιν των εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ

---

[1] T.C,Edwards: The Sermon Bible: Hebrews P. 214 London, 1907.

Γολγοθᾶ, δὲν θὰ ἐδυσκολεύοντο νὰ ἐπαναλάβουν καὶ πάλιν ὅ,τι ἐγένετο ἅπαξ.

Ἡ Σταύρωσις ὑπῆρξεν ἡ σκοτεινοτέρα ἐκδήλωσις τῆς ἀνθρωπίνης κακίας. Ἀλλ' οἱ σταυρωταὶ ἦσαν περισσότεροι παρ' ὅσον ἐφαίνοντο, διότι οἱ πραγματικοὶ αὐτουργοὶ ἦσαν ἄλλοι, οἱ δὲ στρατιῶται ἦσαν ἁπλοῦν ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα. Οἱ κύριοι δράσται καὶ ἔνοχοι ἦσαν οἱ πολυπληθεῖς ἐχθροὶ τοῦ κηρύγματος. Ἦσαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἤρχοντο εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν βίον των καὶ τὰ κοσμικὰ σχέδιά των. Τοιαύτη στάσις δὲν εἶναι μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐπαναλαμβάνεται εἰς κάθε ἐποχήν. Οἱ ἀνασταυρωταὶ δὲν ἔπρεπε τότε ν' ἀναζητηθοῦν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἦσαν ταῦτα μέλη τῆς ἐν Ρώμῃ Κοινότητος. Ἂν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ ἔλλειψιν πίστεως καὶ ἐξ ἔχθρας ὕψωσαν τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀπὸ χαλάρωσιν πίστεως ὁ ἀποστάτης ἡτοιμάζετο νὰ πολεμήσῃ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς μελετωμένης ἀποστασίας ἐπιδοκιμάζουν μὲν τὸ ἔργον τῶν τότε σταυρωτῶν, ἀποδοκιμάζουν δὲ τὸν σκοπὸν τοῦ ἑκουσίου θανάτου Του. «Οἱ πιστοὶ σταυρώνουν ἑαυτοὺς σὺν Χριστῷ, ἐν ᾧ οἱ ἀποστάται σταυρώνουν Αὐτὸν διὰ νὰ σώσουν ἑαυτούς».[1]

Ὁ θλιβερὸς ἀντίκτυπος τῆς ἀποστασίας ἐκφράζεται μὲ τὴν λέξιν «παραδειγματίζοντας» (6,6). Δι' αὐτῆς ὁ ἀποστάτης ἐντρέπεται διὰ κάτι τὸ ὁποῖον ἀφοῦ πρὶν ἐδοκίμασε καὶ ἠσπάσθη, τώρα μεταμελεῖται. Πιστεύει ὅτι ἔκαμε λάθος εἰς τὴν ἐκλογήν του. Ὅ,τι ἐξέλεξε, δηλαδὴ ἡ ἀλήθεια, δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τοὺς νέους πόθους του. «Θέσατε τὰς ἀξιώσεις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ καὶ εὐκόλως θὰ ἴδητε πόσοι θὰ Τὸν ἀρνηθοῦν... Διὰ μερικοὺς ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὅ,τι ἐπερίμενον».[2] Ὅταν τις κατόπιν βαθείας μελέτης ὁμολογήσῃ τὸν Χριστὸν καὶ ὕστερον Τὸν ἀφήσῃ, ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς του ζημίας, συντελεῖ ὥστε νὰ ἐξευτελίζεται καὶ ἡ θρησκεία. Ὁ ἀντίκτυπος τῆς ἀρνήσεώς του κλονίζει πολλοὺς ἄλλους, διότι «παραδειγματίζει», ἤτοι γίνεται κακὸν παράδειγμα, ὥστε ἀντὶ νὰ οἰκοδομήσῃ, κρημνίζει. Ἀλλ' ἂς μὴ περιμένουν ἀπὸ ἄλλην ἰδεολογίαν, νὰ ἱκανοποιηθοῦν ἀφοῦ περιφρονοῦν τὴν μίαν ἀληθῆ Ἰδεολογίαν, ἥτις εἶνε ἀναντικατάστατος ἀπολύτως.

Συνεχίζεται

Ἀρχιμ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΙΜΙΑΔΗΣ

---

[1] Alex Nairne: The Epistle of Priesthood p. 336 Edinburgh 1913

[2] Matthew Henrn. Expository Com. of the Bible ad. loc.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Τὸ ἐν Lund τῆς Σουηδίας Συνέδριον «Πίστεως καὶ Τάξεως».

Τοῦτο συνῆλθεν μεταξὺ 15—30 Αὐγούστου καὶ συμμετέσχον εἰς αὐτὸ 250 περίπου ἀντιπρόσωποι διαφόρων Ἐκκλησιῶν καὶ πολυπληθεῖς ὡσαύτως παρατηρηταί, ἀνεπισήμως προσκληθέντες.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπέστειλεν ὡσαύτως καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ τοῦ ἐν Παρισίοις Ρωσσικοῦ Ἰνστιτούτου (περὶ τοὺς δέκα) ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων Ἀθηναγόρου. Καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ὁμοίως εἶχον ἀναθέση εἰς μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας ταύτης νὰ ἐκπροσωπήσωσι καὶ τὰς Ἐκκλησίας ταύτας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀπεφάσισε νὰ μὴ μεταβῇ ἡ ἀντιπροσωπεία της, ἣν ἤδη εἶχεν ἐκλέξῃ, λόγῳ ἀσυνεννοήσεως μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ λόγῳ τῆς ἐγερθείσης ὀξείας διχογνωμίας εἰς τοὺς Θεολογικοὺς καὶ Ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν Οἰκουμεν. κίνησιν καὶ δὴ εἰς τὰ συνέδρια «Πίστεως καὶ Τάξεως» Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπέστειλε μὲν τὴν ἀνωτέρω ἀντιπροσωπείαν, ἀλλ' ἔδωκεν ὁδηγίας εἰς ταύτην, ὅπως μὴ εἰσέλθῃ εἰς συζητήσεις δογματικῶν ζητημάτων, ἀλλ' ἁπλῶς, ἐρωτωμένη, νὰ ἐκθέτῃ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἐπὶ τοῦ συζητημένου δογματικοῦ ζητήματος. Τοῦτο ἀποτελεῖ νέαν στάσιν διάφορον καὶ ἀσύμφωνον πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε στάσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔναντι τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ εἰδικῶς ἔναντι τῶν συνεδρίων τῆς «Πίστεως καὶ Τάξεως» δεδομένου ὅτι εἰς τὰ Συνέδρια καὶ τῆς Λωζάνης καὶ τοῦ Ἐδιμβούργου ἡ συμμετοχὴ τῶν ὀρθοδόξων ἀντιπροσώπων εἰς τὰς συζητήσεις ἦτο πλήρης καὶ θαρραλέα ἐπὶ ὅλων τῶν δογματικῶν ζητημάτων. Ἀποτελεῖ ἡ νέα αὐτὴ στάσις τὴν ἐνδεδειγμένην στάσιν τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ἡ ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως ἐπιδιωκομένη πολυπόθητος ἕνωσις ἢ προσέγγισις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διῃρημένων Ἐκκλησιῶν ἄνευ ἀπ' εὐθείας συντόνου καὶ λεπτομεροῦς συζητήσεως ἐπὶ τῶν διαφορῶν αὐτῶν, τοὐλάχιστον μεταξὺ Ἐκκλησιῶν ἧττον διισταμένων ἀλλήλων; Τὸ ζήτημα εἶναι πολὺ λεπτόν, πολύπλευρον καὶ πολὺ σοβαρόν. Ὅπως ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε, πρέπει ὁπωσδήποτε αἱ ὀρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι νὰ συνεννοηθῶσι συντόμως ἐπὶ τοῦ ἐπιμάχου τούτου ζητήματος τῆς στάσεώς των ἔναντι τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως, ἵνα ἐνεργῶσι πάντοτε ὁμοιομόρφως καὶ ἡνωμένως ἐπ' αὐτοῦ.

«Λόγος πρὸς τὰς Ἐκκλησίας».

Τὸ ἀνωτέρω τρίτον παγκόσμιον Συνέδριον «Πίστεως καὶ Τάξεως» μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν του ἐξέδωκε τὸν ἀκόλουθον «λόγον πρὸς τὰς Ἐκκλησίας».

1. Ἀπεστάλημεν εἰς Lund παρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν μας νὰ μελετήσωμεν μαζί ποῖον μέτρον ἑνότητος εἰς ζητήματα πίστεως, ἐκκλησιαστικῆς Τάξεως καὶ

λατρείας ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ πῶς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ κινηθῶμεν πρὸς τὴν πληρεστέραν ἑνότητα, ἣν ὁ Θεὸς θέλει δι' ἡμᾶς. Ἀναπέμπομεν εὐχαριστίας πρὸς τὸν Κύριον τῆς Ἐκκλησίας, δι' ὅσα εἰργάσατο ἐν ἡμῖν κατὰ τὰς κοινὰς ἡμῶν διασκέψεις καὶ προσευχάς, καὶ διὰ τὰς μαρτυρίας, ὅτι εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου Ἐκκλησίαι τινὲς ἔχουν προσεγγίση ἀλλήλας περισσότερον. Ἔχομεν κάμῃ πολλὰς ἀνακαλύψεις ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν, τὴν δὲ ἀμηχανίαν μας πρὸ τῶν ἀλύτων διαφορῶν μας ὑπερέβη ἡ εὐγνωμοσύνη μας διὰ τὴν πολυποίκιλον χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν βλέπομεν ἐν δράσει ἐν τῇ ζωῇ ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνὰ τὸν κόσμον.

2. Κατείδομεν σαφῶς, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν πραγματικὴν πρόοδον πρὸς τὴν ἑνότητα, ἐὰν μόνον συγκρίνωμεν τὰς ἀντιλήψεις ἡμῶν περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν παραδόσεων ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσιν αὗται. Ἀλλὰ ἅπαξ ἔτι ἀπεδείχθη ἀληθές, ὅτι ὅσον ἐπιζητοῦμεν νὰ πλησιάζωμεν ἐγγύτερον πρὸς τὸν Χριστὸν τόσον ἐρχόμεθα πλησιέστερον καὶ πρὸς ἀλλήλους. Ὅθεν εἶναι ἀνάγκη νὰ διεισδύωμεν ὄπισθεν τῶν διαιρέσεών μας εἰς μίαν βαθυτέραν καὶ πλουσιωτέραν κατανόησιν τοῦ μυστηρίου τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δεδομένης ἑνώσεως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας του. Εἶναι ἀνάγκη ἐπὶ μᾶλλον νὰ πεισθῶμεν, ὅτι αἱ κεχωρισμέναι ἱστορίαι τῶν Ἐκκλησιῶν μας εὑρίσκουν τὸ πλῆρες νόημά των, μόνον ἐὰν ἴδωμεν αὐτὰς ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς ὅλον τὸν λαὸν Αὐτοῦ.

3. Ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς ἓν καίριον σημεῖον τῶν οἰκουμενικῶν μας συζητήσεων. Ἐπειδὴ γνωρίζομεν τώρα ἀλλήλους καλύτερον, οἱ ὀφθαλμοί μας διηνοίχθησαν ὥστε νὰ βλέπωσι τὸ βάθος καὶ τὴν ὀδύνην τῶν διαιρέσεών μας, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὴν θεμελιακὴν ἑνότητά μας. Τὸ μέτρον τῆς ἑνότητος ὅπερ εἶναι δεδομένον εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἵνα λάβωσι πεῖραν τούτου μαζί, πρέπει τώρα νὰ εὕρῃ σαφεστέραν ἐκδήλωσιν. Πίστις εἰς τὴν μίαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, μὴ συμπληρουμένη ὑπὸ ἔργων ὑπακοῆς, εἶναι νεκρά. Ὑπάρχουν ἀλήθειαι περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του, αἱ ὁποῖαι θὰ παραμένωσι δι' ἡμᾶς διὰ παντὸς κλεισταί, ἐὰν δὲν ἐνεργῶμεν ἀπὸ κοινοῦ, ὑπακούοντες εἰς τὴν ἑνότητα, ἣν ἤδη κατέχομεν. Ἐπιθυμοῦμεν ὅθεν νὰ ὑποβάλωμεν τὴν θερμὴν παράκλησιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας μας, ὅπως ἐξετάσωσιν, ἐὰν πράττωσι πᾶν ὅ,τι ὤφειλον νὰ πράξωσιν, ἵνα ἐκδηλώσουν τὸ ἑνιαῖον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Δὲν θὰ ὤφειλον αἱ Ἐκκλησίαι μας νὰ ἐρωτήσωσιν ἑαυτάς, ἐὰν ἐπιδεικνύωσιν ἀρκετὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις μετ' ἄλλων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐὰν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνεργῶσιν ἀπὸ κοινοῦ ἐν παντὶ ζητήματι, πλὴν εἰς ἐκεῖνα τὰ ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα βαθεῖαι διαφοραὶ πεποιθήσεων ἀναγκάζουσιν αὐτὰς νὰ ἐνεργῶσι κεχωρισμένως; Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ γεγονός, ὅτι συχνὰ ἐπιτρέπουσιν εἰς ἑαυτὰς νὰ εἶναι κεχωρισμέναι ἀλλήλων λόγῳ κοσμικῶν ἐπιρροῶν καὶ πιέσεων, ἀντὶ νὰ συμμαρτυρῶσιν εἰς μόνην τὴν Κυριότητα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῆς καὶ γλώσσης;

4. Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν Θεὸν ἀπαιτεῖ ὡσαύτως ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἐπιδιώξωσι τὴν ἑνότητα καὶ ἐν τῷ ἱεραποστολικῷ των ἔργῳ ἐν τῷ κόσμῳ. Συμμεριζόμεθα ὅλοι τὴν ἀποτυχίαν εἰς τὸ νὰ μεταφέρωμεν τὸ Χριστιανικὸν μήνυμα εἰς τὰ πλήθη τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς εἰς τὰ πλήθη ταῦτα ἔχομεν τὴν

ὑποχρέωσιν νὰ κηρύττωμεν τὸ ἓν Εὐαγγέλιον, καὶ νὰ ἐκδηλώσωμεν τὸ ἑνιαῖον τῆς Ἐκκλησίας.

5. Ἡ λέξις μετάνοια ἦλθε συχνὰ εἰς τὰ χείλη μας ἐδῶ ἐν Lund. Ἡ μετάνοια συνεπάγεται προθυμίαν, ὅπως ὑπομείνωμεν κρίσιν—τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου, εἰς ὃν ἐδόθη ἡ ἐξουσία νὰ διακαθαρίσῃ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ ἀθροίσῃ εἰς ἓν τὰ ἐσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ. Προσδοκῶμεν τὸν τελικόν Του θρίαμβον ἐν τῷ τέλει τῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ, σημεῖα κρίσεως, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁμοίως κλήσεις εἰς νέαν καὶ ἐνεργὸν ὑπακοήν, παρουσιάζονται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη. Ἀσφαλῶς δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ παραμένωμεν τυφλοὶ εἰς τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ κωφοὶ εἰς τὸν λόγον Αὐτοῦ.

Ὁ Κύριος ἅπαξ ἔτι λέγει: «Ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει».

Ἀπὸ τὸ Ecumenical Press Service—Σεπτέμβριος 5, 1952 Ἀριθ. 36.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Αὔγουστος – Σεπέμβριος 1952

Χοροστασίαι - Λειτουργίαι Παναγιωτάτου. Ὁ Παναγιώτατος ἐχοροστάτησε κατὰ τὸ Δεκαπενταύγουστον εἰς διαφόρους ἱ. ναοὺς τῆς πόλεως καὶ τῶν χωρίων κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὡσαύτως ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, πανηγυρίζοντι, ἔνθα φυλάσσονται τὰ ἱερὰ αὐτῆς λείψανα (2|8), ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Μεταμορφώσεως Νέου Κορδελιοῦ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς (5|8), ἐν τῷ πανηγυρίζοντι προσκυνήματι Παναγίας τῆς Φανερωμένης Νέας Μηχανιώνας, κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινόν, ἐπὶ τῇ ἀποδόσει τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, κηρύξας ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὴν λιτάνευσιν τῆς θαυματουργοῦ ἱ. εἰκόνος, τὸν θεῖον λόγον πρὸς τὰ συρρεύσαντα πλήθη εὐλαβῶν προσκυνητῶν (22|8), ἐν τῷ ἱ. ναῷ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Καλαμαριᾶς κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ τελεσθέντα πανηγυρικὸν ἑσπερινὸν πρὸς τιμὴν τῆς θαυματουργοῦ ἱστορικῆς εἰκόνος Παναγίας Σουμελᾶ, μεταφερθείσης ἐνταῦθα ἐκ τῆς νέας ἐν Καστανιᾷ Βερροίας Ἱερᾶς Μονῆς Σουμελᾶ καὶ ἐκτεθείσης εἰς λαϊκὸν προσκύνημα (7|9). Ἐτέλεσε δὲ τὴν θ. λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς: Τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγ. Θεοδώρας (3|8), Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Καλαμαριᾶς, πανηγυρίζοντι (6|8), Ὁσίας Παρασκευῆς Ν. Ἐπιβατῶν (10|8), Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐπανωμῆς, πανηγυρίζοντι (15|8), ἁγ. Τριάδος, τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος (17|8), Γενεσίου Θεοτόκου (Παναγούδας) (24|8), τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Προδρόμου, προστὰς καὶ τῆς ἐπιμνημοσύνου δεήσεως ὑπὲρ τῶν εἰς τὰς νικηφό-

ρους μάχας Βίτσι καὶ Γράμμου τοῦ 1949 ἡρωϊκῶς πεσόντων πολεμιστῶν κατὰ τὸν ἀντισυμμοριακὸν ἀγῶνα, (29]8), καὶ Παναγίας Χαλκέων, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς καταθέσεως τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πανηγυρίζοντι (31]8).

Ἐγκαίνια. Τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου, ἑορτῇ τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεοδμήτου ἱ. ναοῦ ἁγ. Γεωργίου τῆς Κοινότητος Ν. Εὐκαρπίας, κηρύξας καὶ τὸν θ. λόγον.

Θεμελίωσις ἱεροῦ ναοῦ. Ὁ Παναγιώτατος κατέθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ νέου ἱεροῦ ναοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, παρουσίᾳ τοῦ κ. Διευθυντοῦ, τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν μαθητῶν. Ὁμοίως ὁ Θεοφιλέστατος ἐτέλεσε τὸν ἁγιασμὸν καὶ κατέθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ νέου ἱ. ναοῦ ἁγ. Παρασκευῆς Νέας Κρήνης, κηρύξας καὶ τὸν θ. λόγον, παρουσίᾳ τοῦ κ. Δημάρχου Καλαμαριᾶς, τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ πλήθους λαοῦ.

Ἄφιξις Α. Μ. Βασιλέως. Τῇ 18]8 ἀφίκετο δι' αὐτοκινήτου εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος. Τὴν Α. Μ. ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν Βαρδαρίου ὁ Π. Μητροπολιτης ἡμῶν, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν διαφόρων ὀργανώσεων καὶ πλῆθος κόσμου. Τὴν ἑσπέραν παρετέθη ἐπίσημον δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιλέως ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ'. Σώματος στρατοῦ ἀντιστρατήγου κ. Μανιδάκη, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησεν καὶ ὁ Παναγιώτατος.

Ἀρχιερατικὸν συλλείτουργον. Τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου, Κυριακήν, ἑορτὴν τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Πολιούχου ἁγ. Δημητρίου, ἐτελέσθη πανηγυρικὴ θ. λειτουργία, συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χίου Παντελεήμονος, Θεσ]νίκης Παντελεήμονος καὶ Γρεβενῶν Φιλίππου. Τὸν θ. λόγον ἐκήρυξεν ὁ Σεβ. Χίου, κατασυγκινήσας τὸ λίαν ἐνωρὶς κατακλύσαν τὸν ἱ. ναὸν πυκνότατον ἐκκλησίασμα καὶ εὐλαβῶς παρακολουθῆσαν μέχρι πέρατος τὴν θ. λειτουργίαν.

Χοροστασίαι—Λειτουργίαι Θεοφιλεστάτου. Ὁ Θεοφιλέστατος ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγ. Τριάδος (1]8), Ἀναλήψεως (2, 31]8), Ἁγ. Γεωργίου χωρίου Φιλύρου (3]8), Μεταμορφώσεως Σωτῆρος, χωρίου Μεσιοῦ, πανηγυρίζοντι (6]8), Νέας Παναγίας (15]8), πανηγυρίζοντι, ἁγ. Φανουρίου, χοροστατήσας καὶ κατὰ τὸν ἑσπερινόν, (27]8), ἁγ. Ἰωάννου, συνοικισμοῦ Κατιρλῆ (29]8), ἁγ. Ἀλεξάνδρου, τοῦ στρατοπέδου ἱππωνιῶν καὶ μηχανικοῦ, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγ. Ἀλεξάνδρου (30]8), Γενεσίου Θεοτόκου (Παναγούδα) (8]9), καὶ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἁγ. Δημητρίου, Ροδοχωρίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (14]9), πανηγυρίζοντι.

† Ἰωάννης Μιχαήλ. Τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου μετεκομίσθη ἐνταῦθα ἐξ Ἀθηνῶν σιδηροδρομικῶς καὶ ἐκηδεύθη μετὰ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν, ὁ νεκρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος κατόπιν μακρᾶς καὶ ἐπωδύνου νόσου Θεσσαλονικέως Βουλευτοῦ καὶ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας Ἰωάννου Μιχαήλ. Τὴν πρωΐαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς πόλεως ὑπεδέχθησαν τὴν διακομισθεῖσαν σορὸν τοῦ ἀειμνήστου ὁ Π. Μητροπολίτης, αἱ ἀρχαί, ὀργανώσεις καὶ πλῆθος λαοῦ. Ὁ νεκρὸς ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ μετεφέρθη εἰς

τὸν Καθεδρικὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἐκτεθεὶς εἰς λαϊκὸν προσκύνημα. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία προεξάρχοντος τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν, συμπαριστομένων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σερρῶν καὶ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Μυρέων. Παρέστησαν ἀντιπρόσωποι τῆς Βουλῆς, Ὑπουργοί, Βουλευταί, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ἀντιπρόσωποι ξένων δογμάτων, τὸ προξενικὸν σῶμα, Ἀνώτατοι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, Ἐκπαιδευτικοί, μαθηταὶ τῶν σχολείων τῆς πόλεως, καὶ πλῆθος λαοῦ. Τὸν νεκρὸν ἀπεχαιρέτησαν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ Βουλευτὴς Θεσσαλονίκης κ. Μπέλλας, ὁ πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ Παπαβασιλείου, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, Ἐκπαιδευτικοὶ κ. ἄ. Κατετέθησαν δὲ πλεῖστοι στέφανοι. Διαρκούσης τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας παρὰ τὸ φέρετρον ἵσταντο τιμητικῶς κληρικοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσ)νίκης καὶ φοιτηταὶ τῶν ἀνωτάτων σχολῶν τῆς πόλεως. Μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐσχηματίσθη ἡ νεκρικὴ πομπή, προηγουμένων τῶν φιλαρμονικῶν τοῦ Δήμου, τοῦ Ἐθνικοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου καὶ τοῦ Ἀναμορφωτικοῦ ἱδρύματος «Ἀριστοτέλης». Ἠκολούθουν ἀντιπροσωπεῖαι τῆς μαθητιώσης νεολαίας, τῶν προσκόπων κ.λ.π., ὁ ἱ. κλῆρος μετὰ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων, τιμητικὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα καὶ ἅπαντες οἱ ἐν τῷ ἱ. ναῷ παραστάντες. Τὰς ταινίας τοῦ φερέτρου ἀνεῖχον τέσσαρες Μακεδόνες Βουλευταί. Ἡ πομπὴ διὰ τῶν ὁδῶν ἁγ. Σοφίας, Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου, Π. Μελᾶ, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, καὶ *Πανεπιστημίου*, κατέληξεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον Εὐαγγελιστρίας ἔνθα καὶ ἐνεταφιάσθη ὁ νεκρός.

17η Διεθνὴς Ἔκθεσις Θεσσαλονίκης. Τῇ Κυριακῇ, 1η Σεπτεμβρίου καὶ ὥρᾳ 10 30′ π. μ. ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς 17ης περιόδου τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσ)νίκης, παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Ὑπουργῶν, Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, Βουλευτῶν, τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τῶν ξένων ἀποστολῶν, τοῦ Προξενικοῦ σώματος καὶ πλήθους λαοῦ. Τὸν ἁγιασμὸν ἐτέλεσεν ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν συμπαριστομένων καὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης Πολυκάρπου, Διδυμοτείχου Ἰωακείμ. Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἰωακείμ, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Διονυσίου καὶ τοῦ Θ Ἐπισκόπου Μυρέων Τιμοθέου. Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ Παναγιώτατος μετὰ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων περιῆλθον τὰ διάφορα περίπτερα καὶ περιειργάσθησαν τὰ πλουσιώτατα ἐκθέματα. Τὴν μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων παρατεθὲν γεῦμα ὑπὸ τοῦ Δ΄ Συμβουλίου τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως.

Ὁ Παναγιώτατος ἐν μιᾷ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκθέσεως εὐθὺς ἅμα τῇ λήψει σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐπεσκέφθη τὴν Ἔκθεσιν ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου καὶ διηρμήνευσε εἴς τε τὸν Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ἐκθέσεως τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Πατριάρχου.

Ὡσαύτως ὁ Παναγιώτατος ἐπεσκέφθη ἐκ νέου τὴν Ἔκθεσιν μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χίου Παντελεήμονος, Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰακώβου καὶ Γρεβενῶν Φιλίππου.

Κινησις Μητροπολιτῶν. Τὸν Παναγιώτατον ἐπεσκέφθησαν ὁ Σεβ Μη-

τροπολίτης Χίου κ. Παντελεήμων, ἐλθὼν ἐπὶ τούτῳ ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Φιλίππου, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Παναγιωτάτου, πνευματικοῦ αὐτοῦ τέκνου, φιλοξενηθεὶς παρ' αὐτῷ ἐπὶ τετραήμερον καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Προύσσης, Διδυμοτείχου, Σερρῶν, Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Πολυανῆς καὶ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους.

Σχολὴ Τυφλῶν. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου μετὰ τοῦ Παναγιωτάτου ἐπεσκέφθησαν τὴν ἐνταῦθα Σχολὴν Τυφλῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ μεταβάντες εἰς Πανόραμα τοὺς ἐν τῇ εἰδικῇ κατασκηνώσει τῆς Σχολῆς Τυφλῶν τροφίμους αὐτῆς. Ὡσαύτως ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου παρέστη εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς Τυφλῶν φιλανθρωπικὴν ἀγοράν, διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς κ. Πήκ, συζύγου τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτοῦ τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς κ. Ντόντας, τοῦ ἐνταῦθα Γ. Προξένου καὶ ἀπέπεμψε Ἀγγλιστὶ εἰδικὴν δέησιν, μεθ' ἣν ἡ κ. Πρέσβειρα ἤνοιξε τὴν ἀγορὰν διὰ καταλλήλου προσλαλιᾶς.

Ὁ Παναγιώτατος διὰ τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον. Εἰς ἐρώτησιν τῆς ἁρμοδίας ἐν Ἑλλάδι ὑπηρεσίας τοῦ NATO: «Ἔχει ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία φίλους;» ὁ Παναγιώτατος ἀπήντησε διὰ τῶν ἑξῆς:

«Βεβαίως. Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν λεχθῇ ὅτι οἱ φίλοι τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας εἶναι ὅλος ὁ ἀληθινὰ φιλελεύθερος καὶ φιλοδίκαιος κόσμος. Διότι μὲ τὴν Ἀτλαντικὴ Συμμαχία, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκεται πόλεμος, προστατεύεται ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων. Μαζὶ μὲ αὐτὰ ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία καλλιεργεῖ καὶ τὴν ἀλληλεγγύην μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ ἐπικρατήσῃ δι' ἔργων εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς δικαιοσύνης, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητον διὰ νὰ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ λαοὶ πραγματικῶς ἐλεύθεροι. Ἐκεῖνο ποὺ προσφέρει σήμερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία ἠμποροῦμεν νὰ τὸ περιγράψωμεν μὲ τὰ ἑξῆς ὡραῖα λόγια τοῦ Κυρίου «Ὅταν ὁ ἰσχυρός, καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ». (Λουκᾶ 11,21)

Ἡ ὡς ἄνω ἀπάντησις τοῦ Π. Μητροπολίτου ἀνεμετεδίδετο διὰ εἰδικῶν τηλεφώνων ἐγκατεστημένων ἐν τῷ περιπτέρῳ τοῦ NATO τῆς Διεθ. Ἐκθέσεως.

Τελεταί, Δεξιώσεις, κ.λ.π. Ὁ Παναγιώτατος παρέστη καὶ ἐτέλεσε τὸν ἁγιασμὸν εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν παιδικῶν ἐξοχῶν Μερίμνης τοῦ Παιδιοῦ εἰς Ν. Ἐπιβάτας, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐντευκτηρίῳ τῆς Β. Χωροφυλακῆς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς πρακτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνθυπομοιράρχων ἀποφοίτων τῆς σχολῆς ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς.

Ὡσαύτως ὁ Θεοφιλέστατος ἐτέλεσε ἁγιασμὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐκπαιδεύσεως διευθυντριῶν ἀγροτικῶν μετοβατικῶν οἰκοκυρικῶν σχολῶν τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας.

Ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου παρέστη εἰς δεξίωσιν τοῦ κ. Προξένου τῆς Ἑλβετίας ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῶν Ἑλβετῶν, εἰς τοιαύτην τοῦ Ναυτικοῦ Διοικητοῦ Β. Αἰγαίου πρὸς τιμὴν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ εἰς ὁμοίαν τοῦ Γ. Προξένου τῆς Γιουγκοσλαβίας πρὸς τιμὴν τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπείας.

Ὁμοίως ὁ Θεοφιλέστατος παρέστη ἐκ προσώπου τοῦ Παναγιωτάτου, εἰς τὸ «Σπίτι τοῦ στρατιώτου» εἰς δεξίωσιν τῶν «φίλων τοῦ στρατοῦ», πρὸς τιμὴν

τῶν εἰς Κορέαν ἀπερχομένων στρατιωτῶν τοῦ Γ΄. Σώματος Στρατοῦ, πρὸς οὓς ὡμίλησε καταλλήλως, διερμηνεύσας τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης διοργανωθέντα Πανελλήνιον μουσικὸν διαγωνισμόν. Ἐπεσκέφθη δὲ τὸ νοσοκομεῖον λοιμωδῶν νόσων, τὸ Στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον καὶ τὴν Παιδόπολιν «Ἅγιος Κωσταντῖνος».

Συνεδρίαι. Ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Παναγιωτάτου συνῆλθον εἰς συνεδρίαν τὰ Δ. Συμβούλια: Τῶν Παιδικῶν Σταθμῶν Νεαπόλεως καὶ Τούμπας, τοῦ Ὀργανισμοῦ ἀνεγέρσεως τοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ Πολιούχου ἁγ. Δημητρίου, τοῦ Πρεβεντορίου ἅγ. Δημήτριος, τῶν Φίλων τοῦ Χωριοῦ καὶ τοῦ Ταμείου ἀνεγέρσεως σχολικῶν κτιρίων. Συνειργάσθη δὲ μετὰ τοῦ Βρεταννοῦ Γεν. Προξένου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοῦ κ. Πενικουΐκ, διαπρεποῦς Ἄγγλου νομομαθοῦς καὶ μέλους τοῦ Βασιλικοῦ νομικοῦ Συμβουλίου τῆς Μ. Βρεταννίας, τοῦ κ. Χουρμούζη τοῦ Ὑπουργείου Τύπου, τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σ. Κυριακίδου, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου κ. Κόμπτον, τοῦ Δημάρχου Καλαμαριᾶς κ. Καρατζᾶ, τῶν κ. κ. Μουστάκα καὶ Ἀγγελάκη τοῦ Ἑλλ. Ἐρ. Σταυροῦ Θεσ)νίκης, τοῦ κ. Δ. Μακρίδου, Ὑπ)τοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἱ. ναοῦ Παναγίας Δεξιᾶς.

Ὁ δὲ Θεοφιλέστατος προήδρευσε τῶν κάτωθι Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν: Τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τῆς Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ἀνεγέρσεως ναῶν Θεσ)νίκης, τοῦ Ἐθνικοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου, τοῦ Ἐθνικοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ Σταυρουπόλεως, τοῦ Χαρισείου Γηροκομείου, τοῦ Θεαγενείου νοσοκομείου, τοῦ Παραρτήματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τῆς Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας.

Ἐθνικὸν Ἵδρυμα. Ὁ Παναγιώτατος, ὡς Πρόεδρος τοῦ ἐνταῦθα Παραρτήματος τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τελοῦντος Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος, παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τελετὴν τῆς ἐν τῷ χωρίῳ Πλατὺ Ἀγροτικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος, ἔνθα ὡμίλησε καταλλήλως πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀπένειμε τὰ διπλώματα.

Ἐπισκέψεις. Τὸν Παναγιώτατον ἐπεσκέφθησαν, ὁ νέος πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου κ. Α. Ξυγγόπουλος, ὁ κ. Ph. Baker, Ἄγγλος Βουλευτὴς καὶ Ὑπουργὸς μετὰ τῆς συζύγου του, ὁ κ. B. Ternomerof, ἀντιπρόσωπος τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν διὰ τοὺς πρόσφυγας, ἡ κ. Ἑλ. Παπαδοπούλου, δημοσιογράφος, ὁ κ. D. Wilber, ναυτικὸς ἀκόλουθος παρὰ τῇ Ἀμερικανικῇ Πρεσβείᾳ Ἀθηνῶν, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ)νίκης κ. κ. Β. Ἔξαρχος, Β. Ἰωαννίδης καὶ Ἀρχ. Παρθ. Πολάκης, ὁ κ. Β. Συμωνίδης δικηγόρος, οἱ Παν. Εὐθύμιος Ἰβηρίτης πρωτεπιστάτης, ὁ Ἱερομόν. Συνέσιος Ἰβηρίτης, ὁ Γέρων Ἱερόθεος Δοχειαρίτης, οἱ προϊστ. Μονῆς Χιλιανδαρίου Μωϋσῆς καὶ Δοσίθεος, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Μοίρας τοῦ τὸν λιμένα μας ἐπισκεφθέντος Τουρκικοῦ στόλου, ναύαρχος Ζιακὶ Ὀζὰκ μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του καὶ τοῦ ἐνιαῦθα Γεν. Προξένου τῆς Τουρκίας, οὓς καὶ ἀντεπεσκέφθη ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, ὁ κ. Κωνσταντινίδης Εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν Ἀθηνῶν, ἡ δ)νὶς F. Boester ἀρχηγὸς τῆς διεθνοῦς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας ἐν Ἑλλάδι, ὁ κ. Ch. Broun ἀρχηγὸς τῆς ἐπισκεφθείσης τὸν λιμένα μας Ἀμερικανικῆς ναυτικῆς μοίρας, ὁ κ. Σακελλαρίου, νέος

Εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν Θεσσαλονίκης, ὁ κ. Ch. Hults ἱερεὺς τοῦ Ἀμερικανικοῦ στόλου, ὁ κ. Ἀλεξανδρόπουλος τοῦ Π. Ι. Κ. Π. Α., καὶ ὁ αἰδ. P. Boes, ἱερεὺς τῆς Ἐπισκοπ. Ἐκκλησίας.

Ἀναχώρησις τοῦ Π. Μητροπολίτου εἰς Ἀθήνας. Τῇ 17ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Παναγιώτατος ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων καὶ ὑποθέσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
(13 - 16 Ὀκτωβρίου 1952)
Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

Ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀπεστάλη πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον αὐτῆς ἡ κάτωθι Ἐγκύκλιος σχετικῶς πρὸς τὸ κατ' αὐτὰς συγκαλούμενον ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἱερατικὸν Συνέδριον.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου 1952

Ἀριθ. Πρωτ. 1665

Πρὸς τὸν

Εὐσεβέστατον Ἱερὸν Κλῆρον τῆς καθ' ἡμᾶς

Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί,

Ἀσμένως ἀγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι, μετὰ πρόσκλησιν ἀπὸ μέρους ἡμῶν, ἐλισκέπτονται ἡμᾶς καὶ τὸν περὶ ἡμᾶς Ἱερὸν Κλῆρον, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐλλογιμώτατος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασίλειος Βέλλας καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις Διευθυνταὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἀρχιμ. Βαρνάβας Τζωρτζᾶτος, Τιμόθεος Χαλόφτης, Ἀρχιμ. Παντελεήμων Καρανικόλας καὶ Πρωτοπρεσβύτερος Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος.

Οἱ ἀγαπητοὶ οὗτοι φίλοι καὶ ἐν τῷ ἱεραποστολικῷ τῆς Ἐκκλησίας ἔργῳ συνεργάται καὶ συνδιάκονοι, κατὰ παράκλησιν ἡμῶν, θέλουσιν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς μεθ' ἡμῶν ὀλιγοημέρου αὐτῶν ἀναστροφῆς, ἐκθέσει πρὸς ἡμᾶς δι' εἰδικῶν ὁμιλιῶν, τὰ περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτό, ἀποστολῆς καὶ συνεργασίας τοῦ ἐφημερίου.

Τούτου χάριν, ὡρίσαμεν διὰ τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς τῶν ἀνωτέρω Θεολόγων, ἐκτάκτους Συνάξεις τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἱεροῦ Κλήρου, κατὰ τὸ συνημμένον πρόγραμμα καὶ καλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως τακτικῶς προσερχόμενοι καὶ μετέχοντες τῶν Συνάξεων τούτων, παρακολουθήσητε τὰς ἐν αὐταῖς ὁμιλίας καὶ τὰς ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν διαφωτιστικὰς συζητήσεις, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἐκ τῶν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἱερῶν τούτων Συνάξεων καὶ τῆς ὅλης ἐν Χριστῷ μετ' ἀλλήλων ἐπαφῆς καὶ ἀναστροφῆς, θέλουσι προκύψει πολλὰ τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα διὰ τὸν πνευματικὸν πάντων καταρτισμὸν καὶ τὴν καλὴν ἡμῶν ὡς οἰκονόμων Μυστηρίων Θεοῦ διακονίαν.

Ἰδίᾳ ἐλήφθη πρόνοια, ὅπως ὅσοι ἐκ τῶν ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου δὲν ἔχουσιν ἐνταῦθα συγγενεῖς ἢ γνωστοὺς πρὸς διαμονήν, φιλοξενηθῶσιν ἐν τῷ ἐνταῦθα Κατωτέρῳ Ἐκκλησιαστικῷ Φροντιστηρίῳ, ἔνθα θέλει προσφερθῇ αὐτοῖς δωρεὰν κλίνη καὶ τροφὴ δι' ὅσας ἡμέρας θὰ διαρκέσῃ τὸ ἀνωτέρω Ἱερατικὸν Συνέδριον.

Πεποίθαμεν ὅτι ἅπαντες, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, πλὴν τῶν κωλυομένων διὰ σοβαροὺς λόγους, ἐγκαίρως γνωρισθησομένους ἡμῖν, λίαν προθύμως θέλετε παρακολουθήσει ἀνελλιπῶς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου τούτου, καὶ παραγγέλλομεν, ὅπως ἄνευ ἑτέρας εἰδοποιήσεως παρευρίσκεσθε ἅπαντες ἐγκαίρως, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου καὶ τὰς λοιπὰς ἐργασίας αὐτοῦ, συμφώνως τῷ συνημμένῳ προγράμματι.

Ἐπὶ τούτοις, εὐχόμενοι ἐν εὐλογίαις Θεοῦ καὶ εἰς δόξαν Θεοῦ τὴν ἀνωτέρω συνάντησιν, ἐπικαλούμεθα πλουσίαν τὴν ἐξ Ὕψους δύναμιν καὶ πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν ἐφ' ὑμᾶς καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν καὶ διατελοῦμεν.

Μετὰ πατρικῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ θερμῶν εὐχῶν

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΠΕΡΔΙΑΓΙΕΦ, *«Πνεῦμα καὶ Ἐλευθερία» Δοκίμιον Χριστιανικῆς φιλοσοφίας. Μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Γαλλικῆς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου. Ἀθῆναι 1952* (σελ. 366, τιμὴ 45.000 δραχ.). Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σάμου, ἐκ τῶν ὀλίγων ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὰ ποιμαντορικά των καθήκοντα, εὑρίσκουν τὸν καιρὸν καὶ διὰ συγγραφικὴν δρᾶσιν, μετέφρασεν ἤδη πρὸ διετίας ἄλλο σπουδαῖον ἔργον τοῦ μεγάλου Ρώσσου φιλοσόφου Μπερδιάγιεφ, τὸ ἔργον «ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου». Νῦν, χαρίζει εἰς τὴν ἑλληνικὴν διανόησιν τὴν μετάφρασιν καὶ «ἄλλου σπουδαιοτάτου ἔργου τοῦ Μπερδιάγιεφ, τοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν σημειουμένου. Ἡ λεπτομερὴς ἀνάλυσις τοῦ ἔργου τούτου ἐντὸς τοῦ κριτικοῦ τούτου σημειώματος εἶναι δυσκολωτάτη, διότι ἡ φιλοσοφία τοῦ Μπερδιάγιεφ δὲν εἶναι ὡς λέγει ὁ ἴδιος, συστηματικὴ ἔκθεσις καὶ λύσις τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἀπησχόλουν τὴν προφητικὴν καὶ φιλοσοφικήν του συνείδησιν, ἀλλ' ἁπλῶς προβολὴ αὐτῶν πρὸ τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως. Καὶ τὸ παρὸν βιβλίον του δὲν εἶναι βιβλίον Θεολογίας, οὔτε ἀνήκει εἰς σχολήν τινα φιλοσοφικήν, ἀλλ' ἀποτελεῖ μέρος τῆς προφητικῆς φιλοσοφίας. «Ἀναγνωρίζω, λέγει ὁ ἴδιος (σελ. 36), ὅτι εἶμαι ἐκ τῶν θεοσόφων χριστιανῶν, ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἦσαν Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ὁ Ὠριγένης, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ J. Boehme, ὁ ἅγιος Μαρτῖνος, ὁ Fr. Baader, ὁ Βλ. Σολοβιεφ. Ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ πνεύματός μου τῆς συνειδήσεώς μου, προσανατολίζονται εἰς τὴν ἀπόλυτον διείσδυσιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα μὲ βασανίζουν. . . . Δὲν πρέπει νὰ δίδῃ τις εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο λόγον στρεφόμενον ἐναντίον τῆς ἁγιότητος τῆς Ἐκκλησίας. Εἰμπορεῖ εἰς πολλὰ νὰ ἀπατῶμαι, ἀλλ' ἡ θέλησίς μου δὲν εἶναι νὰ προκαλέσω αἵρεσίν τινα ἢ διαμαρτυρίαν δημιουργοῦσαν σχίσμα τι». Ὁ Μπερδιάγιεφ ὑπῆρξε βαθὺς καὶ πρωτότυπος φιλόσοφος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὰ ἔργα του μετεφράσθησαν εἰς διαφόρους γλώσσας καὶ ἀναγινώσκονται ἀπλήστως, διότι εἶναι οὐ μόνον κατὰ τὸ περιεχόμενον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν δύναμιν λίαν ἐπαγωγὰ καὶ ἑλκυστικά. Γράφει πράγματι ὡς προφήτης ἅμα καὶ ὡς ἰδεαλιστὴς καὶ μυστικὸς φιλόσοφος. Αὐτὸς μετὰ ὀξυνοίας καὶ περισκέψεως περιέγραψεν εἰς τὰ ἔργα του, καὶ εἰς τὸ παρὸν ἰδιαιτέρως, τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς προσανατολισμοὺς τῆς Ὀρθοόδξου Ἐκκλησίας, καὶ τὴν διαστολήν της πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς τάσεις τῆς Ρωμαιοκ - Ἐκκλησίας καὶ τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅστις ἀναγινώσκει τὸν Μπερδιάγιεφ καὶ διεισδύει εἰς τὴν σκέψιν του, ἐμβαθύνει εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν τῆς ἰδίας του Ἐκκλησίας. Συνιστῶμεν ἰδιαιτέρως τὰ κεφάλαια «πνεῦμα καὶ φύσις» καὶ τὰ κεφαλαια «ὁ μυστικισμὸς καὶ ἡ πνευματικὴ ὁδὸς» τοῦ παρόντος βιβλίου, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ εὕρῃ τις καὶ τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῆς θρησκευτικῆς σκέψεως τοῦ Μπερδιάγιεφ. Ἡ μετάφρασις εἶναι καὶ αὐτὴ ἀνταξία τοῦ περιεχομένου, λίαν ἐπιμεμελημένη καὶ ἐπαγωγὸς καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος θὰ κατηνάλωσε πολὺν κόπον, ἵνα παρουσιάσῃ ταύτην εἰς τὴν παροῦσαν θαυμασίαν μορφήν, προσθέσας καὶ λεπτομερῆ πρόλογον. Εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ Ἕλλην διανοούμενος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ

εὐχαριστηθῇ καὶ δὲν θὰ πλουτίσῃ τὴν πνευματικότητά του μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ παρόντος βιβλίου.

Β. Χ. Ι.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗ, ***Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Κείμενα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τόμοι δύο.*** Ὁ κ. Καρμίρης ἀνέλαβε τεράστιον, ἅμα καὶ χρησιμώτατον ἔργον, διὰ τῆς παρούσης συγγραφῆς του, ἣν μετ' ἀνυπομονησίας ἀναμένομεν νὰ φέρῃ εἰς πέρας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία στηρίζει τὴν ἑαυτῆς πίστιν εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν. Καὶ ἡ μὲν Ἁγ. Γραφὴ θείᾳ Προνοίᾳ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ἑκάστου πιστοῦ ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἀλλ' αἱ ἀλήθειαι τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως εἶναι ἐσκορπισμέναι εἰς τὰς ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Ἱερῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε εἶναι δυσχερὲς νὰ ἀποφαίνεταί τις ἀμέσως τί ἐπὶ ὡρισμένου δόγματος διδάσκει ἡ ἱερὰ Παράδοσις, ἡ δευτέρα πηγὴ τῆς πίστεώς μας. Πολλάκις εἰς τὰ διάφορα Συνέδρια οἱ Προτεστάνται ἐρωτῶσιν τοὺς Ὀρθοδόξους ἀντιπροσώπους, ποῦ δύνανται νὰ εὕρωσι τί περιέχει ἡ ἱερὰ Παράδοσις, εἰς ἣν ἀναφερόμεθα πάντοτε ὁμοῦ μὲ τὴν Ἁγ. Γραφήν. Ὁ κ. Καρμίρης ἀναπληροῖ ἓν μέγα κενόν. Ἕκαστος θὰ ἔχῃ εἰς τοὺς δύο τόμους τοῦ ἔργου του τὴν συλλογὴν τῶν μνημείων τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἐχόντων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δογματικὸν καὶ συμβολικὸν χαρακτῆρα μετὰ προλεγομένων καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης αὐτῶν. Ἤδη ἀνηγγέλθη ἡ τύπωσις ἐξ αὐτοῦ ὀγδοήκοντα σελίδων καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θὰ σπεύσωσι πάντες οἱ θεολόγοι, κληρικοὶ καὶ μή, νὰ γίνωσι συνδρομηταὶ μὲ τοὺς εὐνοϊκοὺς ὅρους, οὓς ἀναφέρει ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποσταλεῖσα ἀγγελία, ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ βασικοῦ καὶ ὠφελιμωτάτου δι' αὐτοὺς ἔργου τούτου.

Β. Χ. Ι.

EICHMANN - MORSDORF - KIRCHENRECHT 1951

Τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ συμπλήρωσιν τῆς ἕκτης ταύτης ἐκδόσεως τοῦ κλασσικοῦ τούτου ἔργου ἀνέλαβεν ὁ σ., καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, Eichmann, ὅστις ὅμως μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ πρώτου τόμου τοῦ ἔργου του ἀπέθανεν ἐν Μονάχῳ τὸ 1946.

Ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἐπεξειργάσθη ἐκ νέου καὶ συνεπλήρωσεν ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου καὶ διάδοχος τοῦ Eichmann, Klaus Mörsdorf.

Τὴν προσοχὴν τοῦ μελετῶντος τὸ μνημειῶδες τοῦτο ἔργον ἐπισύρουσιν εὐθὺς ἀμέσως τὰ ἐν τῷ προλόγῳ διαλαμβανόμενα περὶ τῆς συναφείας τοῦ Ἐκκλησ. Δικαίου πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω διαπιστοῦται ὅτι αἱ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκδηλωθεῖσαι τάσεις Ῥωμαιοκαθολικῶν τινων συντηρητικῶν θεολογικῶν κύκλων πρὸς μετριασμὸν τοῦ αὐστηρῶς νομικοῦ συστήματος ἐν τῷ Ῥωμαιοκαθολικισμῷ εὑρίσκουσιν ἀπήχησιν καὶ ἐν τῷ κατ' ἐξοχὴν λόγῳ τῆς φύσεώς του νομικῷ κλάδῳ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Θεολογίας, τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Δικαίῳ.

Προλογίζων ὁ σ. τὸ ἔργον τονίζει. «Ἐν τῇ καταβαλλομένῃ κατὰ τὴν ἐποχήν μας προσπαθείᾳ διὰ τὸν θεολογικὸν καθορισμὸν τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλη-

σίας, μία ἐπιστήμη τοῦ κανονικοῦ Δικαίου, ἥτις προτίθεται νὰ εἶναι ἀπὸ τῆς γενέσεώς της θεολογικὴ ἐπιστήμη καὶ ἥτις χαράσσει ἐκ νέου τὰς ἀτονησάσας γραμμὰς συνδέσεως πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν, θὰ δύναται νὰ ὁμιλήσῃ καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ θεολόγου, ὅστις εἶναι ξένος πρὸς τὴν ἀπαραίτητον διὰ τὴν διαπραγμάτευσιν προβλημάτων δικαίου νομικὴν μέθοδον».

Ἐν κατακλεῖδι δὲ προσθέτει: «Ἡ βαθυτέρα διείσδυσις εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου θὰ διευκολύνῃ ἡμᾶς νὰ γνωρίσωμεν ὅτι καὶ τὸ Ἐκκλησ. Δίκαιον ὑπὸ τὸν ἐξωτερικὸν φλοιόν τῆς μορφῆς του ὑποκρύπτει τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου».

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ ἔργου περιλαμβάνει εἰσαγωγήν, ἔνθα κατὰ τρόπον σαφῆ πραγματεύεται ὁ σ. τὰ περὶ τῶν ἐννοιῶν τοῦ δικαίου καθόλου, τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἐκκλησ. Δικαίου καὶ τῶν πηγῶν τούτου, τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεώς του ὀφειλομένης κατὰ τὸν σ., ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰς γενικωτέρας τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκας καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐρίδων, αἵτινες ἀφεώρων εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Ἐν συνεχείᾳ ἀσχολεῖται μὲ τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα τῶν σχέσεων ἐκκλησίας καὶ πολιτείας. Εἶτα ἀκολουθεῖ ὁ σ. τὴν κατ' ἄρθρον ἑρμηνείαν τοῦ Codex juris canonici καὶ ἀναπτύσσει τὰς γενικὰς ἀρχάς, ἐφ' ὧν ἑδράζεται ἡ ἀνωτέρω ὑποδειγματικὴ κωδικοποίησις τῶν κανόνων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἰδιατέρας προσοχῆς ἄξιον τυγχάνει ἡ κατ' αὐστηρὸν νομικὸν τρόπον διαπραγμάτευσις θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τοῦ ἐκκλ. Δικαίου, ἐννοιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἴσου ἴσχυσαν καὶ ἰσχύουν ἐν τῷ κοινῷ πολιτικῷ δικαίῳ, προσαρμόζονται ὅλως ἄριστα ἐν τῷ δικαίῳ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνταῦθα παρατηρεῖ τις τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἤσκησε τὸ ρωμαϊκὸν νομικὸν πνεῦμα εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κανονικοῦ Δικαίου τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν πρῶτον τόμον ἐπίσης ἐκτίθενται μεταξὺ ἄλλων τὰ περὶ ἱερατικῆς ἐξουσίας, ἐκλογῆς Πάπα, καρδιναλίων και ἐπισκόπων.

Εἰς τὸν δεύτερον τόμον πραγματεύεται ὁ σ. ἀκολουθῶν ὡς ἀνωτέρω τὴν κατ' ἄρθρον ἑρμηνείαν τοῦ Codex juris canonici περὶ μυστηρίων, χειροτονιῶν, γάμου, ἁγίων τόπων καὶ τέλος περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Ὁ τρίτος τόμος ἐξετάζει τὰ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τὸ ποινικὸν δίκαιον τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας βάσει τοῦ C.j.c.

Τὸ ὅλον ἔργον ἐν τῇ σημερινῇ του μορφῇ παρουσιάζεται ὡς τὸ τελειώτερον σύγχρονον σύστημα κανονικοῦ Δικαίου τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ τούτου ἔχουσι πολλὰ νὰ ἀποκομίσωσιν οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολ. Ἐκκλησίας, διότι ὡς ἡ μελέτη τοῦ συγκριτικοῦ πολιτικοῦ δικαίου ἐκφράζει, τὸ δίκαιον τῶν ἐπὶ μέρους πολιτειῶν, οὕτω καὶ ἡ μελέτη τοῦ δικαίου τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ δὴ τῆς λατινικῆς, συντελεῖ εἰς τὴν συστηματικωτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ κανονικοῦ Δικαίου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δυστυχῶς δὲν ἀπέκτησεν εἰσέτι τὴν ποθουμένην κωδικοποίησιν τοῦ κανονικοῦ τῶν κανόνων της ὑλικοῦ καθ' ὃν χρόνον ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία προετοιμάζει τὴν κωδικοποίησιν τοῦ κανονικοῦ ὑλικοῦ τῶν ὑπ' αὐτὴν οὐνιτικῶν ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

ΚΩΝ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ. *Ὕμνοι*. Ἐκδιδόμενοι ἐκ Πατμιανῶν κωδίκων, μετὰ προλεγομένων, ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου. Τόμος Πρῶτος. Τυπογραφεῖον Μηνᾶ Μυρτίδη. 1952, Σελίδες κδ—335

Ὁ Ἔφηβος καὶ ἡ Παιδεία. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἰνστιτούτου Ἰατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησεν «*Ὁ Ἔφηβος καὶ ἡ Παιδεία*». ΑΡ. Α. ΑΣΠΙΩΤΗ, Ψυχιάτρου. Ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ἐρεύνης τῶν ψυχολογικῶν προβλημάτων τοῦ ἐφήβου ὑπὸ τὸ φῶς τῶν κατευθύνσεων τῆς συγχρόνου ἰατρικῆς ψυχολογίας καὶ ψυχικῆς ὑγιεινῆς. Σελ 110. Τιμᾶται δραχ. 10.000. Παραγγελίαι, κ. Ἡλίαν Στεφανίδην. Ἡρακλείτου 12. Ἀθῆναι.

ΤΖΑΝΟΥ ΓΟΥΓΟΥΤΑ, ἱερέως. Mansfield Ohio U.S.A. *Ἡ καμπάνα τοῦ οὐρανοῦ*. Ψυχωφελὲς βιβλίον. Πρόλογος Κωστῆ Μπαστιᾶ. Ἀφιεροῦται εἰς τοὺς ὑποστηρικτὰς τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀκμῆς τῶν Μοναστηρίων.
Ἔκδοσις Ἁγιορειτικῆς Βιβλιοθήκης. Βόλος 1952. Σελίδες 162.

† ΑΡΧΙΜ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ Σ. Χ. *Μὲ τὸ φίλο τῆς καρδιᾶς μου*. (Σκέψεις—Αἰσθήματα—Ἀποφάσεις). Βιβλιαράκι ἀφιερωμένο στὰ Κατηχητόπουλα καὶ διὰ τοὺς μεγάλους τὴν ἡλικίαν. Ἐκδόσεις «Πελεκάν» Θεσσαλονίκη 1952. Σελίδες 62.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ. *Ἡ ἀνάγνωσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑποχρέωσις ἢ δικαίωμα*. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἀρχείου Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου». Τόμος Ζ΄. Τεῦχος 1ον). Ἀθῆναι 1952. Σελίδες 37—57.

Ἐπίσημος Ὁδηγός, 17ης Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης 1952. Ἐπιμελείᾳ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Προϊσταμένου Γραφείου Τύπου Δ. Ε. Θ. Σελίδες 512.

Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. *Ἡ ἀέναη Ἐπανάστασις*. Σειρὰ ἄρθρων μετεφρασμένων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀμερικανικῆς Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς. Σελίδες 134.

Βυζαντινοὶ ναοὶ τῆς Πόλεως. Ἐκδόσεις Ἠθικοθρησκευτικοῦ περιοδικοῦ «Φῶς». Ἡ ἔκδοσις ἀποτελεῖ πρόχειρον ὁδηγὸν τῶν Βυζαντινῶν κειμηλίων τῆς Πίστεως ἡμῶν, τὰ ὁποῖα ἐξαιρετικὰ σεβόμεθα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα δικαίως σεμνυνόμεθα. Πόλις. Σελίδες 112.

ΚΩΝ)ΤΙΝΟΥ Σ. ΛΕΥΚΩΣΙΑΤΟΥ. Διευθύνοντος τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν «Ἀπόστολος Βαρνάβας». *Ἔλεγχος τῶν Χιλιαστῶν ἢ Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ*. Ἔκδοσις Γραφείου «Θρησκευτικῆς Διαφωτίσεως» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. Λευκωσία 1952. Σελίδες 78.

Πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς

Παρακαλεῖσθε ὅπως ἐμβάσητε διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν ἐτησίαν ὑμῶν συνδρομὴν εἰς τὴν διαχ είρησιν τοῦ : εριοδικοῦ.

Ετησία συνδρομὴ	Δρχ.	30.000
Διὰ τὰς Ἱ. Μονάς, Σχολικὰς Βιβλιοθήκας, καὶ Σωματεῖα	Δρχ.	40.000
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν	Δολλ.	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
Διεύθυνσις : Ἱερὰ Μητρόπολις — Τηλέφ. 56 - 06 — Θεσσαλονίκη

Τύποις : Μιχ. Τριανταφύλλου